

„Gorjul e o regiune de surprize...” (Tudor Arghezi)

Gazeta Gorjului

revistă de cultură / apare lunar la Târgu Jiu

serie nouă / anul I / nr. 4 / Aprilie 2025 / 24 pagini / 3 lei

un proiect editorial susținut de S.C. GORJEANUL S.A.

de Sărbătoare

Maria

Iar Maria plângând aștepta la mormânt afară,
auzea psalmii pădurilor de eucalyptos,
liniștită și limpede ca somnul maicilor carmelite
cu doi crini de miracol,

își cobora fruntea pe lama unei săbii arabe,
de șase ori înfăptuind sărutul hainelor
și pe când plângea
mormântul o privea în ochi,
lacrimele îi herbhorizau în crysanteme,

noi i-am ridicat case logosului
în ghetsimaniile cele de pe lângă râuri,
urmele ce căutau să scape
iertare cerșeau unicornului.

Alex GREGORA

Fotografie de Ionel Scăunașu

semnează în paginile revistei noastre:

Paul Aretzu • Mircea Bârsilă • Emil Brumaru • Dorel Dumitru Chirițescu • Ioana Crăciunescu • George Drăghescu
Nicolae Dragoș • Mircea Dumitrescu • Gheorghe Gorun • Alex Gregora • Gheorghe Grigurcu • Ion Hirghiduș • Mircea Iorgulescu
Raluca Săraru Luca • Dumitru Macovei • Florin Mugur • Marian Negrescu • Andrei Novac • Ovidiu Popescu
Ion Popescu Brădiceni • Adina Rențea • Ionel Scăunașu • I. D. Sîrbu • Nicolae Steinhardt • Viorel Surdoiu
Marius Marian Șolea • Marius Turcitu • Vasile Vasiescu • Toma Velici

Editorial

De ce?

Amintirile tot mai sfărâmcioase ne năpădesc zilnic, oferindu-ne șansa nebănuită de a ne prăbuși în golul istoriei, închipuindu-ne sub lumina reflectoarelor ca făcând parte din distribuția anunțată pentru marele premiera de gală. Sufleurii profesioniști ne ajută să ne ducem la bun sfârșit scurtul monolog despre viață într-un *one man show* filmat cu încetinitorul, răsplătindu-ni-se în acest fel agonia cu aplauze la scenă deschisă. Un curcubeu negru spânzură indecent ca o funie de nisip, întregind spectacolul cu o mizansenă supralicitată zilnic de humorul paralizant al confuziei care ne sfărtecă existența de vodevil. Identificăm pretexte pentru a ne justifica neștiința și slaba putere și invocăm legi și decrete pentru a acoperi cu hârtii ficțiuni și prezumții manevrate restrictiv. Totu-i o fantasmă adaptată viselor pe care, ajutați de câțiva scribi slabi și stingheri, le rescriem în diminețile acestei primăveri abandonată definitiv unui cotidian din ce în ce mai banal. Personajele zilei ne seduc cu aceleași pelicule de duzină pe pânza cărora părem crucificați, plesnind de tristețe și puși deseori în situații caragialești. Slabi îngeri cu ziua, îndeplinim cu conștiințiozitate tâmpă cele mai neașteptate pretenții ale celor împăcați cu gândul că nu se mai poate face nimic.

lată, a trecut aproape un sfert de veac de când în revista *Lumea gorjenească* îi dedicam bună parte din pagini. Gheorghe Grigurcu tocmai împlinea 65 de ani. Editorialul nostru de-atunci titra cu litere mari: „De ce nu e academician Gheorghe Grigurcu?” Au trecut anii...

Între timp ne-am permis să reluăm editorialul. Întrebând cu aceeași mirare același lucru. Să nu se mai poată face nimic? Nici acum când luptele, deja la ordinea zilei în băncile aulei Academiei, sunt asimilate ca fiind „infracțiuni de tulburare a ordinii și liniștii publice” pedepsite doar cu ?...

Am petrecut în liniște sărbătorile. Și totuși, un curcubeu negru spânzură deasupra orizontului ca o funie de nisip... Chiar, de ce nu e academician Gheorghe Grigurcu?

Em, o întrebare dopată vulgar cu povești, ajunsă cu timpul, iată, spre indignarea celor mai mulți dintre noi, o mostră de infidelitate. Cu o rigoare muzicală deformată de vacarmul mulțimii, diminețile orașului sunt singurele părți clare ale anotimpului, contemplând pe ascuns fascinantul spectacol de culise al vieții personajului nostru. Strigătele de la galerie l-au făcut să se resemneze definitiv. Pe gheridonul de recuzită rămân doar cărțile Lui, aranjate cu grijă după miile de manuscrise originale, toate scrise și apoi expediate cu poșta română, numai de la Târgu Jiu. Iar noi rămânem în continuare aceiași spectatori resemnați, încropind fraze încălcite spre a ne putea plânge urmașilor despre anii de prohibiție la care am fost condamnați fără drept de recurs, în gând repetând mereu cuvintele lui Tudor Arghezi: „Critica nu e o dorință, e o realitate și lectura ei constituie în sine o foarte delicată și suavă petrecere intelectuală”

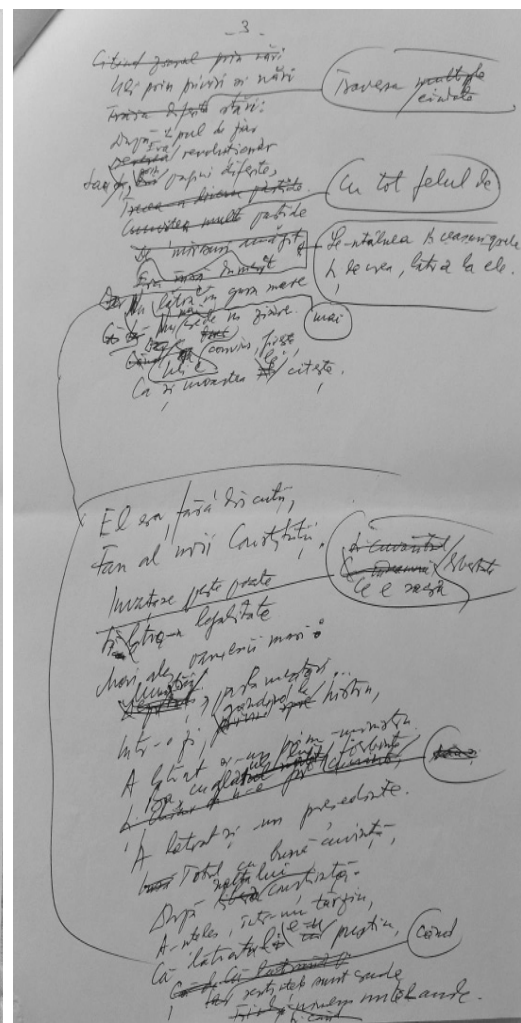
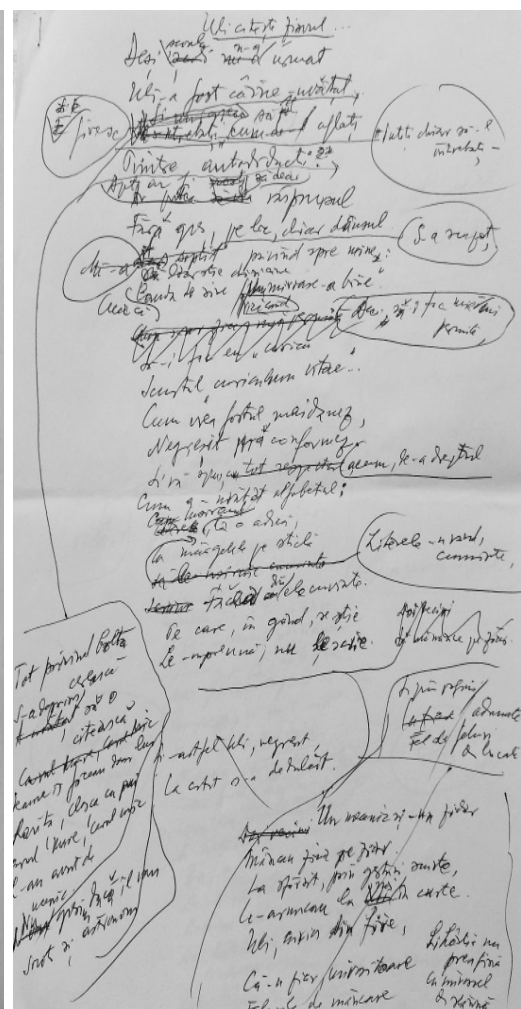
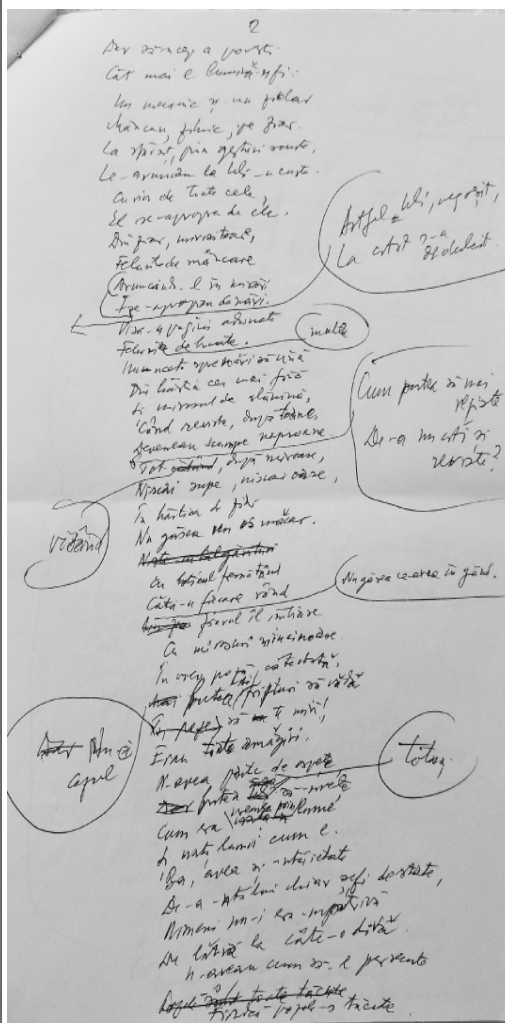
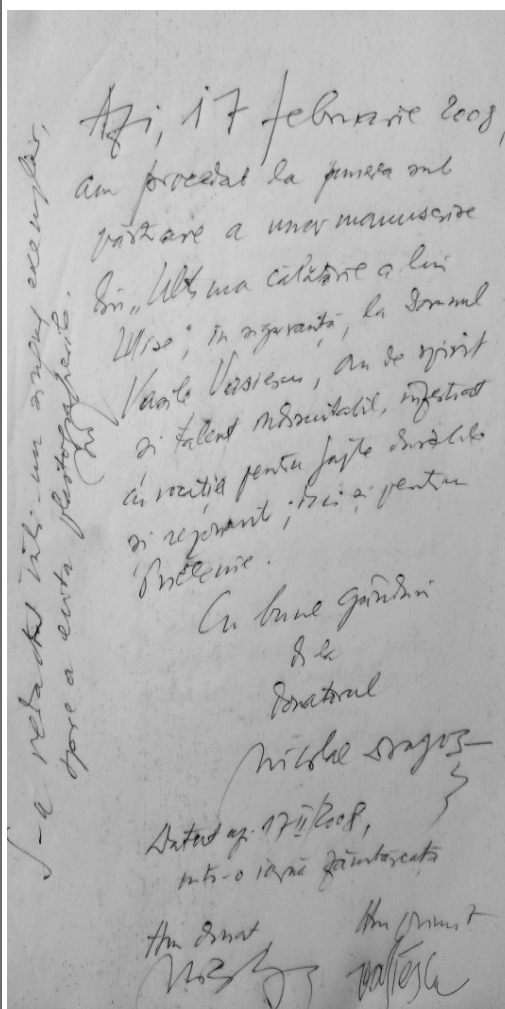
"Dar eu n-am vrut, Doamne, să fiu profet, ci doar un stenograf, al vieții mele interioare, să doar un observator al vieții din jurul meu, descoperându-mă mai curând uimit de miracolul lumii decât critic la adresa ei (devin critic nu din cine știe ce pornire negativistă, malefică, așa cum pretind cei ce nu prea au argumente pentru a-mi răsturna propozițiile, ci doar când n-am încotro)!"

„Încinsă-i catedrala cu chipuri/ de filozofi și profeți/ li-
terele usucă nisipuri/ inscripția citește ochii/ Jiul se scurge
alene/ prin mâneci de poeți”. Copil fiind, Gheorghe Grigurcu
a băut apă din Jiu. Și-a rămas la noi. Cu acte-n regulă. Dotat
cu un temperament academic, dar de-o intoleranță corozivă,
viața-i petrecută în urbea noastră, n-a fost decât o zbatere
perpetuă întru găsirea adevărului pe cont propriu: „Subsema-
natului nu-i stă la îndemână / decât Amarul Tâng / spre-a
reconstitui lumea-ntreagă”. Păi, e puțin lucru?

Anul viitor, chiar pe vremea asta, Gheorghe Grigurcu împlini-va 90 de ani. Deja-i gândim *Aniversarea* ca pe o meritată sărbătoare a culturii române care va cotropi, neapărat, până și urbea noastră. Ne constituim de pe acum parte și nu vom preocupa nimic din ceea ce va să însemne că ne asumăm norocul de a-i fi contemporani.

Caietele de la Voitești

pagini de Nicolae Dragoș

„Primejduit de propriul său text”

Sapiența care nu are momente „naive” poate decepționa. Până și Socrate înaintea tragicului său final nu s-a delectat cu sunetul flautului?

O povară pe care o dai jos de pe umeri, o povară care alunecă singură de pe umerii tăi.

Vocile noastre vărsându-se în tăcere precum apele curgătoare în mare.

„Frumosul poartă în sine ceva foarte intim, dar împins la mare depărtare, de parcă n-ar fi putut niciodată să devină intim. De aceea frumosul este în același timp atât de rece. De îndată ce ți-l apropiezi nu mai este frumos. Trebuie însă recunoscut, căci altfel nu te mai atâță. Frumosul are întotdeauna ceva care se sustrage apropierei. A fost odată aici și apoi s-a aflat multă vreme la mare depărtare; astfel a ajuns din nou neașteptat atunci când îl revezi” (Elias Canetti).

Citind pagini ale unor autori care nu se mai află între noi și pe care i-ai cunoscut în persoană, poți avea acum două iluzii contrare. Fie că aceștia continuă a vieții într-o lume paralelă, fie că n-au existat niciodată decât ca „ființe de hârtie”, texte din care emană emoțional ficțiunea condiției lor umane.

Senectutea aidoma unui spațiu locativ care se restrânge mereu, ca și cum unei case spațioase i s-ar fi substituit un apartament, iar acestuia o singură încăpere.

Și încă întinericul nu s-a înstăpânit pe deplin, un rest de lumină mai stăruie pe orizontala dealului. O amintire sau o promisiune? Dar nu e în fapt o coincidență între cei doi factori?

A nu percepe grandoarea pe care o reprezintă unicitatea ființei, dar a o trăi efectiv, acesta este Destinul nostru sub varietatea innumerabilelor sale înfățișări.

„Prin substanța universului, ca printr-un torent, curg toate corpurile individuale; toate de aceeași natură; și conlucrează cu întregul; așa cum aceleași membre ale corpului nostru cooperează între ele. Câți Chrysypus, Socrate și Epictet a înghițit cursul veacurilor? Să îți vină acest gând în minte legat de toți oamenii și de toate evenimentele” (Marcus Aurelius).

Un scris care nu e apt de suferință aidoma unei ființe, s-ar putea să nu-și atingă ținta.

lubirile platonice ale tineretii studențești au o puritate care le situează într-un spațiu al unei așteptări pururi deschise. Pentru nimic în lume n-ai dori să le mai revezi, chiar dacă ar mai fi cu puțință, chipurile devastate de timp. În schimb nu o dată te bate gândul să oferi intim amintirii lor paginile scrisului tău care ajung a te mulțumi, aidoma unui prinos târziu.

Aluviunile nopții făcând ziua mai demnă de interes, aluviunile zilei discreditând noaptea.

Aflu că Gustav Klimt a murit la 6 februarie 1918, ziua nașterii tatălui meu care împlinea atunci 12 ani.

Începând un nou caiet de însemnări, poți avea impresia că adopți o ținută de gală spre a te prezenta convenabil la o ocazie aparte. Ai o ușoară rigiditate, un control monden al gesticulației scriptice.

A.E.: „Nu o dată inteligența tinde a se sustrage moralei, morala tinde a se sustrage inteligenței, dar nu neapărat pentru a se contrazice public, ci pentru a-și percepe o vecinătate rezonabilă.”

„Ca și «simpatia», «empatia» provine din grecescul *pathos*, care înseamnă «a îndura» sau «a suferi». Cuvântul *empathes* cu sensul de «foarte afectat de» nu este prea des utilizat în textele grecești. Aristotel, de exemplu, folosește termenul o singură dată în Cartea a VI-a a tratatului său *Despre vise*, pentru a se referi la frica intensă pe care o trăiește un laș care visează că se apropie dușmanii săi. În limba engleză, «empatie» este un termen introdus relativ recent. A fost inventat în 1909 de un psiholog de la Universitatea Cornell, Edward Bradford Titchner, care l-a propus ca echivalent pentru germanul *Einfühlung*” (Alberto Manguel).

La un local: „George Simion să fie un nepot al lui Miron Cozma?”.

Gelos pe cel care ai fost odinioară când scriai rânduri care nu-ți displac nici azi când le recitești. Se întâmplă ca, după ce ai atins o ținută dificilă, să ai în continuare un simțământ al intangibilității sale.

Scriptor. Solitudinea e relevantă acum nu prin așteptarea neîmplinită care a generat-o, ci prin inspirația care uneori o proiectează compensator pe orizont.

„Râsul, apa de dincolo amestecată cu vinul de aici” (Hans Arp).

Scriptor. Scrisul devenit factor similfizilogic, aidoma mâncării de care ai nevoie de trei ori pe zi.

Precizări care destramă seducția imprecizabilului. Când nu sunt strict trebuitoare, ocolește-le cu politețe.

Oare câți tineri literați de azi au dorința ardentă de a-i întâlni personal pe înaintașii lor, nu doar pe cei de „vârf”, într-o astfel de măsură încât, ajunși la senectute, să pună în cumpănă eventuala satisfacție a scrisului propriu cu mirajul unor atari amintiri? A.E.: „La cine te gândești acum dintre vârstnicii cu o asemenea stare de spirit?” Cunoaștem amândoi cel puțin un caz...

Incorporalitatea patetică a vântului punând în mișcare frunzele pădurii în care mă aflu, aidoma unei inspirații cosmice.

„Să profiți de accidentul fericit. Scriitorul adevărat își abandonează ideea în favoarea alteia care îi apare, căutând cuvintele pentru a o exprima pe prima, prin aceste cuvinte înseși. El se descoperă, devenit mai puternic, chiar mai profund, prin acest joc de cuvinte neprevăzut - dar a cărui valoare o vede imediat - ceea ce va reține un cititor din aceasta: *meritul* său. Și trece drept profund și creator - nefiind decât critic și vânător fulgerător. La fel se întâmplă la război, la bursă” (Valéry).

Te simți mereu copil în fața eternității spre a o confirma.

O prea aplicată luciditate poate dăuna scrisului. Unele rânduri se plimbă uneori asemenea unor somnambuli, săvârșind mișcări dificile în locuri la care nu o dată n-ar fi avut acces dacă ar fi fost pe deplin conștiente.

A.E.: „Satisfacțiile se epuizează repede. Neîmplinirile s-ar putea să n-aibă sfârșit. Cochetăria lor cu eternitatea.”

O epocă pragmatică în floare. Fiabilitatea conștiinței conștient se vede că tot mai mult decât calitatea sa intrinsecă.

Scriptor. Plictisit de propriul său text, X se străduiește a-l imita pe Y.

A.E.: „Visul similar unui joc de noroc”.

A.E.: „Relația dintre Destin și liberul arbitru, precum un spectacol cu o piesă de teatru reprezentând improvizația pe loc a textului său”.

„Recent s-a descoperit «parfumul eternității». Este vorba despre o analiză a cercetătorilor de la Institutul Max Planck care au decodificat o aromă străveche prin identificarea ingredientelor folosite în balsamurile de mumificare a unei mumii egiptene vechi de 3.500 de ani: cearea de albine, uleiurile de plante, rășina de fistic și Dammar.

Oamenii de știință au recompus astfel parfumul, reușind să-l reînvie. Dacă Patrick Suskind ar fi prins știrea, probabil că subtitlul cărții sale, *Parfum*, ar fi fost «Povestea unei vieți»” (*Dilema veche*, 2023).

Se ascunde doar pentru a avea satisfacția de a ieși periodic din ascunzătoare.

Prea puțin semnifică o laudă pe care ți-o adresează Celălalt, dacă nu poate fi confirmată de o aprobare cu același obiect pe care ți-o poți adresa singur.

Inspirația, o naivitate sublimă?

Exultând într-o dorință care nu se poate preciza, într-un vis care e doar pe aproape.

„Nimic nu-l face pe Dumnezeu mai aproape de noi decât aproapele” (Monseniorul Vladimir Ghika).

Ceea ce e prea puțin pur devine vulnerabil în cer, ceea ce e prea pur devine vulnerabil în lume.

„Visele nu sunt invenții intenționate și voluntare, ci fenomene naturale, care nu sunt altceva decât ceea ce pur și simplu reprezintă. Ele nu amăgesc, nu mint, nu denaturează sau retușează, ci anunță naiv ceea ce sunt și ceea ce gândesc. Sunt supărătoare și înșelătoare numai pentru că noi nu le înțelegem.

Ele nu întrebunțază nici un soi de artificiu spre a disimula ceva, ci spun, în felul lor, pe cât de limpede posibil, ceea ce alcătuiește conținutul lor. Ne putem da seama și de ce sunt atât de specifice și de dificile: experiența arată, într-adevăr, că ele se străduiesc mereu să exprime ceea ce eul nu știe și nu pricepe” (C. G. Jung).

Virtualitatea speculară a frumuseții.

Cu oarecare jenă recunosc că în plimbările mele cotidiene, ajuns într-un anume loc, recit în gând câteva versuri ale câte unui autor preferat, aidoma unei incantații. Locul în cauză le dă o aură pe care n-o mai posedă dacă îmi vin în minte în altă parte...

Unele afirmații aparent ilogice în strictetea lor particulară, fantasmă ale exactității, volute ale căror puncte de articulară par suspendate. Bunăoară la Simone Weil. Astfel vorbea nu o dată și V. L....

Un vis s-ar zice împlinit precum un act notarial. Și altul ivit parcă spre a-și justifica neîmplinirea.

Gheorghe GRIGURCU

Poetica „Jurnalelor” lui Gheorghe Grigurcu

Toate *Jurnalele* de până acum ale poetului și criticului literar Gheorghe Grigurcu sunt realizate într-o formulă deosebit de atractivă, care-l determină pe cititor să nu mai lase volumul din mână până când nu-l termină de citit. *Jurnalele* scrise de domnul Gheorghe Grigurcu - încadrabile în categoria *Jurnalului de idei* - cuprind scilicitoare reflecții filozofice pe felurite teme; citate din autori celebri; observații estetice, sociale și politice formulate, adesea, cu umor sau cu o ascuțită ironie.

Ampla arie a cugetărilor se extinde asupra unui mare număr de aspecte ale existenței, precum speranța, moartea, gloria, vanitatea, kitsch-ul, emoția, mila, sinceritatea, iubirea, impostura, iluziile, vulgaritatea, uitarea, inteligența, ambiguitatea voluptății scrisului, singurătatea („Ești singur. Singurătatea urlă-n tine ca-ntr-o pădure a joacă și a durere, a ingenuitate și a moarte” - *Jurnal IV*, p. 297), ironia, metafora („Metafora? Un atentat mortal împotriva lumii obiective. În spatele fiecărei metafore se află o fantomă a realului răpus” - idem, p. 127), comedia vârstelor, suferința... Un loc aparte între reflecțiile autorului (unele nostalgice, altele - de o necruțătoare luciditate) îl au cele dedicate, dintr-o perspectivă metafizică, *senectutii*: „Senectute. Până și lucrurile de căpetenie se simplifică progresiv, pe măsură ce ai nevoie de ele în mai mică măsură. Elanurile, prietenii, marile proiecte cad într-o torpoare a ființei devenite *rezonabile*, resignate. Numai angoasele rămân de veghe ca niște cote ale adâncului marin” (idem, p. 175); „Senectute. Nu cumva sensibilitatea tot mai acută, greutatea vădit sporită de-a suporta micile, la urma urmei inevitabilele contrarietăți ale vieții curente semnifică alarma ființei în fața marelui dezastru care

se apropie. O prudentă reflexă. Precum introducerea unor camere de luat vederi care înregistrează tot ce mișcă în jurul unei case amenințate de răufăcători” (idem p.418).

Anumite formulări de factură aforistică intră, prin profunzimea lor și prin savoarea lirică, în concurență, de la egal la egal, cu cele ale „francezului” Emil Cioran: „Dublul simbol ancestral al sângelui: sângele ceresc înrudit cu soarele și focul, sângele menstrual, înrudit cu luna și pământul” (idem, p.255); „Erosul e o iluminare a trupului, iluminarea e un orgasm al spiritului” (idem, p.365).

Alte fragmente au un caustic conținut ironic („Politician actual, semidocht și hulpav. Invers față de acele caricaturi la modă în secolul al XIX-lea, înfățișând indivizi cu un cap uriaș pe un trup pitic, d-sa pare a purta un cap cât o nucă pe un trup enorm” (idem, p. 175). Sau: „poetul trebuie să procedeze ca un jucător de biliard. Să găsească cu mare atenție unghiul potrivit pentru a lovi bila capricioasă, astfel încât aceasta să intre în micul orificiu cuvenit. Dar, vai, atâția versificatori înlocuiesc bila cu o ditamai minge de fotbal” (idem, p. 327).

Din loc în loc apar relatări anecdotice urmate de o concluzie cu statut de „morală”: Filosoful Fichte, admirator al lui Kant, a scris, în tinerețe, o carte intitulată *Critica revelațiunii*, pe care i-a trimis-o, în manuscris, maestrului. Entuziasmat, Kant a intervenit pentru tipărirea ei. Cartea, care, din eroare, a apărut fără numele autorului, a avut o receptare ultraelogioasă. „Elogiile care au curs n-au mai putut fi retratate atunci când a fost identificat adevăratul său autor, devenit astfel peste noapte un nume notoriu. Însă la alcătuirea operei sale complete, Fichte n-a inclus într-însa *Critica revelațiunii*, socotind-o un simplu produs al debutului, nevrednic de atenție. *Morala*, indubitabil valabilă până-n zilele noastre: numele auctorial însuși devine de la un punct un criteriu al valorii, proteguind inclusiv texte irelevante” (p.8, s.n.).

Dintre citatele, care susțin cea mai importantă latură, cea ideatică, a acestui „jurnal” (citate aparținând unor mari spirite, precum N. Berdiaev, Tolstoi, Nietzsche, Unamuno, Ortega y Gasset, Kierkegaard, Cesare Pavese, Tagore, Monseniorul Ghika, Eliade, Cioran, Wittgenstein, Camus, Sfântul Augustin, Malraux, Goethe, Czelaw Milosz, Lucian Blaga...), selectăm, spre a stârni curiozitatea cititorilor, pe cele referitoare la *geni-*

alitatea lirică a femeii și, respectiv, la adevăratul temei al *rugăciunii*.

1. „Până la ce punct se poate instala la femeie genialitatea lirică? E o interogație puțin galantă și care riscă să stârnească împotriva-i toate banalitățile feminismului. Și totuși va trebui neapărat ca într-o bună zi acestei întrebări să i se dea un răspuns absolut răspicat. / (...) / Mecanismul sincerității care pune în mișcare lirismul, proiectarea în exterior a intimității, este, la femeie, totdeauna forțată, iar dacă e afectivă, dacă nu este o confesiune fictivă, miroase a cinism. Se cade cu acest prilej să amintim că a existat un gen literar în care s-au remarcat doar femei și în care bărbatul a eșuat întotdeauna: genul epistolar. Este unica formă privată a literaturii și, ca atare, era predispusă pentru femeie. În schimb, bărbatul nu reușește să scrie scrisori deoarece, fără a-și da seama, îl transformă pe corespondent într-un întreg public și face înaintea lui gesturi ca de pe scenă” (Ortega y Gasset - p.10-11).

2. „Omul care trăiește în vremea noastră își închipuie și crede că de la rugăciune esențialul, scopul silinței lui este că Dumnezeu aude ceea ce îl roagă. Și totuși, în veșnicul înțeles al adevărului e tocmai pe dos: rugăciunea nu are temei în adevăr când Dumnezeu aude ceea ce e rugat să împlinească, ea are temei când *cel care se roagă* nu încetează de a se ruga până ce ajunge a fi *el însuși* cel care aude ce vrea Dumnezeu” (Kierkegaard - p. 233).

Numeroase fragmente - extrase din anumite reviste („Dilema veche”, „Click”, „Formula AS”, „România liberă”) și al căror conținut aflat sub semnul „faptului divers” relaxează actul lecturii - ar putea să fie grupate sub genericul „*Știați că?*”. Așadar, știți că inima unei balene cântărește 180 de kg și pompează, la fiecare bătaie, 150 de litri de sânge? Că liliecii zboară totdeauna spre stânga, când ies din peșteră? Că pelicanul australian are cel mai lung cioc din lume: aproape 0,5 m? Că, în noiembrie 2013, 80 de oameni din Coreea de Nord au fost împușcați pentru că au ascultat radioul Coreii de Sud? Că un câine alsacian, Capitán, a dormit timp de 11 ani, noapte de noapte, pe mormântul stăpânului său? Că soția fotbalistului Beckham, Victoria Beckham, deține o sută de poșete confecționate din 130 de crocodili, iar poșeta ei roz - de struț - a costat 55.745 de dolari („alți 43 de struți, 780 de miei și o cireadă de vaci au murit pentru garderoba cântăreței / (...) / care nu concepe să poarte de două ori aceeași haină” (p. 269)? Că un câine din Columbia

plătește cu frunze biscuiții și dulciurile pe care „le cumpără” de la cantina unui campus, imitându-i, astfel, pe studenții pe care i-a văzut folosind bancnote pentru a primi mâncare? Că în China un cunoscut regizor a fost condamnat la uriașă amendă de 1,2 milioane de dolari pentru că avea trei copii? („Ani de zile nefericitul s-a străduit a-și ascunde paternitatea, până acolo încât, ieșind cu ei pe stradă, se făcea că nu-i cunoaște” (p. 176).

Cităm, în încheiere, și acest fragment care oglindește înaltele virtuți literare de prozator ale autorului (virtuți neglijate, în lungul timpului!): „Bătrânele pe care le văd mereu în Parc. Câte două-trei plimbându-se lent ori așezate pe bancă, au o alură care mă face să le simt drept mădular ale Amarului Târg, mărturie întrupate ale trecutului său proxim, care trecut, de la un punct încoace, face parte din propria-mi existență. Sub ridurile, sub mișcările lor greoaie, par a ascunde ceva. Poate incipituri ale vieții, bruioane ale unor trăiri ce n-au mai fost duse la capăt, visuri naive sugrumate de propria lor insuficiență. Părelnic, aceste ființe prezintă un echilibru, o seninătate ca și cum într-o odaie modestă în care s-a lăsat întunericul serii s-ar aprinde un bec electric. Aș dori să le ascult, dar mi-e teamă că din sporovăiala lor informă, din șirul de informații casnice pe care și le dau n-aș putea afla mare lucru. Din care pricină mă limitez a le urmări cu privirea, culegând cu auzul doar crâmpoale ale unei rostiri aspre, asociate cu priviri apoase, dispersate în gol, ca și cum ar fi ostenit a mai fixa un obiect. Ca și cum ar reduce relațiile cu lumea la o vagă recunoaștere mutuală. Umilele detalii în cercul cărora rămân neîncetat le apără de suflul nimicitor al întregului” (p.p. 366-367).

Jurnalele domnului Gheorghe Grigurcu - niște *jurnale* „cu destinatari” (cititorii) - oglindesc frământările și reacțiile spirituale „intime” ale unui intelectual de primă mărime în cultura contemporană. Ale unui sensibil și profund gânditor atent, deopotrivă, atât la aspectele grave (metafizice, religioase, morale...) ale existenței, cât și la amănuntele din jur - inclusiv cele derizorii și care aruncă nedorite umbre asupra imaginii acceptabile în ansamblu a lumii. Cercetarea și descrierea realității, din varii și subtile unghiuri, beneficiază, întotdeauna, de o „aristocratică” atitudine auctorială.

Criticul literar, poetul și filosoful Gheorghe Grigurcu - trăitor în arealul gorjan - este o mare personalitate a literaturii noastre!

Mircea BÂRSILĂ

Jurnalele sub semnul imaginilor Eului și (auto)Portretului

1. Revelarea unei existențe dramatice

Când mi s-a sugerat să scriu despre „Jurnalul” marelui scriitor român contemporan și european Gheorghe Grigurcu, trăitor în Târgu-Jiu și apoi în orașelul nașterii mele, Târgu-Cărbunești, am tresărit că mi-am adus aminte că domnia sa e născut pe 16 aprilie 1936, asta însemnând că va împlini cât de curând 89 ani.

Am în biblioteca mea „Contradicția lui Maiorescu”, a lui Nicolae Manolescu, din 1970, de unde aflat-am că adevăratul maestru al junimismului e de găsit în intimitatea scrisorilor și a jurnalului din „Însemnările zilnice”; dar acestea nu-s de fapt decât tot literatură produsă de consemnarea unei biografii sufletești, însă una nu într-atât personală cât mai ales autoinventată, e vorba de o biografie în care proiectul se confundă cu universul literar, unde perspectiva ontologică, înfrățită cu cea fenomenologică, ține cont de dublul raport al omului de creație cu opera sa, de transcendență și de imanență. Tot astfel (relecturând volumele „Jurnalului” lui Gheorghe Grigurcu), mi-am fixat, odată pentru totdeauna, **temele formației sale spirituale**. Ca și-n „Însemnările zilnice” ale lui Maiorescu, și în „Jurnalul” lui Grigurcu pot fi depistate nu valoarea din întâmplările mărunte ale cotidianului implacabil, cât revelarea unei existențe dramatice în Amarul Târg, unde, volens-nolens, amintirea se inventează pe sine drept creație pură, izvorâtă dintr-o tensiune ce se multiplică la nesfârșit, având ca scop: o plinătate, o omogenitate emoțională care umple moartea, o colonizează.

Prin urmare magistrul Gheorghe Grigurcu acuză dublul localist izolat, incolor și asept, viața închisă, anostă, într-un târg plin de ifose și de sclifoseli ale unui provincialism jos. Parcurgând primul volum al „Jurnalului” (cu figura autarhică, autotelică, oarecum autonomă prin singularitatea și straniețea de-a putea supraviețui într-un soi de veritabil Infern dantesco-kafkaian al celui care simte apăsarea golului mărunț, insignifiant din care n-ai scăpare, în care te confrunți cu starea lăncedă a existenței, aidoma unei mlaștini ce degajă miasme acaparante, de care n-ai cum să te îndepărtezi. „Izolarea de acest tip sever poate avea ca efect: fie impersonalizarea, topirea individului distinct în masa amorfă, cleioasă a ambianței, deci capitularea în cele din urmă, fie o reacție dură de apărare a ființei care încearcă a se fortifica prin lectură, scris, tăcere”.

2. Posesorul unei autorități superioare

Mircea Mihăieș mi-a dăruit, recent, un autograf măgulitor - „Prietenului meu, Ion Popescu-Brădiceni” acestuia carte plină de **obsesii nerecomandabile**”.

Gheorghe Grigurcu s-a vădit a fi kairoticul călător pe calea unui destin excepțional, acesta din urmă a supraviețuit înăuntrul creatorului și l-a salvat grație caracterului simultan pragmatic și existențial, revărsându-se imprevizibil în misterul nehotărnicit.

„Confesiunile” acestui magister ludic se miră de idei, și le asumă cu acea conștiință melancolică (a lui Jean Starobinski), dar și cu nostalgia inocentă a unui erudit cumva anticanonic; poate, năzuind, ca și Harold Bloom, să-și croiască o personalitate artistică, înglobând totul. În „Jurnalul II”, Grigurcu se referă la „Cântecul de lebedă” al lui Cehov, la megalomania reprezentanților

puterii comuniste băștinașe, la fiziologia arivistului (aparent compasional-generos, dar în realitate vanitos, când se leapădă de-o slugărie nesuferită, la reverie ca utopia cea mai realizabilă, la prostia carte dintotdeauna obișnuiește a mima inteligența, ș.a.m.d.

Să fi fost acest critic, poet, publicist, scriitor de „cărți crude”, analist politic și oarecum filozof al textului, posesor al unei autorități superioare, pe deasupra și capabil să-și instituie o „școală de atitudini fundamentale”, așa cum îi stă bine unui reformator liber să pornească de la zero, de la originea absolută? Ei, da, a fost, este, va fi, un gânditor autentic (pe coperta „Jurnalului” e „Gânditorul de la Hamangia”) și totodată acel „vânător de umbre sacre pe coline eterne”, ca și celebrul Nicolas Gomez Davila, un columbian ale cărui scoli/marginalii l-au impus ca pe un scriitor aforist, ale cărui reflecții sfârșesc deseori în cea mai pură poezie ideatică. Într-o manieră asemănătoare și gorjeanul Gheorghe Grigurcu a simțit idealitatea ca un real, a tras infinitul bidirecțional în simboluri, a suferit cum un ocnaș al scrisului, care și-a dilatat compensator imaginarul, al cărui joc irezistibil al memoriei izbutește deseori a-l abstrage din prezentul corupt ca să-l teleporteze în feeria intimului illo tempore ca și cum s-ar mai putea afla acolo.

3. Himera realliteraturii

În „Jurnalele” sale, Gheorghe Grigurcu a redescoperit pe cont propriu unele lucruri esențiale; ca de exemplu: dorința copilului de-a se juca de-a v-ați ascunselea ca reflex instinctual de apărare împotriva ansestralei primejdii, afișarea politetiei ca salutară disimulare, teroarea virtuală care, în cazul lui, a dus la efecte creatoare, semnele înțelepciunii; emotivitatea - sensibilitatea - revolta împotriva lumii (triadă reactivă), care stimulează stările critice, agapa - filia - erosul (triadă convergentă), care determină confruntarea idealităților, puritatea sceptică bătând spre un umor amar.

Mircea Braga, în „Despre ordinul suveran al receptării”, distinge un nivel de ultimă instanță al unui jurnal: schimbarea de paradigmă. Au năzuit acest aspect fundamental și alți „jurnalieri”: N. Steinhart (Jurnalul fericirii), I.D. Sîrbu (Jurnal al unui jurnalist fără jurnal), Virgil Ierunca (Trecut-au anii...), Ion Ioanid (Închisoarea noastră cea de toate zilele), Paul Goma (Jurnalul 1997 - 1999), Tia Șerbănescu (Femeia din fotografie), Mircea Zăciu (Jurnal I), Romul Munteanu (Jurnal de cărți) ș.a. Lor le urmează firesc Gheorghe Grigurcu, al cărui demers îl constituie finalmente subiectivitatea creată de către un receptor subiect cunoscător activ, care respectă, antrenează cu o constanță exemplară condiția literaturii, de-a funcționa pe baza unui anumit mecanism intersubiectiv și definiționist ce se reclamă din autenticism, din faptul că literatura este întâi și întâi un act de autentificare a unei realliteraturi care acceptă pactul nominal cu autoficțiunea unui (meta) și (trans) personaj care începe cu o autobiografie și continuă cu un (meta)/(trans) roman la persoana I, unde sunt integrate și alte oglinzi - personaj, precum, foarte participativul A.E. în „Jurnal I”, în „Jurnal II” și în „Jurnal III”.

Ca atare, „Jurnalul” lui Gheorghe Grigurcu practică, cu o variabilă elasticitate, confesiul, autobiograficul, marginaliile, citatul, nota, extrasul, maxima, judecata etică, referința culturală, analiza scurtcircuitată, replica la diverse inerente pro-

vocări, portretul, micronica de carte, definiția și deopotrivă ficțiunea nonficțiunii (adică proza neficțională) în tovarășia obligatorie a haloului de deschidere, a polisemiei latente, a protocolului modal al lecturii (ca-n postumele-jurnale ale lui Radu Petrescu: Catalogul mișcărilor mele zilnice (1999) și Prizonier al provizoratului (2002), ori „Memoriile mandarinului valah” ale lui Petre Pandrea), a diagramei jocului relațional al criticului, istoricului, moralistului, omului politic și social, scriitorului total Gheorghe Grigurcu, mereu băntuit de himera literaturii române, europene etc.

4. Deschiderea spre viitor

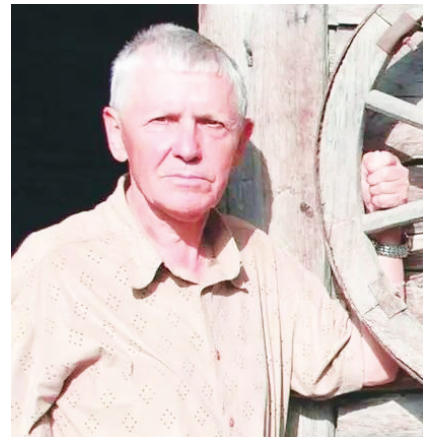
Cultura literară s-a fundamentat pe valoarea axiomatică a intimității, pe disprețul afișat a ceea ce se numește cam de regulă „societate”, pe refuzul gregarismului.

Se știe că sinonimia interior/intimitate e mai degrabă de tip metafizic (căci nu-i așa? aparența nu e decât întâmplătorul veșmânt al absenței), care va să zică și Gheorghe Grigurcu, în jurnalul său, se proiectează în cel de-al treilea cer, contribuind substanțial la spiritualizarea și ritualizarea aproape mistică a existențialului, a locului privilegiat al sensului major (pe axa ezoteric-exoteric, n.n. IPB); ieșind din imersiunile magiei „profundizimilor ultime”, Gheorghe Grigurcu reconotează fragmentarismul, discontinuitatea nevăzutului, ascunsul, în siajul glisării retractile dinspre eul social spre cel individual, specific abisurilor ființei, acolo unde persoana și persona intră în inevitabila „disensiune”/„sciziune”. Astfel și „Jurnalul” grigurcian e un depozitar livresc, literar, metaliterar, estetic, etic, politic al „profundizimilor ultime”, aflate în „subsolul” tocmai-trăitului. „A scrie semnifică, în această inedită perspectivă, invocarea spontaneității, gândului, dar și negarea dreptului la manifestare al improvizăției” - afirmă Mircea Mihăieș în opul său „Cărțile crude” (1995, p. 115); desigur că din acest unghi, „Jurnalul” lui Grigurcu cuprinde și acea suprarealitate provenită din tensiunea scrisului, a cărei transfilosofie e autoconstructivă a intimității scrise conform memoriei, inspirației, situării spațiale a eului biografic și a eului scriptic care răvnesc, tânjesc transferul imaginilor al spațiului protector, al casei, al bibliotecii, într-o itacă lăuntrică; dar această intimitate necesară expresivității (in)voluntare ca realitate secundă, ca loc al aspirației și al inspirației scriitorului rămâne - și în cazul lui Gheorghe Grigurcu - o componentă esențială a creației.

Dar, orice „Jurnal” este o grafie a minții, consecința fiind că autoportretul rezistă ca o autografiere involuntară. Monologul confesiv îmbracă haina autoportretului ubicuu, în virtutea inerentului pact al secretului ce se autodezvăluie discret, întrucât există o tentație a autocomunicării în orice text al „Jurnalului grigurcian”. Eul despicat, eul privitor egografiază un spațiu moral al verticalității, cu scopul de a surprinde clipa, ca s-o nemurească, proiectând-o în viitorul atemporal, singurul capabil să obiectiveze jurnalul, agentul acestui act fiind cititorul/omul care înrămează.

5. Cărturarul de spiță rară

Mircea Zăciu își argumentează „Jurnalul” prin prisma virtualei rezistențe intelectuale față de sistemul coșmăresc al dictaturii și al comunismului ceașist. În aceeași zonă, periculoasă, a activat, într-o izolare forțată (precum Constantin Noica - n.n.

IPB), și magistrul Gorjului, Gheorghe Grigurcu, apărându-se de continuarea Răului omnipotent, al unor decenii satanice. Să nu uit și o impresie ultimă: aceea că lecturând „Jurnalele” grigurciene am avut revelația unei „comedii umane”, așternută pe caiete în lumina unei „dizidențe” asumate în epocă.

Cărturar de spiță rară, Gheorghe Grigurcu se simte ros până la os de amintiri de la copilărie până la bătrânețe. Chema-re trecutului îi mută centrul, existența, în ficțiune, ca aceasta la rândul ei să o identifice instinctiv pe cea a viitorului.

Orice contact cu Cartea e o senzualitate sui generis dublată noetic de o voluptoasă descifrare a motivelor ei abstracte. Parcul și digul Jiului din Amarul Târg, au un ceva al locului care-l atrage contradictoriu precum o relație „a contre coeur” apăsătoare, dar și inspirându-i un simțământ al constanței ce-l impregnează pe scriitorul gorjean treptat, încât surghiunul e oarecum suportabil. „În timp ce Memoria are luciul unei pietre tombale, Amintirea, aidoma unei seminte, conține un germen vital, care promite resurecția” (Jurnal I, p. 24).

Scrisul e o necesitate similifică, asemenea hranei și apei; și în translușiditatea unei asemenea existențe se desenează siluete, chipuri, identificarea de sine; scrisul e ca un surrogat al Duhului Sfânt sau doar umbra Sa îndurerată, sfâșiată de iregularitățile obiectelor pământeste pe care cade. Este mereu ceva de combatant în postura autorului de „Jurnal” care urmărește a-și recunoaște calitatea în liniile ce le-așterne, act de precizie, act riscant, pariu cu Neantul. Și a scrie în așa fel încât textul său să aibă mereu amarul sesizant al unor cuvinte de despărțire. „Întregul care se dezvoltă treptat prin detalii e mai relevant decât un întreg de-a gata”. Cu apariția fiecărei noi conștiințe, universul se recapitulează.

Este o lecție nu doar pentru conștiință, ci și, foarte posibil, pentru universul însuși care se învață sârguincios pe sine în recurență (Jurnalul II, p. 39). Într-o producție poetică, metafizică ar fi calitatea-i intrinsecă de poezie, fantoma estetică având, cu dispensă, acces la ceruri asemenea unui înger. Încheie această „cronică literară” cu încă o definiție: „Memoria ta corespunde unei istorii, amintirile tale corespund unei mitologii”. Pornind de la acest citat, un alt comentator ar putea redacta un eseu despre noua mitologie în mișcare, sau un altul despre poet și poezie, ori încă un altul despre viață și scriitură (vezi această maximă: „Viața e atât de intensă anume pentru a sfida scriitura, scriitura e atât de intensă anume pentru a pune piedici vieții” - Jurnal III, p. 130).

Ion POPESCU - BRĂDICENI

Scrisori de Arhivă

Iubite prietere,

Studiez fermecat ale bune citit
pe care mi le-ai trimis, cu adresa
bucurie că voi mai putea scrie
după prefic și de azi înainte și
cu puterea de mare și până azi nu
am stat cu precizie cit de arhivă
— și mi le-ai trimis este de o răfă
măi iubite — președinte domnule-tale.

Mai trimisă mea, prietere! Mai avem
timp să spunem ceea ce avem de spus.
Mi-a părut rău, dar iată că nu
am mai avut. Fi, pentru a le face
posibile să citiți, azi eu am mai.

Victor Atanasiu poate fi găsit,
după statura mea, numai pe a-
dresa redacției, scutite furtive.

Te iubesc (fata
notabilă), Austerul
meu Domn —

Florin Mugur

Rohia,
20 ian. 88

Mult stimată și iubite domnule Grigurcu

Emoționat și copleșit de atâta
mărinimie și bunăvoință, vă mulțumesc
din inimă și cuget pentru prea îngăduitor
articol din Steaua nr. 12.

Cu afecțiunea cea mai sinceră și mai
aleasă,

al Dvs. statornic devotat,
N. Steinhardt

Iubite domnule Grigurcu,

Felicitări pentru carte și mulțumiri pentru amabilitatea
de a mi-o trimite.

Am citit-o, cu o mare plăcere, ca pe un roman; și de
la fel ve știu, cum s-a anunțat, dintr-un, voi căuta
găzduire în altă parte — fiindcă vreau să scriu și scriu.
Poate, cine vă va scrie în urmărmă (tel. 20 36 42)
și stăruie de vrea mai puține.

Cu prietenie,
M. Iorgulescu

20 aprilie 1981

Mai întâi să repar o greșală datorată unei stări de
ușoară confuzie în care eram când (...) ziarul din 10 aprilie
(nu 11 cum v-am informat eu). Îmi pare rău că v-am pus
pe-o pistă greșită. Dar se poate repara.

Apoi ar veni, la recitarea interviului, scuzați că la pri-
ma înțelegere răspunsul e prea dur. De fapt și dumneavoaș-
tră ați exprimat o oarecare neliniște privind chestia asta.
Ceea ce-i mai curios e că eu, cu ocazia deschiderii unui
cenaclu de proză, aici, la casa M. Sadoveanu, întâlnindu-mă
cu Sorescu, convenisem să lăsăm baltă vechea bîzdriganie.
Pe atunci nu primisem încă interviul dumneavoastră.

Dar totul rămîne la latitudinea dumneavoastră și a re-
vistei Vatra.

În sfîrșit, restul e o tristețe firească, de vîrstă, întretă-
iată, uneori de euforii alcoolice.

Lectura, altă dată de bază, am cam lăsat-o din cauza
unui ochi (stîngul) în care îmi joacă pete negre enervante.
Desigur, trebuie să mă duc la medic, dar eu știu că-mi va
cere să respect niște reguli ce nu-mi convin. Oricum, e
sîcîtor.

Dînescu, în sfîrșit, s-a pus pe dat răspunsuri, cu mine
(urmînd) să termine în vreo 10 zile toată treaba.

Se pare că s-a stabilit o apropiere a Conferinței scrii-
torilor în primele zile ale luni iunie.

Cam așa-i, în general, abțîbildul sufletului meu

Cu stimă și prietenie
Emil Brumaru

30 IV - 981
PS Vă trimit o nostimă emblemă a scurtei fericiri!

Stimate domnule Grigurcu,

Interviul e formidabil! L-am citit din nou cu o plăcere
care amenință să devină beție. Felicitări!

Dacă apare ne-am pricopsit pe viață! Nu mai vorbesc
de moarte, asta ține de metafizică și eu sînt concret pînă-n
măduva inimii.

Îmi scot sufletul ca pe o pălărie și-l fluture în aer a
admirație. Să ne putem vedea la Conferință!!!

Cu stimă și prietenie
Emil Brumaru

Destinatar: Domnul Gheorghe Grigurcu

Rohia, 9 - XII - 86
Mult stimată și iubite domnule Grigurcu,

Confirm - cu cele mai bune și mai sincere mulțumiri -
primirea volumului Dvs. Tare mă bucur că nu mă uitați. Vă
doresc din suflet tot binele posibil și vă urez La mulți ani!

Cu statornică, aleasă și recunoscătoare afecțiune,
N Steinhardt.

Rohia 20 ian. 88
Mult stimată și iubite domnule Grigurcu,

Emoționat și copleșit de atâta mărinimie și bunăvo-
ie, vă mulțumesc din inimă și cuget pentru prea îngădu-
itorul articol din Steaua nr. 12.

Cu afecțiunea cea mai sinceră și mai aleasă,

al Dvs. statornic devotat
N Steinhardt

27 febr. 1991
Dragă domnule Grigurcu,

Aflu, de la buni prieteni, că vei veni spre încoace.
și mă bucur buni, sperînd că ne vom revedea. Am și o
anume povară - nu ți-am scris de multă vreme. Viața de
aici nu prea e un bun mediu pentru epistolărie. Te-am
citit, însă, și mereu cu plăcere. Văd că ești atacat cu
ferocitate. Nu sunt surprins. Virtutea dačo-romană mai
ales prin invectivă și insultă se exprimă. Îți trimit niște
timbre. Și aștept să ne reîntîlnim.

Cu multă prietenie,
M. Iorgulescu

Iubite domnule Grigurcu,

Felicitări pentru carte și mulțumiri pentru amabilitatea
de a mi-o trimite. Am citit-o, cu o mare plăcere, ca pe un
roman; și, dacă la R(omânia) L(iterară) va scrie, cum s-a
anunțat, Manolescu, voi căuta găzduire în altă parte - fiind-
că vreau neapărat să scriu. Poate, când vii prin București,
mă cauți (tel. 20 36 42) și stăm de vorbă mai pe-ndelete.

Cu prietenie,
M. Iorgulescu

20 aprilie 1979

Dragă domnule Grigurcu,

Am primit volumul dumatăle, al cărui titlu probabil că
trebuie citit „Gheorghe Grigurcu între critici” (cum fusese
și „Gheorghe Grigurcu salută viața”) și îți mulțumesc; voi
scrie despre carte probabil în „România literară”, unde sun-
tem, de altfel, colegi de pagină.

Știi, probabil, de aventura articolului dumatăle de la
Rom(ânia) lit(erară) după ce G(eorge) I(vășcu) a fost, în fine,
convins să-l pună în pagină, după lungi, neplăcute, absurde
insistențe, trebuia să apară în numărul (celebru!) cu arti-
colele despre D(umitru) Popescu. A fost însă scos de V(asile)
Nicolescu (azi, în spital, pare-se irecuperabil: o comoție ce-
rebrală), iar decizia a fost ratificată de editor... Deci, nu mai
are nici o șansă, din păcate - din păcate pentru revistă, care
a devenit una de ceremonii literare - nașteri, morți, nunți,
botezuri, cununii și alte asemenea! E și motivul pentru care
eu, de la o vreme nu mai am loc - fiindcă, așa cum observi
și dumneata, n-am (...) în scris!, ba din contră - or, nu de
diavoli e nevoie la astfel de prilejuri.

Aș vrea să ne și vedem cândva - sînt multe de spus; eu
rămîn în București până la 1 august (cu o absență între 17
și 28 iunie).

29 mai 1983, București

20 IV - 981

P.S. dacă scot o carte lungim interviul cu încă vreo zece pagini

Cu fraternitate,
M. Iorgulescu

Iubite prietene,

Studiez fermecat cele două cărți pe care mi le-ai trimis, cu
adîncă bucurie că voi mai putea scrie despre poezie și de azi
înainte și cu părerea de rău că până azi nu am știut cu precizie
cât de nobilă - și în ce fel anume este de o infinită noblețe - po-
ezia Domniei-tale.

Mai trăim încă, prietene! Mai avem timp să spunem ceea ce
avem de spus. Mi se pare ciudat, dar iată că încă n-am murit. Și
pentru a le face proștilor în ciudă, nici nu vom muri.

Victor Atanasiu poate fi găsit, după știința mea, numai pe
adresa redacției „Scînteia tineretului”.

Te îmbrățișez (...), Austerul meu Domn
Florin Mugur

Un proprietar al timpului său

Primind ca temă de școală să răspundă la întrebarea *care a fost cel mai important cadou primit de ziua sa*, Mihai, băiatul meu, care este în clasa a doua, a răspuns: „M-am născut în data de 24 mai 2016, și acesta a fost pentru mine cel mai special cadou pe care l-am primit, dar pe care l-am și oferit părinților mei”.

Domnul Gheorghe Grigurcu a primit și domnia sa acest miraculos dar și, cu generozitate, ni-l întoarce nouă, care, în calitate de cititori, putem fi considerați colaboratori ai scrisului său (sau, prin *mise en abyme*, un fel de părinți ai săi, care este totodată creatorul nostru).

Prin naștere, obținem cel mai prețios privilegiu, acela de a intra în timp (Cioran îi spune *La Chute dans le temps*). Ceea ce urmează, folosirea (sau irosirea) acestei împrumutări virtuale, depinde în bună măsură de străduința noastră. Timpul personal poate fi însă determinat și de alte circumstanțe (de care suntem sau nu răspunzători), cum ar fi timpul istoric, mediul familial, cel social, înzestrarea nativă, educația primită, virtuțile căpătate și practicate etc. Personalitatea fiecăruia este condiționată mai ales de modul în care își administrează propria existență. Contează nu lungimea, ci intensitatea vieții (care este o dimensiune interioară).

Domnul Gheorghe Grigurcu este unul dintre cei care, urmând pilda talanților, nu și-au irosit timpul, ci l-au înmulțit. Premisele sale sunt clare: talent, muncă neconținută, seriozitate, verticalitate morală, distincție, culturalitate, imparțialitate, comprehensiune.

Demersul său scriitoricesc s-a manifestat în două direcții importante, una beletristică, împărtășind o viziune poetică asupra lumii, și alta exegetică, desfășurând o vastă activitate de hermeneutică literară. Deși este riscant de făcut o evaluare disjunctivă a operei sale, cred că predominantă este vocația lirică (poziție pe care o împărtășește și scriitorul).

Poetul este un rafinat, textele sale concentrează, esențializează ideile, imagini, constituindu-se în instantanee/ în remanente ale unei lumi sensibile, subiectivizate. Ele sunt dovezi ale infinitului semantic și pot fi asemănată cu momentul înfloririi, în care planta își revelează fragranța

inefabilă. Din lirica sa, diferită considerabil de direcția de azi, lipsesc elementele narrative ori concrete, urmărindu-se aspectul ideal (platonian), permanent al existentului, adevărul poetic al realității. De regulă, autorul nu iese dintr-un tipar ritualizat, recursiv, care se metamorfozează cu discreție, transformându-se într-un labirint de icoane. Poezia include semnificații plurale, considerente autoreferențiale, este reflexivă, sapiențială, tratează amănuntul, faptul firav, universul marginal, are un umor subtil, exprimă concis, eliptic. Autorul extrage din lume iluminăția, aspectul spiritual.

Critica literară, dedicată aproape exclusiv cărților de poezie, este una culturală, elegantă în expresie, cu o distinctă dicțiune a ideilor, stilizată, lucrând cu prezentul scriptural, cu scrisul imediat, pe care îl descifrează, îl analizează, îl evaluează, înscriindu-l într-o sistematică. Domnul Gheorghe Grigurcu, unul dintre cei mai reputați comentatori, are intuiții, judecăți de valoare juste, riguros argumentate, structurate, ilustrate cu citate edificatoare. A urmărit cu atenție, cu autoritate, poezia română a unei jumătăți de secol.

Se adaugă acestei laborioase opere și cărți de istorie literară foarte apreciate, dintre care *Bacovia - un antisentimental* (1974) și *De la Mihai Eminescu la Nicolae Labiş* (1989).

Scriitorului îi aparține, de asemenea, o serie de volume cu caracter diaristic, conținând notații dintre cele mai diverse, punând în lumină o personalitate complexă, plurivalentă, preocupată de aspecte literare, culturale, sociale, politice, morale, religioase, radiografiindu-și propria biografie, procesând o vastă experiență de viață și de lectură, pentru că domnul Grigurcu este, cum însuși afirmă, un *funcționar al scrisului* și, în egală măsură, un cititor profesionist.

Nu poate fi ignorată o intensă activitate publicistică, literatul implicându-se și în problemele stringente ale vieții publice, dovedindu-se un redutabil polemist, intransigent, de o impecabilă rectitudine.

Dar, în acest moment aniversar, al împlinirii unor ani, dintre care pe unii domnul Grigurcu ni i-a dăruit nouă, cititorilor săi, se cuvine să evocăm în primul rând omul, prietenul, sfătuitorul, modelul, care, în fond, înseamnă un alt fel de carte.

L-am cunoscut cu mulți ani în urmă, în drumurile mele la Festivalul de la Târgu Jiu, ne-am întâlnit la multe alte activități literare de pe alte meleaguri. Am simțit de la început impresionanta sa ofertă afectivă, gradul înalt de civilitate, modul deferent (dar cumpătat) de a îi trata și de a empatiza cu ceilalți, o modestie a înțelepciunii, a omului care a trecut dincolo de orgolii.

De fiecare dată, revederea a fost eveniment așteptat, la Turnu Severin, la Deva, la Slatina, la Galați, la Oradea, la Satu Mare, la Alba Iulia..., momente care au lăsat amintiri de neșters, implicând și întâlniri cu afini, Ana Blandiana, Ion Pop, Barbu Cioculescu, Grigore Vieru, Petre Sto-

ica, Ion Vartic, Adam Puslojic... Prietenia noastră s-a consolidat, ne-au apropiat ideile împărtășite, încredința reciprocă, bucuria de a comunica. Discuțiile telefonice cu domnul Grigurcu erau adevărate regaturi.

La Târgu Jiu, loc sacralizat de Constantin Brâncuși, a ridicat enorm exigența valorică, fiind un mentor spiritual, un motiv de emulație pentru scriitorii din urbe, Gelu Birău, George Drăghescu, Adrian Frățilă, Ion Popescu Brădiceni, Lazăr Popescu, Spiridon Popescu, Zenovie Cărlugea, Cristian George Brebenel.

Nu-l știu să se fi plâns de ceva, să fi emis pretenții, să fi ridicat vocea. A fost însă revoltat de nedreptate, a adoptat o poziție a rațiunii justițiare, de apărător al adevărului, al nevinovaților, de acuzator al dictaturii, al tortionarilor, însuși fiind o victimă a istoriei (îmi aduc aminte un eveniment minor, cum, la Caracal, și-a exprimat indignarea când un câine era maltratată).

Domnul Grigurcu a fost un om al cititului și al scrisului, pe care le-a considerat o misiune asumată. Nu și-a îngăduit odihnă, vacanțe, repaos, nu a avut sărbători. Și-a făcut cu devotament datoria: a citit și a scris, a citit și a scris. Iar cărțile pe care le-a scris sunt dovada timpului vieții sale. Timp pe care ni-l dăruie nouă. Este în toate acestea o împărtășanie.

Atâta câtă a fost, am avut cu domnul Grigurcu o prietenie adevărată. De la un timp, însă, nu distanța, ci grijile zilnice ne-au îndepărtat. Timpul a devenit tot mai puțin. Prietenia nu este ceva care să dispară. Ea rămâne intactă în timpul ei, în timpul sufletului.

Pe 16 aprilie, domnul Gheorghe Grigurcu a primit *cel mai special cadou* din partea părinților săi, pe care, de-a lungul timpului ni l-a oferit nouă, cititorilor.

Îi mulțumim și-i dorim viață lungă, sănătate, puterea de a scrie cărți.

La mulți ani!

Paul ARETZU

Horia Gârbea – un inginer al poeziei

Horia Gârbea este o personalitate complexă a literaturii românești actuale. A vorbi despre opera lui comportă riscul de a nu spune decât fragmentar în ce mări se scaldă cu adevărat. Scriitor și inginer constructor (doctor), profesor universitar, om de teatru și de televiziune, traducător excepțional, toate acestea aduc în prim plan o multifuncționalitate care frizează cu ubicuitatea socială și culturală. Pe de altă parte, este o personalitate răsplătită cu titluri și poziții recunoscute instituțional (meritate din plin). Pare greu de înțeles clivajul privit ca joc al dublei deveniri: a omului tehnic și a scriitorului complex cu o capacitatea multiplă de explorare.

Cartea de poezie *O mașină pentru zburat*, publicată în anul 2025, la Editura Neuma, m-a dus cu gândul imediat la Leonardo da Vinci care, în specificitatea experienței, și-a propus să viseze viitorul. Însă este clar că trebuie să privim altfel titlul acestei cărți, în aparență un titlu ingineresc, reprezentativ pentru o viziune a autorului. O întrebare dintr-un interviu suna astfel: *Dar ce vă doriți să fiți?*, autorul spune: *Desigur, un promotor al literaturii române pentru cititorii români în primul rând...* Acesta este un gând cu bătaie lungă, gând care trece dincolo de operă pentru a se situa în destin.

Deși o analiză a textelor poetice poate ucide poezia înseși, după o vorbă a lui Lucian Blaga, este necesar să procedăm la un astfel de act pentru a pune în scenă și a vizualiza ceea ce este ascuns în primul rând în idee. Volumul de poezie în cauză este alcătuit din trei părți: *insula fericiților*, *moara și mașinăria*. Din punctul de vedere al formei, prima parte și a treia par să fie unitare, în timp ce a doua parte este desprinsă dintr-o altă

poveste. Ca urmare, o primă analiză ar trebui făcută prin raportare la cele două părți care par să aibă elemente comune. Nu mă refer aici la forma versurilor, ci la idei și teme. Dintre toate, o temă persistentă este cea a *îngerului* pe care o regăsim nu numai în această carte, ci și în volumele anterioare, în special în *Poeme cu înger*, volum publicat în 2018, Editura Neuma. Am putea spune că poetul Horia Gârbea este bântuit de această temă, dar știm că în literatură și în artă găsim tema în multe locuri (de exemplu, în poezia lui Eminescu, lui Nichita Stănescu). Îngerii devin dintr-un sprijin extramundă un element al locuirii omului, cu multe trimiteri religioase, artistice, mitice care-și găsesc relevanță ideatică în viața omului. Îngerul poate fi un fel de Vergilius (călăuzindu-l pe Dante în *Infern*): „îngerul e acolo / și nu-l va lăsa / nicicând să se răătăcească / ... / eu nu pierd / culoarea nevăzută / a îngerului”.

O trimitere la Eminescu (*Odă în metru antic*) se poate face prin versul „nu credeam să învăț”, din poemul *dezvățul*, dar lipsește a doua parte și cea mai semnificativă a versului eminescian (*a muri vreodată*). Horia Gârbea este preocupat de un altfel de moarte: „... sunetul rece / al roților de moară / care mă striveau atât de precis”. Poemul în cauză începe dramatic: „am început / să mă dezvăț de poezie” și dacă eliminăm elementele banale din poem, atunci putem înțelege profunzimea exprimată astfel: „... sărutul de despărțire / dat de un înger într-o gară pustie”. Poate fi aceasta o temă a părăsirii, ca expresie a singurătății, cu trimiteri la același Eminescu. O contrarietate existențială este exprimată prin tema îngerului în poemul *exces*: „un înger de culoarea luminii / mă ocrotește / ... / nu mă mai apăra / îi strig îngerului”. Antiteza dintre viață și moarte nu poate fi străină de poziția omului, în care „viața pare o luptă / moartea armistițiu”, sub o supraveghere directă: „îngerul stă pe tronul / înalt de foc”; antiteza devine dramatică și persistentă: „când se vor sparge / oglinzile / vor fi destule așchii / să ne reflecte pe toți / când se vor sparge oglinzile / sub ochii îngerului / vor fi destule cioburi / ca să ne tăiem toate venele”. Politețea poate duce la situații paradoxale: „De vizitezi un înger / Să nu-i spui de draci”, ceea ce presupune o structură etică prin tensiune esențială dintre Bine și Rău. Tot din cadrul unei astfel de teme face parte și devenirea cea bună: „voi trece spre veșnicie / precum fluturii / ... / atunci / îngerul meu va fi tot tânăr / tot nemuritor”. Poetul pare să-și joace rolul de intermediar până la capăt, un interpret, un mijlocitor al înțelegerii divine: „hai spune mă va îndemna / îngerul / și eu o să-i cer încă o dată / vorbele lui / ca să pot povesti”. O supervizare a Eului trece dincolo de orice mundaneitate, în transcendental: „Numai îngerul meu are voie / Să mă întrebe unde urc și cobor. / ... / Dacă mă intersectez cu voi obțin mulțimi vide. / Doar îngerul meu mă înmulțește ori mă divide”. În ultimul poem din volum, avem totul pentru a înțelege

supraumanul (ca diferență) care, chiar dacă va coborî în lume, nu se amestecă în nici un fel cu aceasta: „între cuvântul stea / și cuvântul înger / se poate pune o virgulă / între numele îngerului / și numele meu / se pune punct”.

L-am numit pe Horia Gârbea un *inginer al poeziei* pentru că are capacitatea să taie cu precizie bucăți din realitatea poetică, să le asambleze în cursivități care dezvăluie imaginarii distincte. Poetul este mereu în prezența lucrurilor sale, chiar dacă acestea sunt doar instrumente de gelatină care nu pot aduce decât bucurie. El dă dovadă că poate trece dincolo de propria identitate, spre structurile alterității ca structuri poetice. Ideile poetice pot dovedi legături excepționale cu vremurile excepționale. Astfel că poemul *o statuie* duce cu gândul la Pasărea Benin a lui Apollinaire, așa cum poemul *poarta* poate duce cu gândul la Kafka, *În fața legii*.

A doua parte a volumului, intitulată *moara*, amintește de schimbările esențiale care pun orice identitate în cumpănă. Ținând cont de lungimea versurilor, de succesiunea ideilor în cascadă, putem considera poemele din acest loc poeme în proză. De altfel, Horia Gârbea demonstrează în întregul volum capacitatea de a realiza narațiuni poetice. Exemplul îl găsim de la bun început, în poemul *îmi zugrăvesc singur casa*.

În poemul *tornado* are loc o îmblânzire a cataclismelor și o trecere a acestora în lucrurile aparent mărunte ale vieții. Dar acestea nu sunt deloc mărunte deoarece poemul se finalizează estetic: „mediterana cenușie va reveni la albastrul ei și va / mirosi ca o mie de trandafiri”. Poemul *călătoria* amintește de plecarea în lume a fiului risipitor care își caută dascălul adevărat, dar poetul își caută îngerul: „am pornit în căutarea îngerului”. Pornind de la premisa că lumea este peste tot, ar putea părea inutilă orice plecare. Totuși, nici dascăli adevărați, nici îngerii protectori ai vieții nu pot fi găsiți oriunde și de către oricine. Numai o trecere dincolo de barierele mentale poate fi concludivă, acest fapt fiind posibil prin arta poetică.

Poetul Horia Gârbea dovedește capacitatea de a trece dincolo de cotidian, sub toate formele lui, într-o metafizică în care timpul devine imprevizibil. În felul acesta se naște un gând eleat, în care reală este doar aparența mișcării, fapt observat în poemul *forfecuța*. Relația *construire - deconstruire - reconstruire* amintește într-un fel de deconstrucția lui Derrida și prezintă, de fapt, lumile fizice în care se simte drama legată de sensul vieții (a se vedea poemul *dărîmături*).

În abstracția ei, poezia lui Horia Gârbea este o *moară de poezie*, având capacitatea de a trece din planul realității banale într-un plan metafizic. Preocupat de eul propriu, acesta aduce cu sine toate uneltele și le pune pe masa cititorului. Scriind o poezie de idei care-i dau sens, ni se înfățișează într-o completitudine de excepție, fiind un scriitor semnificativ în literatura română actuală.

Ion HIRGHIDUȘ

Ioana Crăciunescu

Cântec de dragoste și de credință

Nu cred în lipsa de credință în toate.

Iarba crește.
Eu cred că iarba crește.
Tu ești cel mai blînd clown.
Eu cred
în tigrii îmblînziți de tine.
A fi cînd vînător, cînd pradă
este aproape o credință.

Unele lucruri le văd
altele le presimt
unele le învăț
altele mai puternice decît moartea
mă-nvăță
și spun:

Nu cred în lipsa de credință în toate.
Eu văd urma pasului tău
eu îmi simt încheietura mîinii
eu presint apropierea unor plopi lungi
în patul nostru nupțial
cearceafurile foșnesc deja prevestitoare
zilele alunecă și se împrăștie
dîin unica numărătoare
cărțile se desfac singure
la pagini știute
și casa se umpe de-un zvon
de miraculoase cuvinte
podeaua ne ține-n balans
și nu știu
dacă iarba crește
sau așa a fost de cînd lumea.

Blîndă irosire

Specialistă desăvârșită măcinam în gol
posibile stări.
Nobile sentimente.

Râșnița de răs a mulțimii
își bătea joc de caznă
și de sîrguință.

Chip neumbrit de îndoieli
(de unde oare îmi mai țâșneau în minte
săgețile sîngerînde ale cărnii ?
Își schimbau parcă poziția în somn
animale mari, senzuale).

Sub blazonul de fier
picături de lapte mai lăsau sîinii
desăvârșiți, inconștienți,
lacrimi crude de lapte.

Destul de nefericit. Mediocru.
Să-ți lingi răni aparente.

Nesuportînd limita suportabilului,
să vinzi bilete într-un metrou,
să suferi de întuneric
și prima stație a viitorului să fie năruită demult
sub lămpi incandescente.

[În fiecare dimineață]

În fiecare dimineață, somnambul,
Generalul pleacă la război.

Chiar dacă străzile sunt pustii,
chiar dacă țările și toate orașele lumii
au cedat,

chiar dacă în albul tuturor ochilor
stă lipit cîte un steag.

Fraze fabuloase îmi încolăcesc creierul

Sunt mai departe decît malul meu opus
al mîinii mele
corăbiile abia își duc dorit calvarul
plutirii după stele.

Ce simplu ochii se dezleagă de privire
auzul de-nțeleș
mai aleargă oare mîinji pe-un ipotetic șes?
Mai crește oare-n timpul acesta o pădure
sau mobilă confort e totul?

Născută peste cer prea trudnic
să-nvăț acum ce e înotul.

Cum nu mai știu ce-nseamnă pace
ce cîmp de bătlîi mi-e haina
ce steag rîvnit în lume pare taina
celui ce din prostie tace.

Cum nu mai știu ce-nseamnă somnul
ce miriște ce cîmp ucis mi-e patul
ce biblic și ce sfînt rămîne satul
în care capre pasc salcîmii într-un domn.

De gîtul unei sticle

De gîtul unei sticle de șampanie
stau atîrnată.
Geamul e aburit. Sufletul meu aburos.

Vine un paznic pe jos
luminînd calea cu o lanternă.

Vine o femeie-nvelită-ntr-un șal
de lucernă.

Are dinți albi.
Lucerna abia e tăiată de coasă.
vine încet și desface în aer băutura spumoasă.

Tot mai aproape
ca o umbră intră în mine
de gîtul frînt atîrnat și lucerna miroase-a pămînt
proaspăt întins peste șine de trenuri pierdute-n
pădure.

Te-am uitat sus pe o pîrtie
și din pîrtia albă înfloresc pînă-n mine
tufe negre de munte.

Stampă

Ficatul bolnav al acelui oraș în care
hăituiți de respirația celor din spate
înaîntăm
cor de nevolnici cu trepiede și note în mîini.

Iubindu-ne în blănille noastre roase
pielea noastră întoarsă pe dos
sufletul nostru îngălbenit
ca o hîrtie veche
ca o stampă
un cor de nevolnici
iubindu-se...

Jderi îmblăniți în jderi
lupi îmblăniți în lupi
oi cîrlionțate cu unghii roșii
chinuindu-se
chinuind
ficatul bolnav al acelui oraș
creiel lui de faianță spălată.

acoperind zgomotele infernului
cor de nevolnici cu note și trepiede în mîini.

Ei tocmai rîdeau

Am uitat că tocmai despre mine se vorbea
sub vița aia de struguri.

Am dus mîna la gură și am simțit
cum dinții-mi ieșiseră prin buze
și unghiile prin carne
și nici din oase nu mă mai puteam desface
în cimitirul meu de oase
dormeam

și ei tocmai rîdeau sub vița de struguri
și tu nici nu aveai de gînd să treci
prin viața mea.

Cu o tandrețe de cangur mîngîiam
buzunarele pielii și un miros de salcîmi
îmi ațîța subțioarele
tu nici nu aveai de gînd să treci prin viața mea
viața mea de cangur
viața lor sub vița de struguri.

Visul cămilei continuă

După o lungă perioadă de abstenențe
se visează ofrandă
la un ospăț regesc.

Printre felii de măr și portocal
limba ei aspră întinsă pe masă.

Luxuriante flori țîșnindu-i din frunte.

Măruntită cocoșa.

Amintirea ei caldă și obosită
în aer planînd.

La primul pahar de vin închinat
grăuntele de nisip scrîșnind între dinți.

La al doilea pahar de vin
se făcea că
eram chiar eu
măduvă creier carne și oase
întinsă pe masă.

Evul mediu în arboreturile de savană

Catedrala de lemn din Dealul Glodenilor

Trupul în grecește e la feminin, e o mare care-și înalță valurile împotriva minții, putând să o înece în el, de nu se va atârna aceea de Dumnezeu (Dumitru Stăniloae)

Evagrie Învățător mai are și meșteșugul acesta, că în anumite zile se retrage de bunăvoie și nu lucrează ca drăguțul de vânt la clopote, iar bătăile în dungă și în plin nice atunci nu mai zboară deasupra monastirii, sădește însă la vița-de-vie gândind că rodul o să-l primească de îndată cum de pe râuri chiții cei grași ca arnăuții în vreme de pace. Sau seamănă secară într-un pământ îmbunat cu petece de zăpadă ca să-l vadă lumea cea proastă, alta să se bucure în aurăria ce de multe ori pare să-și schimbe până și aerul în parfumuri de dat la gâtul unor vrăbiuțe.

Ca un verhovnic socotește cu fluturi toate ceasurile de dimineață, și pe-afară cu cântece de slavă primăverilor, adaugă la alte patimi ale florilor ori la scoborât de păsări, ba chiar și de mai departe ajunse cu dovadă nescrisă de frică.

Monastirea era așezată sub o culme scărmanată de pârâiașe, fără ca apele la curgere s-o lase să se odihnească, mândră dintotdeauna, cu o turlă ascuțită în sus și niște pimnițe în pământ ca mormintele. Și-ntr-această căpiță de vreme afumată, Evagrie Învățător fu ales acolo verhovnic de niște nepătimitori învățați cu o ordine a ticăloșilor, curvia, slava deșartă, desfătarea, râsul și somnul la vreme nepotrivită. În scurt timp toate fură îngropate păgânește într-o fântână de miere și judecată călugărească, iar monastirea nu se mai pustia ca altădată.

Deci, vine Evagrie Învățător, mi-los cum doftoru ce poruncește bo-

lilor, până într-o dimineață când se caută pe sine, zicând: „Ți-am rostogolit pietrele cele grele de peste suflet, ca nimic să nu ți-l strice, cum porcelanul împăratului, cum tacâmurile de argint lustruite de călugărițele bătrâne ale monastirilor, știam că toate relele ce le-ai făcut au avut ieșire liberă, dar de dus nu s-au dus...”

Vine Evagrie Învățător și în a patrulea zi, dar și noaptea, în casa plugarului căruia i-au putrezit coarnele plugului, fierul aceluia s-a înmuiat ca miezul de pepene galbin și e nedrept că voia omului ar fi fost întoarsă cum după o vindecare de brazdă pe ogor trasă.

I-au înflorit acolo tâmpile ca iarba și mirodenia toamnei, de atâția ani în uitare până și de praful din

curtea pustie.

„Fiecare să-i ceară taxă trupului său!”, scrisese cu litere săpate pe un nour, întărite acolo și cu semne din smoală. Se hotărî să întindă și granițe cu ziduri dintre trupuri, cum între țări de frați odată, să arunce morții în valuri ca pe buștenii cei uscați până la bube.

Evagrie Învățător se învinețise la față ca zarzara căzută pe un covor damascan, neridicată nice de păsări, nice de mână omenească. Trimitea sperieturi către cei ce posteau cu lumini gătite în ceruri, dar nu cereu vreunui să se întoarcă.

Oamenii din jurul lui Evagrie Învățător sunt amăgiți cu unelte de petrecere către prăpădul celorlalți, ca toți să fie câștigați din toate părțile, primind voie să tâlhărească, să-i clatine pe cei ca arborii, să-i înece pe cei ca delfinii. Până își înalță ca trufașii îndrăznelile, când vor vrea să omoare și nu să se păzească de ucidere, de focuri, de cutremure, de războaie...

I s-a întâmplat uneori să aibă de însoțit, alăturate, vorbe de leac și vorbe de ocară, dar și petreceri definitive de prieteni, de slujbași și de ucenici până la șapte hotare de la monastire. Se cădea să fie el pildă de folos și nu vrăjmaș unor trupuri, uscate deja, cum ulcioarele de lut în pustie.

În așa fel se risipesc toate și se istovesc iute, nopțile morții vin puturoase, cu trupurile coborâte mai ales în acele pământuri și sunt stinse cu var și nu le mai plouă nici măcar cu rouă.

Cum spune învățatul, trupul în grecește e la feminin, e o mare care-și înalță valurile împotriva minții, putând să o înece în el, de nu se va atârna aceea de Dumnezeu (Dumitru Stăniloae).

Însă în lume toate mamele copiilor acuș se feresc de ghețuri cum evul mediu în arboreturile de savană, în forme de plăpumi cu animale ale sângelui mărturisitoare, lei, tigri, șacali, șerpi veninoși, crocodili cât zece porți rânjind la stele.

Copiii toți își caută urmele ca pe șiruri de flori de mărgăritare pe țărături, iar pe acelea nu le stăpânesc ei, ci valurile din balene, rechini și iceberguri sparte de fulgere. Suflete iubitoare de oglinzi sunt, în fața cărora își potrivesc trupurile primite de la mamele lor și toate le închină prin Evagrie Învățător Domnului!

Iarăși copiii sunt cum în case vechi strălucitoare luna, vocile lor - ospete muzicale cu harpă și violină. De aceea li se arseră în piețe palmele, cu urzici uscate ca tăciunii de iască. Și mai fură duși la mamele lor ca să se mai nască odată...

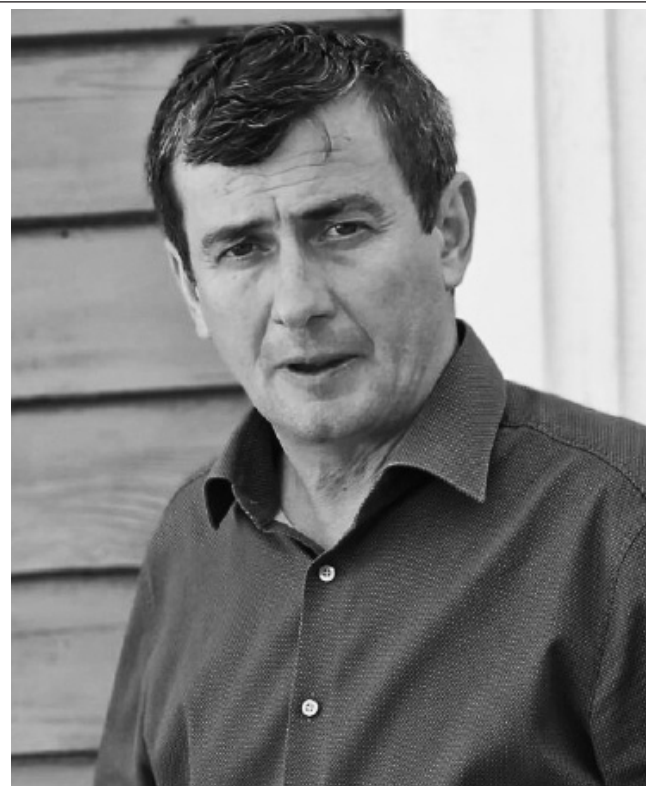
Evagrie Învățător își mai amintește de un doftor nepriceput care nu vindeca nice piciorul de lemn al arnăutului, altul însă, iscusit, înverzind până și toiagul ori golind din el tot puroiul. A mai văzut odată un bolnav blând al cărui trup se scurgea ca de la trupul lui printr-un ciot de picior și în tăcere petrecându-se în pământ...

Alex GREGORA

Reflecții

- Cei care se pun bine cu toată lumea sunt mai degrăbi de partea Necuratului decât a lui Dumnezeu.
- Cât a avut funcție, lingușitorii i-au ridicat statuie din paie. Cum a pierdut funcția, au dat foc paielor.
- Starea de vinovăție poate fi un pas spre mântuire, dacă pasul îl faci prin mărăcini.
- Mizeria umană se curăță mai greu decât cea a animalelor.
- Emoția trebuie cultivată ca să nu se piardă în truisme.
- Dragostea adevărată nu are simțul măsurii. Dacă ai măsură în dragoste, ea devine îndoielnică.
- A trăi poetic - a trăi într-o perpetuă căutare abisală.
- Atunci când îți pierzi speranțele, să nu le declari pierdute, fiindcă pot fi găsite de alții.
- Chiar dacă mă izolez de lume, umbra ei mă bântuie.
- A iubi o iluzie - a te mântui prin utopie.

George DRĂGHESCU

Viorel Surdoiu

Catedrale de vânt

E o lume pustie
singură
fără drumuri fără urme de pași
fără gări și batiste
în clipa în care am plecat
totul s-a oprit
o lume pustie
într-o lume plină de mișcare
neastâmpăr grabă haos
indiferență
fără penitență
senin fad
curcubeu pictat pe ochelari
păsări de plastic
flori de plastic
inimi de plastic
oameni elastici trăgând unul de altul
pentru a se arunca înainte
cât mai sus

lume pustie
ascunsă de sine
lângă o lume plină
de viață
de suferință
de firesc
nejinduind decât să poată privi anotimpurile
ca pe niște zei darnici
zadarnici
puținul-mult suficient unui zâmbet
acel răsărit cu speranță
ne e teamă de o mască de hârtie
dar nu renunțăm
la cea pusă direct pe suflet
libertatea de a nu mai fi om
ne ridică la alt nivel
al pustiului
prin care se zbat turbioane de praf
devenim catedrale de vânt

Memento

Încă o zi de ger de-nfrigare
cu sângele zvâcnind stingher
cu ochiul căutând prin zare
durerea lor sculptată-n fier

cătușele brățări pictate de rugină
iscau rubinele de sânge
sclipeau în verbul de lumină
cu rugăciuni șoptite să le-alunge

dar toate cu timpul se topesc
satrapii și-au văzut de drum
și umbre-n fum benchetuesc
peste icoanele de scrum

nu-i taină-ascunsă sub altare
și sunt istorii ignorate anume
și gemetele plămădite-n hume
mai sunt udate toamna doar de brume

Neuitate noeme

Nimeni
nimic n-are neverosimil
niciodată
negarea nuanțată
naște nelămuriri
numai nestatornicul neant
nicăieri
nu-și năzuiește noima
nefericitul neinițiat
nevoiește numelui
nostru
neuitate noeme

Omul cu cartea în mână

„Un cititor trăiește o mie de vieți.
Cel ce nu citește trăiește una singură.”

Cartea este locul unde universul se împăturește
nu avem nevoie de călătorii în timp
dăm la o parte coperta
cândva-ul devine prezent
unde-a-ul este aici
oriunde
un om fără spirit este un copac fără frunze
umbra lui e din ce în ce mai mică
mai firavă
ochii sunt poarta de intrare
către cele neîntâmpate aievea
căutarea în carte
răspunsuri la întrebări
întrebări care se caută una pe alta
cum azi mâinele
cum câinele umbra

omul contemporan - cel grăbit
preferă informația „la linie”
servită precum tocănița bine aromată
direct din ceaunul WEB și aproape mestecată -
înghite tot ceea ce i se dă
ambalaj fără suflet

Rădăcini nerăstignite

Sfânta Ta cruce
sfânta cruce a răscumpărat lumea
sub semnul crimei publice
oamenii se roagă
dar nu se-ndeamnă
sunetul sec manifest nesemnăt
vor fără zăvor să primească poarta deschisă
cer fără să dea
cerului sângele mielului îl închină
de vină să scape
în ape se botează ai Lui
și pe mal se întorc la agape
frunzele nasc frunze
se dau una alteia
fără să se vadă îngenunchiate pe glod
plâng munții după fiecare iarnă
lacrimile li se întorc
păsările aripilor se roagă
să le fie de zbor
sub joagărul zorilor

hora norilor
cântă-n șuvoaie
și-n pântecul aerului se nasc rădăcini
nerăstignite
crucea e sfânt loc de întâlnire
în noi

Atractor

M-am întors acasă
plecasem la început de an
la început de ianuarie mă odihneam alb-negru
ședeam gri și cugetam
la drumul pe care nu-l mai făcusem niciodată
dar îl intuiam
firul ce se ascunde în fusul memoriei
mereu îmi zic - ai mai trecut pe aici
dar nu
nu mi-e trecutul precum ziua neîncepută
doar eu eneida și catargul și toate cele căzute
în isпита de a mă chema să le fiu martor trecerii
vrăjitoarelor anotimpuri
valuri necumînțite niciodată de vânturi
caruselul plin de lumini ziua și noaptea
se învârtă ca o planetă amețită de singurătate
de aglomerația sunetelor și tăcerilor
țipetele mieilor cu gurile și dinții lor împietriți
într-un ultim zâmbet înjunghiat
hore și închinări de dă Doamne
sau de ferește-mă

luptele cu pământul care se lasă greu de convins
de foame luni aspre
din ce în ce mai aspre vremuri
oamenii mai pierduți în nefiresc
epidemică contagiați de nerostuire
lânzezeală opacă
veri arzătoare entropice
„principiul incertitudinii neagă acuratețea”
trecutul mă petrece
același cântec repetat în buclă stăruitor
canzonetta del settembre
sunt un atractor straniu
care își găsește echilibrul
în toamna târzie

Povestea omului de mâine

Orașul se trezește cu greutatea nopții
palpitând încă sub pleoape
trandafirii au înflorit gardurile
privirea mea care se întinde peste strada
pustie
toate formele altfel nebagate în seamă
parcă prind viață
prezența lor este aceeași cu prezența mea
fragment de istorie repetată ca o răsfoire
albumul cu fotograme
cine oare s-a chinuit să deseneze toată
povestea și de ce?
în vârful degetului meu stau literele
așa cum talpa își scrie traseul
peste care se așază
măsoară și mănâncă distanțe
cândva era nevoie de trei degete
care strângeau un creion și
cuvintele se scurgeau
peste foaia de hârtie
închinare adunând energiile din cele patru zări
ale corpului
dialogul cu cel care stă undeva în toate și ascultă
doar ascultă și nu știu de ce doar ascultă
acum litera nu mai are o istorie a ei
cuvântul nu se mai naște din linie
omul nu-și mai povestește drumul doar îl parcurge
cu ochiul
se informează
azi orașul se odihnește
trandafirii și vrăbiile nu
povestea lor e alta azi
a omului e mâine

„Culoarea provoacă o vibrație psihică. Culoarea ascunde o putere încă necunoscută, dar reală, care acționează asupra fiecărei părți din corpul uman. Culoarea influențează direct sufletul. Culoarea este claviatura, ochii sunt ciocănelele, sufletul este pianul cu multe corzi. Artistul este mâna care cântă, atingând intenționat o clapă sau alta, pentru a provoca vibrații în suflet.”

Vasili Kandinski

În orașul în care sunt expuse patru dintre capodoperele semnate de Constantin Brâncuși - *Masa Tăcerii*, *Aleea Scaunelor*, *Poarta Sărutului* și *Coloana Infinitului*, mărturii ale sufletului și geniului românesc, în care istoria trăiește și prin numele lui Tudor Vladimirescu și Ecaterina Teodoroiu, două dintre figurile emblematice legate de destinul acestui oraș, la Târgu Jiu, Muzeul Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu” va găzdui în perioada 9

aprilie - 9 mai 2025, expoziția unuia dintre artiști emblematici ai artei contemporane românești : Dumitru Macovei.

Alter Ego este prima expoziție personală a lui Macovei la Târgu Jiu.

Pasionat de pictura de șevalet și de cea bisericească, fiind printre singurii care mai stăpânesc tehnica veche de a picta așezăminte monahale, folosind cărbuni realizați din crengi de viță de vie, var măcinat și cărămidă pisată, Dumitru Macovei

Eveniment expozițional la Muzeul Gorjului

Dumitru Alter

e un maestru al peisajului continuu resemantizat, umplând cu formă și culoare adâncurile cele mai subtile.

A realizat fresce pentru Mănăstirea Dridu, Complexul Brâncoveanu din Râmnicu-Sărat, biserica Coltea, Mănăstirea Vlădiceni, a pictat turla Bisericii din Râmnicu-Sărat.

În Ucraina a pictat o biserică nouă la Poieni.

Pentru realizarea picturii de interior a Mănăstirii Dridu, a primit premiul Uniunii Artiștilor Plastici din București în 2004.

„M-am bucurat nespus mai ales că am folosit tehnica veche, cu cărbuni realizați din crengi de viță de vie, var măcinat și cărămidă pisată. Sunt printre pușinii care stăpânesc aceste îndeletniciri”, afirma, într-un interviu, Dumitru Macovei.

lubește florile, în special, cele din grădina casei sale.

Este pasionat de antichități, motiv pentru care colecționează covoare vechi, icoane și piese de mobilier, pe care îi place să le și picteze.

Trăind în mod evident pentru artă, având ca și crez artistic „arta, ca unicul mod de a trăi și vibra”, Dumitru Macovei adoră să redea pe pânză flori, curțile caselor, personaje, animale, naturi statice, crâmpene din natură, care însumează tot atâtea povești ale eului, convinși fiind că prin frumusețe lumea poate

fi salvată!

Ceea ce particularizează creația sa actuală este o profundă emoție artistică, care răzbate atât din tematică, din narativul lucrării, cât și din relațiile dintre om și sacru, dintre om și animal.

Nu portretizarea fidelă a viețuitoarelor interesează, ci relația dintre om și acestea, sau valoarea simbolică a animalului-arhetip. De multe ori, animalul este doar un pretext, lucrările vorbesc, de fapt, despre noi și despre cele mai ascunse zone ale interiorului uman. Sinteză între clasicism și modernism, cele peste 40 de lucrări din expoziție semnate Dumitru Macovei trăiesc printr-o cromatică captivantă, armonioasă, în care artistul pune accent pe valoarea profunzimii trăirilor sufletești. În expresivități coloristice de efect, Macovei recompune o lume vie, animată, trecută prin filtrul talentului și imaginației sale.

Cu o forță de simbol extrem de puternică, care nuanțează și potențează impactul vizual, lucrările lui Macovei vorbesc despre o poetică a formelor și culorilor, în care omul este singurul capabil să redea forma plastică a frumuseților pe care divinitatea le-a sădit în sufletul fiecăruia dintre noi.

Lumina, cu care artistul este într-o relație neconținută și percepția naturii, descrise în perspective profund coloristice, dovedesc crezul artistului, care caută lumina exterioară, dar mai ales cea interioară. Ca o terapie sufletească, ca o

Macovei - Ego

declarație niciodată sfârșită de dragoste pentru oameni și artă, exprimată prin universul său artistic de lumină, culoare și simbol.

Fiecare lucrare este de fapt un gând și o parte din sufletul său. Magia lui Macovei rezidă din libertatea interpretării și a culorii, deoarece starea de spirit a momentului devine funcția principală în actul receptării.

Avem de-a face cu un subtil sistem de interogații interioare, astfel încât opera sa transmite de fapt stări de spirit, într-o structură compozițională și o paletă cromatică năvalnică.

Lucrările lui Macovei degajă o fervoare deosebită de captare a unei realități intime, menită să confere pânzelor sale noblețe artistică. Pictura lui Macovei este caracterizată de echilibrul dintre forța vitală a culorii și flexibilitatea temei.

Spontaneitatea tușei, enorma energie în relația cu suprafața pânzei denotă un pictor al adevărului din interiorul său.

Culorile, oamenii, animalele se supun ochiului, mâinii și sufletul artistului.

Discursul său pictural, care-și propune să exploateze, din punct de vedere conceptual, relația interior-exterior și constructul spațiu-timp, ilustrează memoria unui spațiu personal, sub amprenta timpului subiectiv. Lucrările lui Macovei sunt expresia relației spontane om-artist, prin intermediul unui alfabet construit ca un dialog al spiritului cu materia, în căuta-

rea identității și a expresiei sinelui.

Picturalitatea lui devine cunoaștere și comunicare, asumată nu doar ca instrument, ci ca materie supusă introspecției. Modalitățile foarte fine de reprezentare ale umbrei și luminii, două constante ale vieții noastre, oferă un discurs concentrat pe structuri contrastante, pe ritm și dinamică, pe o senzorialitate conținută mai mult decât afirmată.

Peisaje, naturi statice, compoziții de interior, personaje, toate se impun printr-un simț al materiei picturale, prilejuit de meditația asupra culorii, asupra dorinței și capacității de a comunica stări, impresii.

Culoarea învelește și dezvelește subiectul, ea vine dintr-o mare bucurie și pasiune de a picta.

Și forma și culorile au o viață proprie în creația lui Macovei! Galbenul, albastrul, verdele, roșul - culori predominante în opera sa, sunt culorile cu cel mai înalt grad de contiguitate cu ființa umană!

Iar artistul dacă nu știe, intuiește foarte bine acest secret!

Pictând viziuni ale extazului, ca expresii ale gândurilor spirituale, imagini ale universului interior, creațiile lui Macovei sunt tot atâtea metafore, care surprind clipa interioară a artistului desprins din cotidian și transpus în metafizica creației. În creația sa, realul și imaginarul co-

există într-o spectaculoasă retorica picturală, care-l individualizează. Subiectele artei sale sunt diverse. Peisaje, animale, păsări, personaje, sunt clădite în opera sa, atât în structură fizică, cât și spirituală.

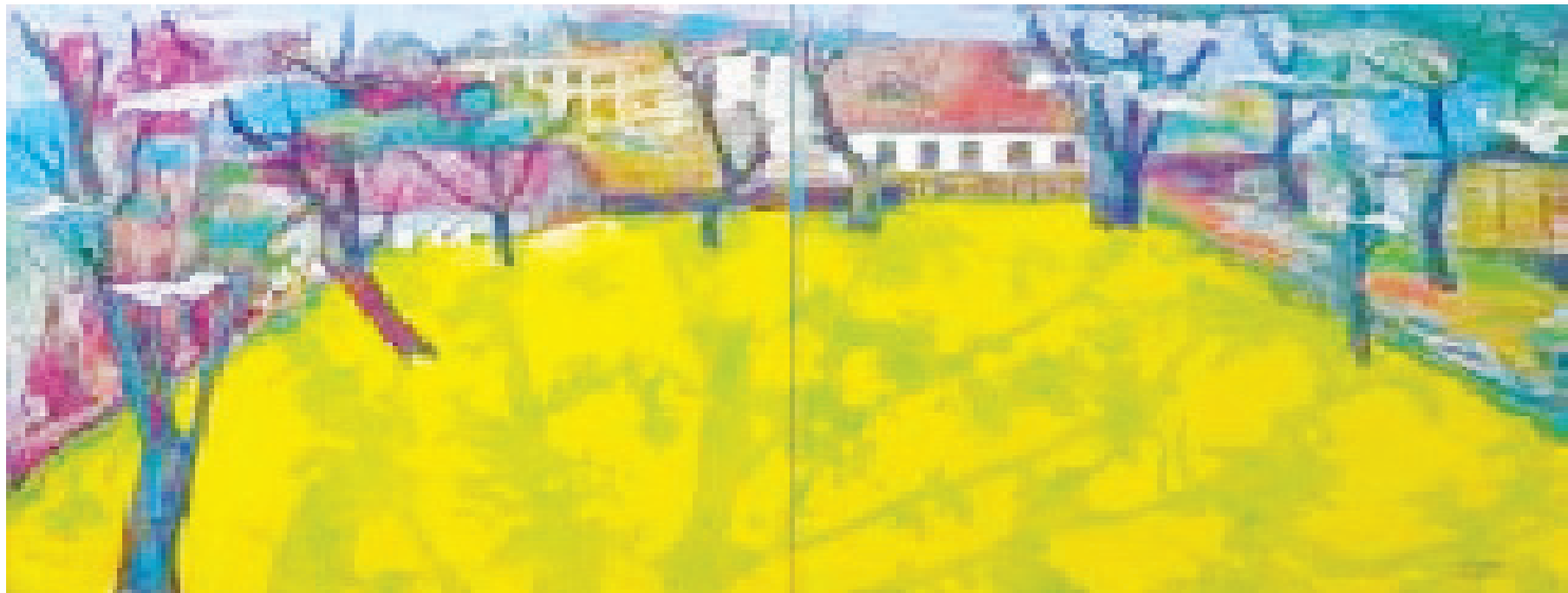
Complexitatea structurală a imaginii create de Macovei se conturează din pete ample de culoare, planurile lucrărilor sunt echilibrat dispuse și pun, astfel, în evidență, elementele compoziționale.

Experiențele modernismului și-au pus amprenta în pictura sa, privitor la modul cum materia este aplicată pe suprafața bidimensională, dinamizând-o. Cele 40 de lucrări din expoziție pun accent pe valoarea impresiei, pe formele care devin pete de culoare stilizate, aproape abstractizate, care trădează profunzimea trăirilor sufletești ale artistului.

Astfel, Dumitru Macovei recom-pune o lume recognoscibilă, trecută prin filtrul talentului și imaginației sale. Un artist activ, cu numeroase expoziții personale, participări la expoziții de grup și colective, numeroase premii, membru al UAP, devotat artei sale, cu lucrări în colecții particulare în țară și în străinătate.

Un artist cu o forță inepuizabilă de muncă, care pictează viața în propria desfășurare, într-un neobosit și nesfârșit joc al dialogului cu sine. Un artist care, prin întreaga sa operă, pictura bisericească și de șevalet ilustrează faptul că, indiferent ce vremuri trăim sau ne vor fi date să trăim, frumusețea în artă, în orice formă de manifestare, nu va fi niciodată în pericol!

Adina RENȚEA

Despre volumul nostru: eu zis că el seamănă perfect cu oostul meu și a Tatălui meu. Dacă obrazul e fost trist - și e fost în curtea sculpturii pe lângă Schmidt Luchian, pictorul meu.

Ion D. SÎRBU Epistolier

„...Scriu scrisori prin care revărsasupra cunoștințelor mele o dragoste de care nu ei, ci eu am nevoie...”

Continuăm să publicăm și în prezentul număr din corespondența lui Ion D. Sîrbu, considerată de Eugen Simion „una dintre cele mai valoroase literaturi epistolare, estetic vorbind, din proza românească.” De astă-dată două scrisori, expediate în Germania de Vest, la Derkum, pe adresa lui Edmund Pollák, „binefăcătorul lui Nego”, „fost conferențiar la Cluj de literatură germană la Bolyai”, stabilit în Germania, înalt funcționar pe lângă Conferința Rectorilor Vest-Germani (un fel de minister federal al învățământului superior), „directorul D.A.A.D. pentru Sud-Est Europa”, poziție din care a mijlocit obținerea unor burse pentru mulți intelectuali români, între care Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu și Ion D. Sîrbu. „A contribuit decisiv și neștiut la salvarea intelectuală a mai multor generații” (Andrei Pleșu). Prima, are, secundar, ca destinatari, încă doi apropiați prieteni: Elisabeth Axmann-Mocanu (1926-2018), scriitoare și traducătoare de limbă germană, originară dintr-o familie de germani bucovineni; în 1977 a emigrat în Republica Federală Germania, unde a lucrat la redacția în limba română a postului de radio *Deutsche Welle*; I. Negoitescu, „excelentul meu frate și con-frate de generație și Destin”, aici „Ramon” (nume preluat din titlul volumului *Povestea tristă a lui Ramon Ocg*, poezii, Sibiu, 1941, debutul său editorial).

În cea de-a doua, „o scrisoare de destin”, plină de amărăciuni, datată 17 septembrie 1987, îi dezvăluie lui Edmund Pollák, un secret bine păstrat al biografiei sale, după ce află că i s-a refuzat, la intervenția Securității, tipărirea romanului *Lupul și Catedrala*:

„dorec să cunoști cazul meu, și, la nevoie, să mă ajuți să plec din țara asta, ca să mor în altă parte. Aș pleca singur, fără soția mea (care ar muri la Curtici de dorul familiei ei). Eu nu mai am decât LIMBA care mă leagă (fantastic) de soarta acestei țări - dar și limba îmi e refuzată odată ce pentru a cincea oară intru în frigiderul unui înghet politic mai grav decât a fost cel stalinist.” (subl. n.).

Pe Edmund Pollák și Elisabeth Axmann-Mocanu, Ion D. Sîrbu i-a cunoscut înainte de a emigra, ambii fiind legați de Cluj, Genopolisul tinerețelor sale, din care va pleca (vara lui 1955), la București. În iarna lui 1981, cu ocazia unei vizite în Occident, îi reîntâlnește, datorită lui I. Negoitescu.

„După trei luni de peregrinări transilvane prin Occident (primul pașaport, prima ieșire, primele stresuri, primele uriașe decepții etc.)”, întors acasă (29 ian. 1982), Ion D. Sîrbu corespundează cu Edmund Pollák. În Arhiva Ion D. Sîrbu există copia dactilografică a 22 de scrisori expediate prietenului de la Derkum, între 1982 și 1987, dar cu siguranță au fost mai multe.

Toma VELICI

Craiova, 13 Ianuarie 1985

Dragii mei, Lisbeth, Edmund și Ramon,

Iarnă cumplită! Azi-noapte, nu am putut dormi de frig: de frig și de griji. Am „vegheat”. Am scris undeva că, după mine, există trei stări normale ale omului: starea de trezie, starea de somn și starea de vis. La acestea, civilizația noastră a adăugat starea de închidere - iar bătrânețea, starea de veghe. Insomnia de bilanț, în gol. M-am sculat la patru noaptea să caut după o „dunhă”, pe care, aici, la Craiova, nu am folosit-o niciodată. Nu mai puteam citi - recitesc mai nou *Procesul* de Kafka (a avut și el un prieten pe nume Pollák), fiind foarte subiectiv, consider literatura lui „un caz”, un simptom al bolii lumii, „alegoria unei enigme”. În raport cu procesele mele, de pildă, povestea bolnavului K. mi se pare un simplu caz clinic (dar dureros de general-umană), de fertilitate literatură - cum vă spuneam, nu puteam gândi, nici ceti, nasul îmi înghetase, îmi aduceam aminte de Stalingradul trăit, de caii părăsiți acolo, rămași să moară de foame și frig. Mi-e dor (mai nou) de privirea animalelor, aș dori să am un grajd în care să pot merge din când în când, să privesc adânc în ochii unui cal bătrân, sau ai unei vaci resemnate. Avem casa prea mică, altfel mi-aș lua un câine, dar nu unul de rasă, ci unul vagabond, pe care l-aș reeduca social. Și moral.

Am primit o scrisoare de la Marianne Șora, a aflat de moartea tragică (azi e o lună de când am înmormântat-o) a iubitei noastre Eta. I-am scris lui Puiu, adevărul este că „Eta mă bântuie”, nu există zi în care să nu o gândesc cumva. La nenorocirile lunii trecute, acum se adaugă tragedia (nu pot să-i spun altfel) a bunului nostru prieten Horea Stanca⁽¹⁾. Soția sa, Ioana, o femeie ce seamănă, ca fire și caracter, cu Lizi a mea, voind, în preajma Crăciunului, să pună perdele curate la geam, a amețit subit și a căzut de pe scaun, spărgându-și capul. A fost dusă la neuro-chirurgie. Nu și-a revenit. S-a constatat că avea o tumoră pe creier, de aceea a amețit. E hrănită artificial, prin perfuzii, dar trupul vlăguit nu mai primește hrana asta. Nu recunoaște pe nimeni. Ar trebui operată la creier, dar în starea de slăbiciune fizică în care este, niciun doctor nu îndrăznește... (Acestea le-am aflat ieri de la Horea care plângea la telefon ca un copil.)

Lucrez ordonat, ritmic, scrisul e opiumul cu care îmi amăgesc bătrânețea și singurătatea. Lizi e acasă, nu-și găsește diminețile locul - și ea și eu avem sentimentul stupid că ne deranjăm. Dă telefoane multe, ea a fost obișnuită cu un serviciu în care veneau mulți indivizi de tot felul (artiști plastici locali), acum e redusă la tăcerile și încruntarea mea. Un profesor din vecini (un bun profesor), pensionându-se, dar nepunându-se lipsi de gălăgia tipică a școlii, a înregistrat pe o bandă zgomotul pauzei mari, pauzei mici, a clopotelului etc. (Când i se face dor de școală, pune ban-

da cu vocea directorului... și-i trece.) Actorul Ovidiu Rocoș (l-a cunoscut pe Caragiale), înainte de a muri, m-a chemat la el și m-a rugat să nu se țină niciun discurs la mormântul lui, niciun fel de muzică să nu răsune. A cerut să-i punem o bandă pe care răsuna aplauzele după *Hagi-Tudose*, marea sa creație. Am și colegi ce-și scriu memoriile: memoriile „de trandafir”, nu cele reale, bineînțelese.

Zeii au fost buni cu nesfârșita mea răbdare valahă: am intrat la tipografie cu volumul *Bieții comediantii*, comedii inedite, ne jucate vreodată. Tare aș dori (*Träumerei*)⁽²⁾ să pot să vi-l aduc personal; mă și văd în bucătăria doamnei Lisbeth (curios: totdeauna „vă văd și mă văd” în bucătăria voastră și nu în salon sau camera câinelui Ramon). Aștept banii mei de la franțuzi, nu-mi sosesc, aștept acea invitație obligatorie: nu-mi vine. Am lucrat - în comparație cu alți ani ai mei, sau cu alți colegi ai mei - foarte mult în acești trei ani, de când am fost la voi. Am scos două cărți, scot pe a treia. Am avut circa zece premiere, cu trei sau patru titluri⁽³⁾. Acum, din motive de umor și tristețe, am renunțat definitiv la Teatru. Deși, abia acum mă simt acasă în meserie. Eu, în toate, chiar și în filosofie, am fost un autodidact: am învățat singur, neajutat de niciun spirit adjunct. Nu am citit nimănui vreo pagină a mea ca să-mi spună, cu ochiul său obiectiv, unde greșesc, unde exagerez. Sunt singur pe o corabie în care eu sunt și căpitan, și cărmaci, și bucătar. Navighez cu hărți vechi, fără busolă ideologică, doar cu ceea ce cred eu că ar fi bunul meu simț natural...

Dar, ca de obicei, iar am luat-o razna prin porumbiște. Ieri, am auzit, de la Lizi, o teribilă vorbă țărănească: vorbind despre un oarecare Nimeni, mi-a zis așa: „Asta pare făcut de-a-n picioarele, iarna, în gară, din cauza numai a întârzierii personalului de Caracal.” Splendid, am zis, numai limba de jos de tot mai funcționează normal. (Criticii au început să scrie esoteric: și unii prozatori: nici Blaga nu i-ar înțelege: limba cultă se izolează în sfere de graiuri de specialitate. Un cronicar de muzică „modernă” nu poate înțelege nimic din cronica unui tablou modern, sau din hermeneutica prozelor tinerilor noștri textualiști.)

Dragă Edmund, din toate medicamentele, pe care cu atâta bunătate mi le trimiți, nu am folosit decât „Travocort”, contra eczemei mele, și „Sermion”, pentru circulația periferică. Restul am dăruit la sora mea, profesorului nostru Liviu Rusu, la biata Eta etc. Soția mea se anti-rheumatizează în felul ei, nu are nevoie decât de pace și răbdare. Eu mă controlez rar, diabetul meu chimic îl țin în frâu cu regim sever; insomniile mele sunt pur cărturărești, nu am nervi, nu tremur, sunt foarte liniștit, echilibrat, consecvent - cu condiția să nu ies în lume, să nu las lumea de afară să-mi strice „Pupa” de vierme de mătase în care mă învălui, în cadrul unei metamorfoze în care visul unor eventuale aripi de fluture frumos, de re-naștere

în altă formă, e o simplă metaforă de circumstanță senilă.

Nu ies nici în oraș: trebuie să-i trimit câinelui niște cărți, din păcate eu nu ajung ușor la ele; când merg să le cumpăr, ele (cărțile rare, bune) s-au vândut de mult a pult alalt⁽⁴⁾. Am pus mâna pe un volum de 800 de pagini, opere de Rădulescu-Motru⁽⁵⁾, mă lupt cu limba asta din secolul trecut, e greu: Blaga mi s-a părut, după Motru, un Zeu al limbii noastre filosofice. Toată lumea (criticii mai ales) îl fură pe Blaga, nimeni nu e dus la miliție. Pilu mi-a trimis o excelentă recenzie a volumului *Trilogia cunoașterii*, făcută într-o mare revistă engleză, m-am bucurat, mai ales aflând că, la ora asta, teoria cu Marele Anonim, Cenzura transcendentă, Cunoașterea luciferică etc., sub alt limbaj, e reluată de o serie întreagă de mari filosofi din Occident. Eu - i-am scris lui Pilu - am folosit totdeauna opera lui Blaga, filosoful, ca pe o excepțional de generoasă și fertilă *Ars poetica*, un îndrumar de creație în artă - și oriunde în altă parte.

Uneori, serile, mi-e dor de câinele vostru: fosta mea soție (o scorpie neîmblânzită, o harpie, o didonă) mi-a spus că fosta soție a câinelui Ramon îi vinde biblioteca „cu metrul”. *Sic transit gloria...*⁽⁶⁾ *Habent sua fata libelli...*⁽⁷⁾ La Mare, stând lângă Eta și Puiu, ca un preot din Delphi, am ridicat mâinile și am exclamat (citând un vers din Euripide): „Doamne, cât albastru ai cheltuit ca să nu te putem vedea!” Frumos, efectul a fost katharctic. Ca, după ce ne-am revenit din extaz, să observăm că ni s-a furat punga cu bani, ochelari și cosmetice...

Sfatul meu - dacă mi se admite - ar fi ca Ramon să nu se mai însoare. Nu are noroc la femei, nici la mariaje. După trei căsătorii din ce în ce mai idioate, cred că e momentul să renunțe. Eu îl admir pe Radu Enescu (care îi seamănă un pic) [...].

Dragă Edmund, dacă trece sezonul acesta de rupere a oaselor (prin alunecări pe gheață), mă pun pe alergat: la tipografie, pentru *captatio benevolentiae* celor ce îmi culeg Literalele, și la librării, să procur cărțile care să vă încânte. Ai grijă de exemplarul din *Poezia lui Eminescu*⁽⁸⁾ care e cu defecte. Nu se-l arunci, am nevoie de el. Dar asta când ne vom vedea alături. Continui a mă gândi la o călătorie (măcar de o lună) în Occident; nu mai vreau să văd multe, vreau să stau pe loc și să simt spiritul locului. Reviste, filme, strada, radio, TV. Am oroare de gări, de metrou - de acel gen de colegi valahi - care se tem că le ceri zece mărci împrumut. Unchiul mei din Düsseldorf⁽⁹⁾ sunt grav bolnav, fosta mea iubită din Essen s-a tâmpit de tot (îi pleacă acum fiica, o cheamă Karin Parutsch, e o minune de nemțoaică latină, o voi ruga să vă caute, a terminat medicina cu 10, s-o primiți ca pe fiica mea): soției mele i-a plecat cea mai bună prietenă în Israel⁽¹⁰⁾, iar o altă prietenă - (fostă scenografă la Operetă)⁽¹¹⁾ - s-a căsătorit cu un intelectual marocan din Casablanca. Cum zice ea: „Trecutul nostru fuge

prin Otopeni." Nepoata mea Monica, 18 ani, nu-mi scrie, umblă de gât cu un barbar tânăr, cu mustați, îl cheamă Gelu - și e miner.

E duminică, liniște, acum e cald în casă la noi, dar afară sunt minus 30 grade. Lizi e calmă, citește un magazin în care se recomandă ceaiuri pentru *vindecarea psihozelor de pensionare* (sic!). Mă duc (în condiții de climă normale) la filme, văd tot ce e color, „îmi spăl ochii”, nu se poate sta tot timpul cu nasul în hârtii. Nimeni nu mă mai caută, n-am niciun prieten pe aproape, mi-a murit și calul... „a prins promoroacă și clampa...”.

În loc să merg la Biserica, iată v-am scris vouă: în ceruri, acest transfer de afect și credință se admite!

Dumnezeu cu noi toți, nu știu de ce cred că anul acesta, 1985, e hotărâtor pentru omenire.

Vă sărută
Gary

*

luni, 14 I. 1985

P.S. Terminasem ieri scrisoarea pentru voi, închisesem picul - dar, fiind duminică, nu l-am dus la Poștă.

Azi, l-am desfăcut. Ca să-i comunic lui Nego că Horea mi-a dat telefon, comunicându-ne moartea soției sale, Ioana. S-a stins ieri-dimineață (eu vă scriam despre nenorocirea ei), acum e depusă în camera lor, pe str. Silfidelor 2.

Nu putem merge, trenurile sunt paralizate de lipsa de curent, de ninsoare și ger.

Horea rămâne teribil de singur. S-a pierdut în cutremur întreaga familie a fratelui său unic.

(Ioana mi-a bătut la mașină ultimele mele două volume.)

Dumnezeu s-o odihnească... Iată, mă întrebam la înmormântarea Etei: „Și acum cine va urma?”

La bătrânețe, moartea soției înseamnă o infirmizare a celui rămas.

Cu nesfârșită tristețe,

Gary

*

Craiova, 17 sept[embrie] 1987

Dragă Edmund,

Iată sosită și ora la care sunt nevoit să-ți scriu *altfel*: nu o scrisoare literară (variațiuni pe aceeași temă de melancolie, disperare și moarte), ci o scrisoare de destin.

Am lucrat enorm (ca un rob la galere), am zis, trebuie să recuperez măcar ceva din cei 17 ani, în care nu am avut dreptul la scris și citit: Craiova (în care continui a fi considerat a fi în domiciliu forțat) mi se pare a fi cea mai grea și mai disperată dintre toate pușcăriile pe care le-am făcut. Nu-mi calcă nimeni în casă, am statut clar de lepros politic, de la condiția de scriitor tolerat, am trecut (din cauza unor refuzuri politice de a colabora, de a da semne de devoțiune monarhică, de a intra în marșul triumfalist) în situația de scriitor interzis: suspect și periculos. Am fost scos din repertoriile teatrale (nu regret), numele meu e ocolit. Dar să revin la scrierile mele: am terminat patru cărți grele și, după a mea părere, foarte serioase. Cu-am recăștigat libertatea de expresie, scriu așa cum gândesc, și gândesc în numele poporului meu nefericit și pierdut. Am un roman în două volume, destinat Occidentului, *Adio, Europa!*, 1 000 de pagini (titlu francez, ironic: „la condition roumaine”). Nu l-am arătat nimănui, nu e pentru colegii mei fricoși și prudenți la maximum. Încercările mele, tatonările mele discrete și disperate de a-l trimite „dincolo” au eșuat: trăiesc în fundul unei gropi de șobolan, nu am nicio posibilitate, nicio relație, nicio speranță că îl voi putea trimite. Cred că acest roman e mai bun (sau aproape la fel de bun) decât scrierile unor celebri ruși sau polonezi, în aceeași situație cu mine. Doar că e foarte românesc, foarte actual, începe ridicol și sfârșește tragic. O sinteză. Un tipăt inteligent, o febră yalta, halucinație și moarte, adevăr și acuzare. L-am terminat în anul 1985, toamna.

Al doilea roman, *Lupul și Catedrala*, despre care v-am tot scris, l-am terminat în toamna 1986, a fost predat la Ed[itura] Cartea Românească. S-a bucurat de un refuz categoric, la înalt nivel. Romanul acesta

ar putea apare oriunde în altă țară socialistă, chiar și în Rusia. Chiar și la noi, acum zece, cincisprezece ani. La noi, nu! Circulă, o mulțime de prieteni foarte în temă, de profesiune literară - critică - l-au citit. Nu îți pot spune ce elogii am primit, dar poate că mă înșel: publicul și posteritatea sunt adevărații judecători ai unei opere despre astăzi, exact la public nu am acces și de posteritate sunt lipsit.

Anul acesta, am lucrat ceva care voiam să meargă, să treacă: un „roman pentru copii și bunici”, am nevoie să public, am nevoie de bani, simt că îmi ruginește și îmi pierd numele.

Am scris (lucrând din febr[uarie]-august, câte opt ore pe zi, pe călduri mortale) un text de 320 pagini, un roman inițiat, grav, plin de simboluri: *Dansul ursului Buru*. L-am predat la Ed[itura] Scrisul Românesc, Craiova, nicio bună speranță, o tăcere polară dinspre editură. Parcă aș fi un ciumat, sunt ocolit pe stradă de parcă aș fi comis o spargere sau o crimă. Nu mă mir - *Șoarecele B* a fost obiectul unei analize la nivel Dulea⁽¹²⁾, a fost declarat o rușine și o porcărie, redacția care m-a tipărit a primit un vot de blam. Ea e tradusă acum și e în curs de apariție în Urss și în Cehoslovacia - dar nu am voie să mă laud cu aceste „greșeli ale altora”... Date fiind aceste premise, nu mă mir că fricoșii din Craiova se uită cu lupa la fiecare cuvânt din romanul meu: voi fi amânat, dus cu vorba, fiert în oală seacă. Nervi și disperare neputincioasă.

Paralel cu aceste trei romane, am transcris cinci caiete groase (ar fi un volum de 4-500 pagini), sub formă de microeseuri (glosse), acele firimituri de la masa săracului. Volumul (pe care îl voi trece în curat-definitiv, în toamna asta) se va intitula fie *Exerciții de luciditate* (glosse), fie *Jurnalul unui jurnalist fără jurnal* (exerciții de luciditate).

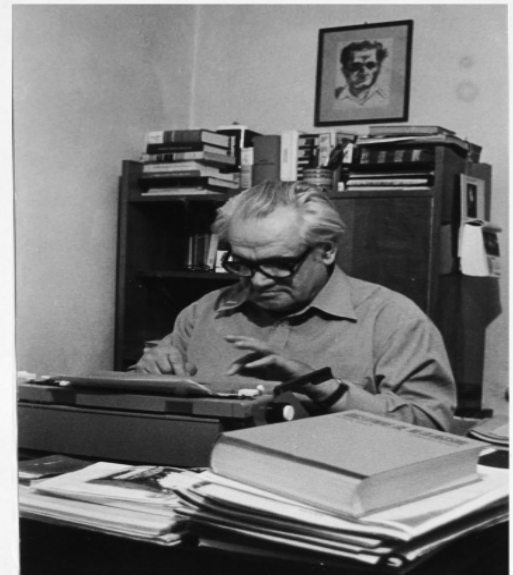
Dacă mor mâine, acestea ar fi operele mele postume: mă înscriu astfel pe linia Stanca Radu, Blaga, Eta Boeriu, Cotruș - și a altor prieteni care au apărut mai ales după ce au dispărut.

Am un mic diabet, o mică anghina pectoris, o mică eczemă nevrotică, sufăr de cumplite insomnii, mă droghez cu ciclobarbitol. Trăiesc izolat, bătrânețea devine din ce în ce mai dificilă. (Dacă poți, te implor, mai trimitem „DILZEM”, un medicament din care am luat câte o jumătate de pilulă pe zi: nu am mai avut dureri substernale, și de o lună mi s-au terminat rezervele *tale*, durerile au reînceput. Iau în fiecare zi o aspirină, o duc destul de bine - dar cu aprovizionarea o ducem teribil de greu: am o pensie mare, eu și soția mea avem pe lună 6.000 lei, nu reușim să punem nimic deoparte: nu călătorim (ni s-a refuzat a treia oară pașaportul turistic, deși eu, și soția mea, *nu aș rămâne*: sunt legat de soarta limbii mele, de copiii mei (scrierile mele), de destinul nenorocit al poporului acesta intrat în „accidia”, o moarte letargică, fără speranță și fără șanse de ieșire din tunel.

Dragă Edmund, e stupid și inutil să te pun pe gânduri: dar țin totuși să-ți comunic esențialul: mi se termină răbdarea, humorul, aerul pe care îl respir. Respir deja prin branhiile. Nu sunt nici un fricos și nici un laș: sunt fiul tatălui meu, singurul proletar cărturar din generația mea. Nu vreau să mor ca un sclav și nici ca un pușcăriaș anonim: așa că, s-ar putea să scot un tipăt teribil înaintea de a fi ucis: voi fi *primul român care își va da demisia din ethnia română*. Cu scandal, cu tam-tam.

Numele meu legal (din actele civile) este Dezideriu Stehlick. Fiul lui Josef Stehlick (de religie romano-catolică) și al Ecaterinei Glaser, tot catolică, ambii coloniști din Boemia (sec[olul] XVIII), în sudul Banatului, comuna Gârnic, lângă Moldova Nouă. Am circulat cu acte falsificate prin liceu și facultate: de către Ioan Sîrbu, *am fost adoptat legal*⁽¹³⁾ abia în 1956, 19 dec[embrie]: acesta e secretul familiei și numelui meu. Fratele meu, din căsătoria cu același Stehlick, a murit la São Paulo, unde am o grămadă de nepoți și strănepoți. Îl chema Lepold Stehlick. Mătușile mele se numeau Fritsch, Czizler, fratele meu era înșurat cu Elisabeth Berg. Limba acestor coloniști săraci („Pemi” din Boemia) era germana și ceha.

(Adevărul este că Mama a rămas văduvă în 1917, s-a căsătorit cu Tata (Ioan Sîrbu), dar în 1921, Stehlick, mortul din Galiția, s-a întors viu de pe front: eu am devenit în acte fiul lui (din flori), căsătoria cu tata fiind anulată: mama a divorțat și s-a recăsătorit cu Tata în 1922. *Dar eu în acte sunt Stehlick*. Și

1981: Am devenit f. senzi - ne scriem opere postume.

Tata, Ioan Sîrbu, e doar tată adoptiv. Dacă va fi să fac scandal, voi opta pentru naționalitatea Mamei mele: am dreptul, am dreptul ca la sfârșitul vieții să-mi dau seama că am două suflete, două ethnii, două țări ca patrie. Nu o fac decât ca un act de disperare și moarte: sunt deja pe moarte, doresc doar să fac ceva împotriva acestei barbarii românești care mă umilește și mă umple de rușine morală, politică și intelectuală.

Ești singurul care știe acest lucru: unchiul meu din Düsseldorf, Franz Natter, Berliner Allee 45, telef[on] 021/80450, posedă câteva acte ce i le-am lăsat. Dacă pățesc ceva aici, să știu de unde să mă iei: fiindcă doresc să cunoști cazul meu, și, la nevoie, să mă ajuți să plec din țara asta, ca să mor în altă parte. Aș pleca singur, fără soția mea (care ar muri la Curtici de dorul familiei ei). Eu nu mai am decât LIMBA care mă leagă (fantastic) de soarta acestei țări - dar și limba îmi e refuzată odată ce pentru a cincea oară într-un fel frigidul unui înghet politic mai grav decât a fost cel stalinist. Iartă-mă, scriu în grabă, cu lacrimi (ți-am trimis câteva cărți). Vă sărută, cu nesfârșită dragoste și deznădejde,

Gary

(1). Horia („Bubu”) Stanca (1909-2002), cronicar dramatic, memorialist și traducător; este fratele scriitorului Radu Stanca și văr cu actorul și poetul Dominic Stanca. Prenumele său este scris în unele dintre scrisori, ca și în aceasta, „Horea”.

(2). Visare, reverie (germ.).

(3). După întoarcerea din Occident (28/29 ianuarie 1982) până în ianuarie 1985, i s-au jucat: *Pragul Albastru* (Teatrul Tineretului din Piatra-Neamț, 21 mai 1983, premieră absolută); *Arca Bunei Speranțe*, (Teatrul de Stat din Oradea, secția maghiară, premiera, 16 octombrie 1983; Teatrul Evreiesc de Stat, în idiș, premiera, 12 ianuarie 1984); *Nepoții lui Plautus/Plautus și Fanfaronii*, Teatrul „Bacovia” din Bacău, premiera, 23 februarie 1984).

(4). Pe sub mână/ de sub teighea (magh.).

(5). C. Rădulescu-Motru, *Personalismul energetic și alte scrieri*. Studiu, antologie și note de Gh. Al. Cazan, text stabilit de Gheorghe Pienescu, București, Editura Eminescu, 1984.

(6). Expresia completă: *Sic transit gloria mundi* ! (Așa trece gloria lumii (lat.).

(7). Cărțile își au destinul lor (lat.).

(8). Lucrare a lui I. Negoitescu, scrisă în 1953, apărută în 1967, la Editura pentru Literatură.

(9). Zoltan și Franz Natter - unul popă, altul dentist, la momentul trimiterii scrisorii, pensionari - fiii Anei Ursu (sora Mariei Ursu, bunica sa), căsătorită cu un mecanic neamț, Natter. În 1932, au emigrat în Germania.

(10). Este vorba de Dr. Iuditha Paleacu-Deutch (n. 1928), „divina noastră prietenă”, soția lui Petre Paleacu, medic la Spitalul de Neuropsihiatrie Craiova (Podari), prieten al lui Ion D. Sîrbu. În 1986, după decesul soțului, se va stabili în Israel, la Tel Aviv.

(11). Este vorba de Iuliana Cleopatra Preduț.

(12). Mihai Dulea, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste și coordonator al activității editoriale.

(13). Este vorba despre eliberarea, la data precizată, de către Sfatul Popular al orașului Petrila, a „Certificatului de naștere” seria N.p., nr. 718892, pe numele Sîrbu Desideriu, ai cărui părinți sunt Sîrbu Ion și Sîrbu Ecaterina.

Mircia Dumitrescu:

„Unde se sfârșește mâna, începe sufletul - între o linie trasă și o viață trăită”

un interviu despre artă și bucuria de a trăi realizat
de Raluca Săraru Luca

Sunt întâlniri care nu pot fi notate doar cu dată, loc și oră. Sunt momente care, deși petrecute în prezent, par să aparțină unei alte dimensiuni, mai tăcută, mai așezată. Așa a fost întâlnirea cu Mircia Dumitrescu, în atelierul său - un spațiu încărcat de memorie, lucrări, praf de lemn și cărți rare. Artist cu o operă vastă și greu de cuprins în cuvinte: grafician, sculptor, pictor, ilustrator, profesor, dar mai ales un om care a știut să își păstreze verticalitatea și delicatețea interioară într-o lume adesea grăbită.

Acest interviu nu este o trecere în revistă a performanțelor sale (de altfel, ar fi imposibil să le epuizăm), ci o conversație firească, uneori duioasă, alteori dureroasă, despre ce înseamnă să trăiești cu arta, să trăiești pentru artă. L-am rugat să îmi răspundă nu ca profesor, nu ca academician, ci ca artist în fața unui alt suflet care caută. Și... a acceptat.

Raluca Săraru Luca: Domnule Dumitrescu, vă mulțumesc că m-ați primit. Este o onoare să fiu în atelierul dumneavoastră, un spațiu care, cu siguranță, adună tăceri, idei și fragmente din timp. Numele dumneavoastră este asociat cu excelența artistică, dar și cu o modestie aparte, pe care rar o mai întâlnești. Știu că sunteți un om al lucrului bine făcut, al tăcerii depline și al cuvântului așezat. Așadar, dacă îmi permiteți, aș vrea să încep cu o întrebare legată nu de operă, ci de ce ați dăruit vieții pentru a o putea crea. La ce ați renunțat pentru artă?

Mircia Dumitrescu: Ah, n-am renunțat la nimic. La absolut nimic. Cred că e și o minciună să renunți.

Breban spunea că *Lucrul cel mai bun al unui om e „complexul”*. Pentru că ăla te face ori să-l ascunzi, ori să-l accentezi. Și culmea e că, eu, de exemplu, fiind mic de înălțime, tot timpul am fost complexat, că de ce nu sunt mai înalt... Și totuși, n-am renunțat să iubesc femeile. Am alergat după ele!

Și, totuși, ați declarat într-un interviu: *Nu am vrut să fac copii pentru că știam că o să fiu sărac toată viața. Mi-a intrat în cap să fiu artist.*

Vreau să-ți spun că am vrut să fiu artist. Da. Mi-a plăcut, pentru că, fiind artist plastic, lucrezi fără public. Lucrezi tu, cu tine. Și asta e un mare avantaj. Poți să fii sărac, dar lucrările te fac cum trebuie, așa cum le simți. Tu. Ceea ce e nemaipomenit. Ai timp să gândești, să fii liniștit.

Când mă gândesc la fiul meu, Tibi... îmi vine în minte cât s-a chinuit mama cu mine. Singură. A fost greu. Eu mă și îmbolnăvisem de plămâni, luasem microbul de la tata. Săraca mama... n-avea multe atunci, deși era o profesoară foarte bună. Ea preda arta decorativă, care pe vremea aceea se făcea ca o școală profesională, nu ca acum, la facultate. Mama avea chiar lucrări expuse la Paris, în 1937, în expoziția internațională organizată de Tzigara-Samurcaș. Era apreciată. Școala aceea s-a transformat, a devenit acum Facultatea de Artă Decorativă. Îmi amintesc perfect locul - era acolo unde e acum atelierul de sculptură, aproape de clădirea de la Robescu, cea albă, de lângă Sfântul Iosif. Acolo, funcționa școala profesională. Dincolo erau războaiele de țesut. Nu orice războaie, ci războaiele Jacquard. Le știu bine, am băntuit printre ele, cu elevele. Se muncea. Eu am văzut cum se muncea.

Și, uite că acum... ajung să fiu în punctul în care soția mea lucrează exact în arta textilă. Și vreau să-ți spun ceva:

e mai bună ca mine. Desenează impecabil. Am învățat multe de la ea. E pasionată, dedicată. Și, uite, are mai multe premii internaționale decât mine. Meritat. Muncește mult mai mult decât mine, și e mai tânără. Așa că, e normal.

Cum arată o zi ideală în atelierul dumneavoastră? Există un ritual creativ pe care îl urmați?

Nu, nu am. Acum totul e să vin în atelier, dar mă obosește lumea după drumurile pe care le fac zilnic. Adică și în troleibuz și mersul pe jos, toate lucrurile astea te oboresc.

Veniți în fiecare zi?

Oh, în fiecare zi!

Vă mai amintiți emoțiile primei expoziții? Ce ați simțit?

Da, îmi amintesc. Nu, n-am avut emoții. Știu un lucru, că... era în '73. Eu atunci aveam gravură și sculptură, și m-am prezentat la expoziție. Culmea e că Frunzetti a zis de mine într-un articol că nu știe de unde să mă ia. De restul artiștilor relatează: unul venea de la Brâncuși, altul de la Georgescu, alții la fel. Și-a încheiat articolul spunând: *mai e unul, Mircia Dumitrescu, dar nu știu de unde să-l iau.*

Tot Frunzetti a scris după aia un alt articol. Din păcate nu-l mai am, dar o să-l caut. Pentru că mă simt vinovat față de domnul Frunzetti, că nu-l cunoșteam, decât din ce publica în reviste. Dar a scris așa de frumos! Și, după câte știu, el m-a recomandat ca să iau o bursă Smithsoniană după Bienala de la Veneția. Dar, până la urmă, n-am plecat eu. Au plecat alții. Era o bursă de un an de zile. Asta a fost. Dar pe undeva a fost mai bine. Că cine știe care îmi era drumul. Așa, aveam aici toată lumea.

Care este lucrarea pe care o iubiți cel mai mult?

Eu nu am lucrări pe care să le iubesc în mod special. Am cicluri de lucrări. Sunt atașat de unele dintre ele pentru că au în spate povești dramatice, personale.

De exemplu, am o lucrare numită *Recviem*, pentru un coleg. Este dedicată unui coleg care s-a sinucis. Era un om deștept, talentat, frumos... și, totuși, a făcut gestul ăsta. Se întâmplă prin 1978. Țin la această lucrare, pentru că este un răspuns personal, adânc, trăit pe pielea mea.

Mai am o lucrare numită *Existență*, dar titlul contează mai puțin. Titlurile le vor criticii, ca să știe de unde să apu-

ce o lucrare. Dar, în esență, arta ar trebui să fie înțeleasă direct, fără să ți se spună ce să simți sau ce să cauți.

Credeți că artistul are nevoie de critică pentru ca opera sa să fie înțeleasă?

Adevărul e că nu iubesc criticii. Nu-i urăsc, dar nu-i iubesc. După părerea mea, un critic plastic, cel puțin, e un complexat. Nu e nici artist, nici scriitor. E undeva între. Visează să fie scriitor, dar nu îi iese. Și-atunci încearcă varianta asta. Iar mulți dintre ei ajung să se viseze șefi de școală, niște mici guru care înscriu artiștii în „isme” - realist, suprarealist, neo-„ism”. Mă amuză asta. E o formă de clasificare inutilă, care strică.

De aceea nu-mi place nici cuvântul „modern”. Sunt împotriva lui. În fond, nu s-a schimbat nimic de la începutul lumii. Realul e același. Dacă nu-l poți suporta, încerci să comunici altfel - dar asta nu înseamnă că trebuie să inventezi încontinuu un nou limbaj. Când ajungi doar la gramatică plastică, la structuralism... devine sec. Până și Barthes s-a săturat de asta.

Îmi amintesc cum glumea Nichita, cu poezia aia despre chibrit - totul era filosofat, analizat, rupt în bucăți... și la final spunea simplu: „foc”. Gata. Atât. Acolo era forța.

Eu cred că merită să ne întoarcem la clasic, nu în sensul academismului, care e sărăcia intenției, ci în sensul clarității, al esenței. Nu trebuie mereu să inventăm ceva „nou”. Noutatea permanentă devine o piedică în dezvoltarea reală.

Și moda face același lucru. Simbol al excesului. Văd acum o pierdere a identității - și la femei, și la bărbați. Nu mai sunt bărbați. Vrei să-ți spun ceva? Eu aveam plete, dar la un moment dat o colegă m-a tuns, pe plajă, la Sfântul Gheorghe. Am descoperit atunci că nu trebuie să mergi la frizer, că te poți tunde și singur. Am început să o fac. M-am mai și tăiat, ce-i drept. Dar am scăpat de ideea de tunsoare. Și cu parfumurile la fel... dacă te speli, miroși bine. Ce tot atâtea?

Vorbiți-mi puțin de prietenia dumneavoastră cu Nichita Stănescu. Ce vă plăcea la Nichita?

Vezi tu... toată lumea spune că a fost o prietenie. Pentru mine... nu pot să spun că am fost doar prieten cu el. Pot să spun că l-am iubit.

Pentru mine, prietenii sunt iubiri. Iubiri fără limite.

Și cred, cu sinceritate, că nu există o iubire între un bărbat și o femeie așa cum există între doi bărbați, când prietenia e autentică. Poate doar la bătrânețe, când iubirea dintre un bărbat și o femeie se așază, devine tăcută, devine trup - atunci poate seamănă.

Așa a fost cu Nichita. Cu el aveai ce învăța. Întotdeauna. La fel cum a fost și cu Schileru.

Cum vă simțiți când terminați o lucrare? Lăsați o bucată din sufletul dumneavoastră în lucrările pe care le faceți?

Nu, nu. În general, când termin o lucrare, am sentimentul că aș putea să o fac mai bine. Revin asupra lucrărilor de foarte multe ori. Acum, mai rar. Dar la început... la început da.

De exemplu, aveam un ciclu care se numea *Mitul Bucuriei de-a Trăi*. L-am lucrat mult. Lumea începuse să se schimbe, era o stare în aer. Îmi amintesc foarte clar, în perioada aia, m-am dus la Teatrul Mic, la domnul Săraru, când a pus în scenă *O scrisoare pierdută*. Mie mi-a fost frică, sincer, că ne arestează în sală.

Era o scenă în care Agamiță Dandanache (jucat de Bălanuță) mergea pe un podium cu case în miniatură și, pe măsură ce mergea cu bastonul, mai cădea câte o casă. Era

ca Ceaușescu care dăra o clădire ca să facă alta. Așa am făcut și eu lucrarea aia. Și nu plecasem deloc de la ideea asta. Lucrarea fusese inspirată de o tabletă scrisă de Călinescu, în care comenta despre oamenii care se tot distrează. „Distracție” era un cuvânt folosit ironic atunci. Acum e peste tot. Eu mă distrez când citesc sau când lucrez.

Pentru acea lucrare, am făcut o placă de 70x100 de centimetri, plină de puncte, ca un rastel. Fiecare placă avea în jur de 200.000 de puncte. Și am refăcut-o de opt ori. De opt ori! Pentru că nu eram mulțumit. Asta e firea mea: revin, repet, caut.

Poate de aceea toate lucrările mele sunt în cicluri. Cred că vine din perioada ilustrațiilor de carte. Acolo trebuie să ții unitatea cărții, chiar dacă fiecare desen e greu de făcut. E o idee care se dezvoltă pe parcurs. Nu poți să o epuizezi într-o singură imagine.

De pildă, în lucrarea *Existență* - eram abia ieșit din facultate când am făcut-o - am exprimat ceea ce vedeam în jurul meu: o lume a funcțiilor, a relațiilor de dependență, unde unii se sprijină sau trag unii de alții ca să urce. Toată agitația asta pentru pâine, pentru supraviețuire. Am două compoziții mari, de aproape un metru jumătate, care vorbesc despre asta.

La final, acel omuleț care urcă, ajunge sus... dar în fața cosmosului, tot mic rămâne.

Temele sunt existențiale. Asta contează pentru mine, în toate lucrările. Și poate tocmai de aceea nu pot spune că las o parte din suflet într-una singură. Le port pe toate în mine. Sunt teme „mâncate”, cum zic eu. Trăite.

Se spune că artiștii își iubesc arta mai presus de orice. Este arta marea iubire din viața dumneavoastră?

Nu pot să spun că e „marea dragoste”. Aș spune mai degrabă că e singurul meu mod de existență acum.

Asta nu înseamnă că nu-mi place muzica sau teatrul. Dar n-am ce face. M-am așezat aici... și merg înainte. Într-o.

Care este emoția predominantă din lucrările dumneavoastră? Dacă ar fi să o traduceți în cuvinte, cum ați descrie-o?

Nu știu dacă pot indica o singură emoție. Cred că sunt, mai degrabă, un expresionist. Preiau din realitate o idee, o gândire despre ce văd în jur, și încerc să-i dau expresie vizuală. Nu ca să șochez, nu pentru efect. Ci ca să văd dacă reușesc să-mi răspund mie însumi, dacă lucrarea îmi răspunde subiectului pe care mi l-am propus. Acolo e partea cea mai grea.

Începi cu o schiță, o idee, și apoi o dezvolti. Și de la una, se leagă alta. Așa se nasc lucrările, în lanț. De-asta nu îi înțeleg pe cei care nu lucrează deloc o perioadă și apoi așteaptă să vină inspirația ca un fulger divin. Nu. Lucrările vin una din alta. Gândul te duce, pas cu pas.

Și e bine să păstrezi toate ideile astea. De-aia lucrez în caiete - pentru că o schiță, o notă, poate deveni mai târziu începutul unui nou ciclu. Și ciclurile te ajută. Sunt ca niște hărți lăuntrice care te lămuresc pe tine, în primul rând. Dacă ai norocul să placă și altora, e o bucurie în plus. E semnul că nu ai vorbit în gol, că ai transmis ceva.

De-aia nu înțeleg abstractul ca mod de lucru rupt de lume. Pentru mine, orice lucrare figurativă are înăuntrul o abstracțiune formală. Dacă te uiți la desenele lui Leonardo și le mărești foarte mult, ele devin abstracte. Mă uitam la acele studii ale lui despre apa în mișcare, cu bulbuci, cu volute - sunt abstracte, dar pleacă din real. El pune scânduri în rău ca să observe cum se formează curgerea. Asta nu e abstract. E studiu, e observație.

Acolo e jocul. Abstractul e în formă, dar forma vine dintr-o lume concretă, trăită, văzută. Dacă intri în microcosmos, sigur, vezi lucruri abstracte - dar doar pentru că nu le mai poți controla vizual. Nu le mai cunoști. Le vezi prin instrumente. Dar ele sunt tot reale. Doar că oamenii, de multe ori, nu știu ce e cu adevărat abstractul.

Ați spus într-un interviu că aveți o spaimă de moarte îngrozitoare. Redați în lucrările dumneavoastră relația cu moartea?

Culmea e că, în ultima vreme, chiar la asta mă gândesc mai des. Dar nu, nu e o spaimă în sensul clasic. Nu e frică. E mai degrabă o evitare. Caut să scot ideea din minte. Mă port de parcă... n-ar exista.

În lucrări, moartea apare ca simbol. Dar nu e despre mine. E exterior mie. Nu mă gândesc cu adevărat la ea. Știu că va veni, e firesc. La un moment dat, poate chiar te plectisești de existență.

Să-ți dau un exemplu - am loc de veci la Dămăroaia, acolo unde e bunica mea. Aș putea să aleg și alt loc, dar cred că o să stau cu ea. Totuși... nu mă duc acolo. Nici măcar să

aranjez. Am un prieten care merge în locul meu. Pentru că imaginea aceea e atât de puternică încât mă urmărește. Nu pot dormi noaptea. Revin. Și asta e o formă de apărare.

Poate că aici are dreptate Breban - sunt infantil. Nu iau taurul de coarne. Îl las acolo, într-un colț. Și mă conving că ceea ce nu văd... nu există. E mai simplu așa.

Ce sperați să rămână din opera dumneavoastră peste 100 de ani? Dacă cineva ar face o expoziție retrospectivă a lucrărilor dumneavoastră în viitor, cum ați dori să fie descrisă?

Sincer să fiu, cred că mi-am pregătit deja moștenirea. Am lăsat lucrările în albume, exact așa cum au fost create. Nu doar câteva imagini, ci toate ilustrațiile - întreg ciclul. De exemplu, la Creangă am inclus fiecare desen, chiar dacă în format mic. Pot fi reproduse oricând, la orice dimensiune, pentru că sunt lucrate liniar.

În primul album am adunat autori pe care i-am iubit: nu doar pe Ghilgames, ci și pe Ovidiu, Alexandru Philippide, Eminescu... Iar una dintre cele mai grele lucrări de ilustrare a fost *Flori de poezie străină* răsădită în românește, a lui Philippide.

Gândește-te!... aveam poezii de Goethe, Baudelaire, Rilke, Hölderlin, fiecare cu stilul lui. Și totuși, trebuia să păstrez o unitate vizuală în volum. Am încercat să trec, coerent, de la neoclasicismul lui Goethe la suprarealismul lui Rilke. A fost o provocare. Dar cred că am reușit. Aici sunt bucuros. Și Anne, soția mea, la fel, a avut recunoaștere internațională pentru lucrările ei. Și eu am primit premii internaționale pentru volumele acestea.

Veți susține curând un discurs de recepție. Veți vorbi și despre această moștenire?

Da. În discursul meu vorbesc despre gravură. Despre grafica originală, nu ca reproducere, cum e deseori înțeleasă, ci ca act artistic în sine. La noi, prea mult timp grafica a fost considerată o copie, o multiplicare. Eu vorbesc despre gravori care lucrează direct pe placă, așa cum pictorul lucrează direct pe pânză. Nu reproduc, creează.

Și vorbesc nu doar de Aman, ci și de cineva mai puțin cunoscut, dar extraordinar: Monseniorul Ghica. E un nume aproape uitat, dar a făcut alfabeturi desenate, cu îngeri, o carte religioasă, gândită ca o construcție tipografică, în spiritul Gutenberg.

În final, trag un semnal de alarmă: grafica noastră, așa cum am cunoscut-o, dispăre. Tehnologia de azi o înlocuiește cu ceva rece, mecanic. Se pierde „mâna”. Iar mâna, cum spunea și Schiller, e ceea ce îl desparte pe artist de critic.

Criticul are ochi și gândire. Dar nu are mână. Artistul le are pe toate trei.

De ce calități are nevoie un tânăr, în ziua de azi, ca să devină artist? Ce sfaturi aveți pentru ei?

De încăpățănare. Asta e esențial, încăpățănarea de a rămâne.

Pentru că începutul e greu. Foarte greu. Și cred că azi e și mai greu decât era în vremea mea. Atunci, de exemplu, știam că dacă nu intru la Arte Plastice din prima, nu mai am voie să dau a doua oară. Eu am intrat. Din prima. La coadă, dar am intrat. Erau doar 20 de locuri.

Partea bună era că, dacă nu intrai, te luau în armată și scăpai de un an de pauză. Dar și riscul era mare, trebuia să alegi alt drum.

Eu am fost un elev silitor. Eram bun și la matematică. Dacă nu intram la Arte, cel mai probabil ajungeam inginer. Mama nici nu credea că o să intru la plastică. Credea că o să fac construcții. Poate chiar instalații, care erau la mare căutare atunci. Și poate aș fi fost liniștit. Dar altfel.

Pentru un tânăr artist, va fi greu. Mai ales pentru că e un om sensibil. Și sensibilitatea vine cu un preț. Poate că și unele exagerări ale tinerilor de azi vin tot dintr-o sensibilitate care nu mai are loc, nu mai e vinută. Totul a devenit... o purtare. O mască. Se „poartă” să fii artist. Și e periculos.

Știi? Mi-am amintit ceva amuzant. Am citit undeva că în Grecia Antică, artiștii erau ținuti în puf. Plătiți regește. Iar filozofii... nu aveau nimic. Umblau prin grădini, în săracie. Și de-aici i se trage, se pare, lui Platon ura față de artiști. Pentru că erau prețuiți mai mult decât filozofii.

Mi s-a părut haioasă treaba asta. Mai ales că noi îl invocăm toată ziua pe Platon.

Ce credeți că ar trebui să definească arta contemporană? Cum poate ea să rămână autentică într-o lume în continuă schimbare?

E greu să spun. Nu cred că pot da un răspuns clar. Nu știu exact ce mai înseamnă arta contemporană. Trăim într-o vreme în care poți construi orice, din orice. Sunt materia-

le care-ți permit să faci lucruri incredibile. Arhitectura, de exemplu, face azi ceea ce părea imposibil de construit după Revoluția Franceză. Sfera aceea utopică... astăzi se face. Se întâmplă.

Dar când vorbim strict de arta plastică, am o reținere. Văd cum lucrările devin doar obiecte decorative pentru pereți. Și pare firesc, pentru că avem de umplut niște spații imense. Sediile băncilor, de exemplu - sunt atât de mari încât ai nevoie să le acoperi cu ceva. Și atunci, totul devine o formă de decor.

Sunt împotriva acestei idei de „umplutură artistică”. Toți învățăm să decorăm. Alegem culori, facem compoziții gestuale, dăm cu textură. Umplem pereții. Dar nu mai transmitem.

În interiorul lucrării, ar trebui să existe un cuvânt. Un sens. O voce. Dar ce văd acum, în majoritatea cazurilor, e doar gest. Explozie de formă. De culoare. Sigur, gramatica plastică o știm cu toții. Avem instrumente, știm ce culori se potrivesc, ce armonii funcționează. Dar ceva se pierde: legătura umană. Trăirea. Transmisiunea.

Nu știu în ce direcție o va lua arta. Poate că nici nu va mai fi nevoie de artă figurativă. Poate că vom merge într-o direcție iconoclastă, fără formă concretă, fără reprezentare. Poate că artistul intimist nu va mai avea loc. Pentru că nici nu mai ai unde să pui astfel de lucrări.

Lumea în care trăim e spectaculoasă. Dar poate tocmai de aceea, devine tot mai greu să rămâi sincer.

Ce ar trebui să facă oamenii obișnuiți ca să ajungă să îndrăgească arta? Se poate educa gustul pentru artă chiar și la vârsta adultă, dacă nu ai fost crescut în acest spirit?

Sigur că se poate. Și chiar dacă n-ai fost educat artistic, tot se poate. Nu pot să dau o soluție clară, dar pot să-ți spun cum a fost la mine.

Prima dată am ascultat muzică la țară, în satul meu, la Căscioarele. La părintele din sat, care avea doi copii și un radio cu galenă. Puțini mai știu ce e ăla... era o pietricică, mișcai un fir subțire peste ea, și dacă prindeai poziția corectă, auzai ceva în căști. Era o cutiută magică. Țin minte că mi-a fost frică să umblu la ea. Am auzit muzică și mi s-a părut ceva nemaipomenit. Apoi am atins firul și s-a schimbat frecvența, și a apărut o voce. Atunci am înțeles că era un radio. Mi-am cumpărat primul radio din prima mea bursă. Apoi, un pick-up. Am avut 5.000 de discuri. Am ascultat tot ce-am putut. Nu mi-a plăcut muzica populară la început, până am descoperit discurile autentice. Dar am iubit muzica clasică. Când am ascultat prima dată „Sonata lunii”, am înnebunit. M-a atins ceva. Și de acolo, încet-încet, am învățat să ascult. Să discern. Să simt.

Asta e alfabetizarea. Nu în sensul teoretic. Ci în sensul afectiv. Să-ți educi urechea, ochiul, sufletul. Să înveți să te bucuri. Pentru că, altfel, riști să-ți pierzi o formă de bucurie esențială. Și azi... sunt atâtea lucruri care ne distrag, care ne fură atenția. Asta e, de fapt, cel mai groaznic.

Interviul acesta nu e doar o înregistrare a unor răspunsuri, ci o lecție de viață și o pledoarie pentru sensibilitate. Pentru alfabetul interior care nu se învață din teorie, ci din expunere. Din muzică. Din tăcere. Din alegerea de a te opri și de a privi mai mult.

Silviu Purcărete 75

o poveste adevărată

Să vorbești despre Silviu Purcărete în 2025 pare a fi simplu. Mii de articole, cărți, Wikipedia, mii de recenzii, cronici de teatru, film, operă...

Ce-ar mai fi de spus și nu s-a spus deja? Istoria teatrală universală l-a așezat pe Silviu Purcărete într-o galerie selectă, cu accente de unicatitate, o galerie care-i cuprinde pe creatorii de forme noi în teatru, acei regizori care au dus expresia teatrală într-o dimensiune absolut nouă.

Teatrul lui Silviu Purcărete te uimește, te provoacă, pune întrebări și are darul de a te lăsa, ca spectator să încerci să-ți depășești toate granițele imaginației.

Pentru o clipă, spectatorul devine parte a poveștii pe care o vede pe scenă.

În fapt, la Silviu Purcărete, scena, așa cum o știm noi, nici măcar nu mai există.

Are darul de a te purta în spații atemporale, care-ți provoacă senzații unice, irepetabile.

De fapt, spectatorii de azi, atunci când se duc să vadă o producție nouă, nici măcar nu mai spun că se duc „la teatru”, ei spun că se duc la un spectacol „Purcărete”...

1991... acesta este anul când Silviu Purcărete a realizat spectacolul „Ubu Rex, cu scene din Macbeth” după Larry și Shakespeare, primul spectacol al Naționalului craiovean care a deschis pentru noi și pentru întreg Teatrul românesc, porțile acestei lumi (la propriu!). Îmi amintesc de prima întâlnire, prima lectură a piesei. Silviu a zis așa: „... vă invit la o aventură la capătul căreia nu știu ce vom găsi.

Cine dorește să rămână în acest proiect să spună... Nu mă supăr. Ceea ce pot să vă spun este că va lipsi prăjitura succesului personal...”

Acesta a fost momentul în care s-a născut... ECHIPA ! Un moment memorabil. Venisem de 3 ani la Craiova, imediat după facultate.

Înainte de a monta „Ubu Rex”, am văzut primul spectacol montat de Silviu Purcărete la Craiova - „Piticul din grădina de vară” de D.R. Popescu. În paranteză fie spus, dacă mă întrebați pe mine, cred că a fost cel mai bun spectacol - ever - al lui Silviu Purcărete.

Din păcate, destinul acestui spectacol nu a fost unul pe măsura valorii sale și asta din pricina absurdă că „Occidentul nu a reușit să treacă peste faptul că piesa fusese scrisă înainte de '89 și că ar fi avut un mesaj care amintea de zona gri a comunismului.

Absolut absurd! E adevărat că piesa avea câteva accente de tip dogmatic, dar Silviu a creat un spec-

tacol, o poveste despre un destin tragic, mai aproape de o tragedie greacă decât de o utopie politică.

Revin la 1991... Vreau să vă spun ce anume am simțit eu, că tânăr actor, la această primă întâlnire cu Silviu Purcărete și mai apoi de-a lungul celor 9 ani de poveste.

Cum este să lucrezi cu Silviu? Hmm... Păi, în momentul în care lucrezi cu el, simți instantaneu că, parcă, dintr-o dată, tot ceea ce știai despre meseria ta, se risipește, se disipează într-o lume ca o coală albă de hârtie, pe care, Creatorul de teatru, te îndeamnă să schițezi o imagine, palidă la început, care prinde, încet-încet, un contur inefabil.

Practic... a fost prima lecție despre Creație! Tu, artist - ca individualitate mai întâi, apoi integrarea ta într-un tot unitar, într-o poveste care pare că ar putea continua la nesfârșit.

Da, pentru că asta se întâmplă la spectacolele lui Silviu Purcărete; povestea nu are neapărat un sfârșit, el lasă mereu loc de „va urma” unde tu, spectator, ești forțat să îți depășești limitele intelectuale pentru a înțelege ce se întâmplă. Provocare...

Ca actor, provocarea a fost mereu aceea de a uita ce știai despre meseria asta și de a te transpune într-o lume albă căreia trebuie să îi găsești culoarea, să o creezi. Ca să înțelegeți mai bine, vă povestesc o întâmplare de la repetițiile cu „Titus Andronicus”.

Într-o dimineață, am venit la repetiții, ca de obicei (era chemată toată distribuția, inclusiv Ștefan Iordache) la ora 10, iar regizorul tehnic ne-a spus să mergem toți în scenă.

Ne ducem și avem surpriza să vedem că toată scena era plină de instrumente muzicale de recuzită, plus alte zeci de obiecte de absolut toate felurile și dimensiunile.

În plus, am văzut că erau montate, pe avanscenă, microfoane de fond.

Silviu era deja în sală. Noi, pășim pe scenă cam cu sfială și în tăcere ne uităm mirați și întrebători spre el... Silviu zice: „... bun, am pus instrumentele alea și câteva obiecte pe care vă rog să le alegeți aleatoriu, nu are importanță cine și ce ia...”

Erau acolo: un țambal mic, o trompetă din acelea simple de pe vremea „pionierilor”, o tobă de jucărie, maracase, câteva tuburi de plastic și de inox, ce mai, o adevărată „menajerie” de obiecte așa-zis muzicale.

Și cum stăteam noi acolo cu obiectele alea în brațe, Silviu îi spune lui Tudor Gheorghe: „... Tudore, tu ești maestrul dintre noi toți, mă, aș vrea să inventăm o melodie care, la final, va trebui să fie ilustrația

muzicală de bază a spectacolului; vreau să faceți o improvizație, nu știu, să înceapă cineva și apoi toți să vă adăugați pe rând, să vedem ce poate ieși...” Tudor, nedumerit (ca noi toți, de altfel) îl întreabă cam în ce „zonă” să fie improvizația asta muzicală.

Și atunci, Silviu ne năucește pe toți spunând: „... măi, aș vrea să fie așa... o... Sârbă Romană (adică antică)...” Puneți-vă o clipă în locul nostru... Am rămas cu gura căscată. Toți.

Apoi, cineva a început să facă un ritm, apoi ne-am adăugat rând pe rând toți încercând, fiecare, să completăm acel spațiu muzical gol în care ne găseam și eram parte. Am „cântat” noi așa vreo 10 minute...

Apoi, Silviu zice: „... ok, acum hai să stabilizăm „melodia” și să o înregistrăm. Am făcut noi vreo 6-7 încercări iar la final Silviu zice că e ok... Și, dintre toate încercările noastre el a ales-o pe prima, despre care nu știam niciunul că o va înregistra, noi credeam că doar bâjbăisem căutând o formulă.

Ei bine, acea primă încercare a rămas ilustrația originală a spectacolului „Titus Andronicus”. Așa s-a întâmplat la toate spectacolele care au urmat - „Phaedra”, „Orestia”...

Partea de creație pură, la care, tu, ca actor, luai parte în chiar clipa aceea, nu am să pot vreodată să o uit. A fost a doua mea școală. Școala Silviu Purcărete.

Silviu pornește mereu de la muzică. Știam asta din anturajul lui, din familie, că își începea ziua ascultând muzică la nesfârșit. Cine vrea să îl înțeleagă pe de-a-ntregul pe Silviu Purcărete trebuie să fie foarte atent la ilustrația muzicală a fiecărui spectacol al său. Adică, să pleci în căutarea unei forme teatrale prin muzică.

Și ar mai fi ceva. Era de notorietate faptul că nu trebuie niciodată să-l întrebi pe Silviu „cum” anume vrea să fie rolul tău. La început, toți am făcut greșeala asta. Dacă întrebai, primeai imediat, cu un umor nebun, un răspuns absolut fabulos, de genul „... personajul tău? ... păi... personajul tău este ca o găină blondă scăpată pe Wall Street...” Tare, nu? Nu, el doar sugera, la începutul repetițiilor, o direcție oarecum generală a piesei și doar câteva particularități.

Restul, esența rolului tău îl descopereai singur fără măcar să știi că ai făcut asta; este un proces minunat de creație autentică fără a apela la nimic din ceea ce știi. Silviu te învață și îți cere să joci fără „plasă de siguranță”, să te arunci cu curaj în rol fără să te gândești la... „meșesugul meseriei”.

În felul acesta, emoția pe care o transmiți este maximă și pentru tine și pentru spectator, în exact același timp.

Și mai este ceva... Ceva indispensabil la lucrul cu Silviu: umorul! De-a lungul zecilor de repetiții (și după repetiții) atmosfera era mereu pigmentată de remarci pline de savoare din partea lui.

Cu o glumă te readucea mereu în spiritul creativ atunci când tu uitai o clipă cu cine lucrezi și începeai să faci... „ce știai”.

În mintea mea l-am asemănat pe Silviu cu... Einstein. Senin, copilăros, simplu și genial.

Ori de câte ori un actor încerca să forțeze, să „muncească” în plus, obosindu-se, îl auzeam pe Silviu, care, zâmbind, te oprea din „muncă” și spunea mereu: „... știi, Teatrul trebuie să fie... ușor...”

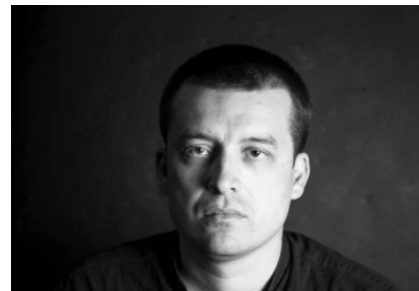
Sunt sute de povești adunate de-a lungul celor 9 ani magici petrecuți alături de Silviu Purcărete. Esența acestor ani, cred, este: „a crea înseamnă a te juca”.

Silviu Purcărete la 75 de ani...

Mulțumesc pentru tot ceea ce am primit de la tine. La mulți ani, buni și frumoși, Silviu Purcărete !

Marian NEGRESCU

Constantin Brâncuși, reper al artei universale (II)

Evoluția lucrurilor, în ceea ce îl privește pe Constantin Brâncuși, a fost una foarte ciudată.

Dinamica lucrurilor a condus, întotdeauna, către situații foarte delicate, de la refuzul unei comisii de a accepta o eventuală donație a lui Constantin Brâncuși, până la încercarea statului român de a dezechilibra legătura dintre Brâncuși și România prin încercarea teatrală de a pune la pământ Coloana fără sfârșit.

Și lucrurile nu s-au oprit aici, cu toate că Brâncuși a devenit, odată cu stabilirea sa în capitala Franței, un reper în ce privește arta.

Mai mult, el s-a remarcat și pe segmentul verticalității umane dând în judecată statul american și câștigând un proces care l-a plasat definitiv într-o galerie selectă a oamenilor care înțeleg că arta trebuie dublată, întotdeauna, și de caracter.

Plecând de la expoziția retrospectivă a lui Brâncuși, de la Centrul Pompidou din Paris, din anul 2024, o expoziție cu un succes remarcabil la public, ne putem întoarce în timp la Constantin Brâncuși, ghid în propriul său atelier, primind oameni obișnuiți, fiind ghidul lor doar prin sau cu ajutorul unui singur apel telefonic, apel prin care oricine, care dorea să viziteze atelierul său, avea posibilitatea să o facă.

Brâncuși a transformat aceste vizite într-o eternitate, reușind să impună acest spirit și după moartea sa.

Donarea atelierului, cu toate operele aflate în el la momentul morții artistului, în 16 martie 1957, și reconstrucția lui lângă Palais de Tokyo din Paris și mai apoi în fața Centrului Georges Pompidou, au făcut ca zeci de milioane de oameni să poată să practice un exercițiu fabulos: intrarea în universul artistic și social al celui mai important artist al artei moderne.

Era nevoie doar de un control de rutină pentru a avea bucuria pătrunderii într-un spațiu fabulos, un spațiu regăsit, ghidându-ne după fotografiile de epocă sau după scurtele fragmente filmate, în care sculptorul

apărea înconjurat de o lume efervescentă, de obiecte miraculoase, toate desprinse, parcă, din ceva ireal.

Chiar și prezența lui era una fabuloasă.

Într-un fel, expoziția din 2024, de la Centrul Georges Pompidou, trebuia să definească tot acest basm, toată această realitate proiectată din imaginar către lume. Și lucrul ăsta nu s-a întâmplat neapărat.

Expoziția a pus în valoare o evoluție spectaculoasă a unui artist unic, dar îmbrăcată, cumva, într-o haină nouă, cu o deschidere fabuloasă, încăperi uriașe care aduceau

lucrările lui către lumină, deschideri generoase care te puteau duce cu gândul la libertățile absolute al unui geniu rătăcind printr-un câmp cu iarbă verde.

În realitate, geamurile uriașe ale muzeului te purtau dintr-o parte în alta a unui oraș în care, dacă ai ajuns, este obligatoriu să reușești.

Orice fel de eșec te poate sufo-ca definitiv și, pentru a nu știu câta oară, mi-am dat seama de această reușită a lui Brâncuși.

În Paris au activat și lucrat milioane de artiști.

Fiecare dintre ei au încercat să domine, măcar pentru o noapte, uni-

versul acesta frumos, dar și ciudat, al unui oraș care pare că nici nu există cu adevărat.

Brâncuși este artistul care a înțeles cel mai bine acest spațiu și a reușit să devină parte componentă a lui.

El nu mai e doar un artist care a trăit și a performat în Paris.

E un artist care e parte componentă a acestui oraș cu toate lumile, luminile și umbrele care îl definesc.

După moartea lui, parte din lămurirea atelierului său a ajuns în curtea Muzeului de Artă din Craiova. Acolo a și putrezit.

amabil le rostea în legătură cu copilăria unui om care a schimbat lumea.

O lume, de altfel, nepregătită pentru nimic și poate că, la un moment dat, se va ridica, și în cazul artei, aceeași întrebare care ne este adresată compulsiv, atunci când vine vorba de literatură: de ce lumea are nevoie de artă sau de ce mai are nevoie de artă?

De ce ea este relevantă pentru societatea contemporană? Ar putea societatea să se întrebe, la un moment dat, de ce este important Constantin Brâncuși.

M-am gândit cum ar trebui să răspundem la această întrebare. Tânăra generație poate să uzeze și de acest instrument democratic.

Din punctul meu de vedere, Brâncuși nu este doar un sculptor, un creator, el a reușit să conserve o lume. Mai mult de atât, i-a lăsat rădăcinile la vedere.

A arătat și arată tuturor generațiilor că avem rădăcini, că ele sunt parte componentă a fiecăruia dintre noi, că ne tragem din ele și că, cel puțin la nivel teoretic, trebuie să tindem către perfecțiune. Și lucrul ăsta s-a întâmplat, cu siguranță, cu Constantin Brâncuși.

De altfel, comisia care a evaluat lucrarea lui înainte de a părăsi țara, o lucrare care îl reprezintă pe Carol Davila, a refuzat să-i plătească și ultima tranșă de bani. Lucru care a dat naștere la acea legendă conform căreia Brâncuși ar fi mers pe jos până la Paris.

Realitatea este că România l-a trimis la Paris, având în buzunar și acest refuz, refuz care i-a îngreunat drumul pe care l-a avut de parcurs, dar nu și idealurile.

De aceea, la această expoziție, din 2024, Brâncuși a fost deasupra celorlalți, deasupra unui Paris plin de lumini și de culori, deasupra tuturor celor care nu înțeleg că pentru a zbura nu ai, întotdeauna, nevoie de aripi.

Andrei NOVAC

Oropsita

de câteva ori pe săptămână. Este vorba de mii și mii de saluturi. Și de alte mii de vorbe schimbate doar din amabilitate.

Și totuși, cu timpul, între noi parcă s-a legat un fel de prietenie. Așa că de data asta parcă am văzut un zâmbet pe fața celei care vinde cărți. Un fel de zâmbet care îmi spune că mă vede cât de înghețat sunt și că știe că numai cărțile mă pot salva de frigul de afară.

Așa că, încurajat fiind, înainte de a ajunge la rafturi, încerc un fel de dialog despre vreme. Vorba se leagă. Vorbim despre frig și secetă și cădem de acord că ele nu pot fi decât rezultatul nenumăratelor păcate care domină lumea din jurul nostru.

Este clar, am concluzionat, Dumnezeu ne pedepsește pentru ce facem și ce suntem. Pentru că numai o pedeapsă divină ar putea fi frigul despre care vorbeam ca și peisajul sinistru din satul nostru cel părăsit. Și iată că discuția ajunge și la politică.

Pentru că iarna anului acesta, 2024, a fost din acest punct de vedere, foarte fierbinte. A fost o iarnă cum eu nu aș dori să trăiesc. Și nu stă mult pe gânduri librăreasa și-mi spune entuziasmată că ea l-a votat pe Georgescu. Nu știu de ce nu am fost surprins. Dar am mimat totuși surprinderea printr-o ridicare scurtă din sprânceană. Am întrebat-o cum se face că a votat așa. Răspunsul a venit ca un fulger pe cerul sticlos al zilei de ianuarie.

Mi-a spus că s-a tot gândit cu cine să voteze și că l-a ales pe personajul cu pantaloni vișinii pentru că „...ține cu oropsiții!!!”. Am rămas mut. Pur și simplu, în acel moment am realizat că de fapt acest vot nu este chiar unul al proștilor, ci a fost un vot al tuturor celor care au o frustrare legată de viața lor.

Am zâmbit puțin, luminat de direcția în care mersese creierul meu. Da, așa era, totul a fost un fel de revanșă asupra „mizeriei de viață”. A fost un fel de răzbunare, un punct critic, în care oamenii au dorit să caute rezolvarea rezolvărilor.

Am plecat repede din librărie făcându-mă că răspund unui apel telefonic. Nu mai puteam sta acolo într-o conversație pe care nu o mai doream. Pe de altă parte, n-aș fi dorit să se creadă că m-am „supărat de la politică” și am plecat. Am ieșit afară zâmbind și mi-am amintit câteva secvențe din trecutul cunoscut de către mine al personajului care vinde cărți. În contact fiind prin vizitele mele dese la librărie i-am sugerat de foarte multe ori să-și schimbe viața. Putea să facă asta. Pentru că nivelul inteligenței a fost mereu peste medie. Dar a refuzat ani de zile să facă altceva. A preferat să rămână acolo între cărți. Nu am fost niciodată surprins de încăpățănarea ei, pentru că este mai mult decât evident că oamenii își aleg mereu conduite în viață care să nu le strice confortul. Sunt oameni foarte inteligenți care fac același lucru toată viața, având locuri de muncă simple și repetitive.

Este alegerea lor și trebuie respectată. Și apoi este bine ca asemenea oameni să nu-și dorească cariere fulminante. Este bine să rămână acolo unde sunt: librari, chelneri, vânzători, poștași. Ei sunt sarea pământului și ceea ce fac ne face viața mai frumoasă pentru că sunt profesioniști buni și respectă omul de lângă ei. Așa că m-aș fi așteptat ca librăreasa, personajul meu, să nu fie frustrată și nici „oropsită”. A fost alegerea sa. Evident că putea să urce mai multe trepte pe o imaginată scară socială. Dar nu a dorit. Și din cauza asta nu i se potrivea rolul oropsitei care să aștepte ceva de la oamenii politici și mai mult, de la unul care poartă pantaloni vișinii.

O imensă de-responsabilizare morală, asta a fost votul pentru prezidențiale din luna decembrie 2024. A fost ca un fel de răzbunare pe politi-

cieni că nu ne rezolvă problemele. Și aceste probleme nu sunt unele de ordin social, comun. Nu, aceste probleme sunt următoarele: să ne schimbe viața; să ne dea sănătate; să ne vindece cățelul de păduchi; să ne dea bani, cât mai mulți bani; să ne vindece de diabet; să ne plătească grădinița la copii, să ne măture prin casă; să-l determine pe soț să nu ne mai bată; s-o determine pe soție să ne vorbească mai frumos.

Sunt multe probleme pe care românii le au și pentru care îl așteaptă pe Mesia să le rezolve. Au atât de multe probleme românii noștri încât nici Dumnezeu nu mai prididește să le rezolve. De aceea oamenii au ajuns la concluzia că Dumnezeu are nevoie de un ajutor și l-au votat masiv pe un om ciudat, care are o voce ciudată, priviri ciudate și planuri de țară ciudate. Și mai ales, l-au votat cu speranță.

Viața pe care prietenii noștri, din diferite motive, au ratat-o nu poate fi reparată, în mintea lor, decât de către un asemenea personaj politic. Este interesant cum speranțele oamenilor de mai bine în plan personal au fost transferate aici. Desigur, speranțe de rezolvare a unor probleme de natura celor enumerate mai sus, au fost de la toți politicienii. Numai că nimeni nu a dorit să le rezolve. Și iată, Mesia vine, promite că rezolvă tot și repară tot pentru toți și obține voturile.

Votul despre care vorbim ne demonstrează că au trecut degeaba 35 de ani de la Revoluție. Românii nu au vocație democratică și nici nu-și doresc să trăiască asemenea unor oameni liberi. Ei doresc alte și cu totul alte lucruri de la politicieni. Democrația la noi, atâta cât a fost, a stat sub semnul imaginației bolnave a unei elite culturale și politice. Nu punem aici o elită academică, pentru că aceasta nu există. Numai în mintea noastră cea proastă a elitei despre care vorbesc, românii pot fi conduși democratic pentru că ar avea o tendință naturală spre așa ceva. Nu, nici nu poate fi vorba despre asta. Și iată rezultatul. Într-o zi, pur și simplu, milioane de oameni se pronunță pentru renunțarea la democrație și trecerea la dictatură. Și au găsit și dictatorul. Deja îl iubesc.

Se identifică și plâng alături de el. Acuză și tipă în stângă și în dreapta că le-a fost furat votul prin anularea alegerilor prezidențiale. Circul este total. Milioane de oameni plâng după Mesia și nu acceptă faptul că „sistemul” le-a furat speranțele. Și ce este mai grav este faptul că au dreptate. Oprindu-le mersul spre dictatură, sistemul le-a furat și speranțele.

Pe ei nu-i interesează democrația și libertățile. Asta sunt simple idei filosofice din capul nebunilor. Pe ei îi interesează ca cineva să le măture dimineața prin curte pentru că s-au săturat s-o tot facă fără niciun rost. Mesia trebuie să le dea bani, cât de mulți, ca să poată plimba în continuare cărucioarele prin supermarketuri. Tot el trebuie să le facă patul dimineața și să aducă ploaia toamna.

Nimic pe lumea asta nu este asumat de către români. Totul le este exterior. Cineva „trebuie să aibă grijă de noi”. Acesta este gândul ascuns al românului. Și așa va fi. Chiar dacă acum, prin refacerea alegerilor, s-a amânat ceva, replierea se va produce. România va redeveni ce a fost ea în istorie.

Va fi o țară paternalistă, nedemocratică, de la marginea Europei. Va fi o lume de neînțeles pentru cei care o vor privi din exterior, dar împăcată cu sine și cu situația de aduloare a câte unui nebul. Timpul se va opri din nou în loc și toată țara va semăna cu satul meu, acesta pe care îl cunosc atât de bine.

Dorel Dumitru CHIRÎTESCU

De la un timp, iernile sunt din ce în ce mai greu de suportat aici la noi în sat. Nu mai ninge și nici nu mai plouă. Este o secetă cumplită care se vede chiar și iarna. Totul este numai praf și degradare. Satul este sufocat de proiectele unor nebuni care spun că-l modernizează. Nimeni nu mai înțelege nimic. Improvizatia a luat locul frumosului.

Oamenii merg agale, cu capetele plecate, ca și cum ar purta întreg universul în spatele lor fragil. Nimeni nu ne mai poate salva de un provincialism găunos, asemănător orașelor din operele scriitorilor ruși. S-a așezat între oameni un fel de distanță nesfârșită. Aici nu mai există fapte și nici întâmplări. Totul se desfășoară într-o ceață densă, demnă de un final de lume. Nu mai ninge și faptul că puținii arbori care au mai rămas în picioare nu mai au frunze, aduce o notă în plus părăsire, de abandon, de spațiu uitat de istorie.

Într-un asemenea peisaj merg adesea prin centrul satului pentru a ajunge la librăria din colț. Acolo cel puțin dispare vecinătatea toxică a unor oameni deformați de timp și belele, reale sau imaginare. Statul între cărți mă relaxează teribil. Cred că asta li se întâmplă tuturor oamenilor, numai că ei nu o conștientizează. Ar trebui să vină spre librărie mai des și mai mulți oameni.

Mai ales cei cu probleme, agitații zilei, frustrații că nu au un număr mai mare de odăi la case sau la apartamente, sau chiar și cei care au număr redus de cai putere la mașinile lor cu forme penibile.

Aici, pentru câteva minute, le-aș da întâlnire la toți. Să vină și să vadă minunea. Minunea că sunt mici și pot trăi mai liniștiți. Să dea nas cu cărțile și poate chiar să se apuce a citi. Pentru că cei mai mulți dintre ei nu au mai deschis o carte din vremea când citeau *Capra cu trei iezi* și *Pungața cu doi bani*.

În acea zi satul era la fel. Adică așa cum în câteva cuvinte l-am descris mai sus. Parcă totuși era mai frig. Un vânt rece, de ianuarie, se pornise nu se știe de unde de pe planetă. Și bătea în rafale scurte ca și cum ar fi avut nevoie să-și ia putere. Este clar. Iernile de aici nu mai sunt pentru mine. Cu acest gând am intrat în librărie, viscolit și întors pe dos, cu nasul roșu și cu mâinile sloi. Am dat bună ziua, așa cum fac de decenii și aceleași fețe mi-au răspuns la salut.

Uneori nici nu ne mai salutăm. Sunt ani prea mulți de când o facem. Oamenii se mai și plictisesc unii de alții. Cred că de multe ori atunci când intru acolo trezesc un fel de reacție de refuz. Li se pare, acelor oameni de acolo, incredibilă insistența cu care îi vizitez. Și o fac de decenii,

Iar și iar

despre homosexualitatea din Biserică,

la care adaug o primă și mărunță spovedanie publică

Pe lângă sprijinul promiscuu pe care și-l dau unii altora, pe lângă toată structura de putere pe care și-o țin ca niște paianjeni infernali, structură în care prind atât naivitatea, cât și credința oamenilor, structură alimentată continuu și în care, inevitabil, au loc și cei diferiți de ei, homosexualii fiind obligați de realitate să îi tolereze și pe aceștia din urmă (dar numai condiționat), pe lângă ura profundă față de normalitatea oamenilor, iar alte ori disprețuind chiar și această normalitate, pe lângă traiul împărătesc și uneori obscen, ale cărui costuri sunt acoperite din bani publici și din curata credință a românilor, pe lângă atât de murdara ascundere a adevăratei lor identități grotesti, homosexualii aceștia, și mă refer la cei din Biserică, au și ei măcar un element de autenticitate: se scarpină în mod repetat exact acolo unde îi mănâncă. Numai în această paradigmatică și irefutabil opulentă condiție existențială a felului lor de a fi, a caracterului, în cele din urmă, pot înțelege demersurile pe care le au împotriva adevărului mântuitor, un adevăr care, de altfel, îi va putea mântui chiar și pe ei. În câteva dintre cazuri, sunt chiar teologi frecventabili, chiar dacă nu asimilează tot ce înmăcă, spațiul fiind unul limitat. Din acest motiv, a unor competențe greu de negat într-o eventuală dezbateră obiectivă, e greu de înțeles nivelul scăzut din punct de vedere intelectual al unor acțiuni pentru care optează absolut inconștient, bazându-se strict pe haita lor și pe parteneriatele pe care le au cu statul român și cu instituțiile de forță ale acestuia. Nu îmi propun să aduc în discuție un alt tip de cenzură în afara celui intelectual, disciplina morală fiind insuficientă în acest domeniu pentru a fi speculată cumva, apelul la morală ar fi cu totul o ineficientă forțare.

Am conștientizat de foarte mult timp că acest popor are continuu nevoie de jertfă individuală tocmai pentru a compensa lipsa demnității și a curajului din exercitiul firesc al existenței sale cotidiene. În regulă, înțeleg. Problema respectivă au avut-o toți cei care și-au dedicat viața unei cauze. Ca detaliu și în același timp ca indicator al stării în care ne găsim, acum nici măcar nu ne mai pasă că acei oameni care au trăit cândva pentru noi sunt scoși abuziv din istoria noastră tocmai pentru a nu ne mai aduce aminte de ei, pentru a nu ne deranja conștiințele noastre de viețuitoare domestice, destinate consumului de carne, de lapte și de ouă. Fără stimuli, chiar și simțurile, prin care avem cunoașterea corespunzătoare registrului senzitiv, se diminuează până în marginea atrofierii cu totul. E adevărat, românului îi poți face absolut orice, la această agresiune el are ca răspuns un instinct de autoconservare, care nu îl revelează în nici un fel adevărului, idealului, moralei. Excepțiile au fost mereu o raritate. Masa este, în general, un organism cu totul nepăsător. Acesta are sensibile reacții de organism viu doar dacă în societate este o problemă care ar produce un pericol general în legătură cu foamea, cu setea. În rest, organismul românesc așteaptă să fie salvat doar de un semen mesianic sau de un val conjunctural internațional sau de alt val, tot conjunctural, intern, sau de la apus sau de la răsărit. Salvarea e mereu la orizont, adusă de norocul de la mieznoapte, de întâmplarea de la miazăzi, de Dumnezeu din cer și de ruda de peste dealul care nu face decât să reducă din vizibilitatea cerului.

Repet, am priceput și cunosc întreaga situație, sunt doctor docent în poporul român. Am înțeles și că frica și, în același timp, dorința de confort, adică de „bine” a paralizat reacția oamenilor normali din afară și, deopotrivă, reacția oamenilor normali din interiorul structurii de putere, nici speranță nu am ca homosexualii din Biserică, într-un exercițiu dumnezeiesc de responsabilitate și demnitate umană să își ia sculele preaiubite și să plece în străinătatea extrem de primitivă pentru ei

doar pentru că am început să vorbesc despre această catastrofală situație. Vă asigur, fără a resimți acum și responsabilitatea corespondentă de a argumenta acest lucru, că este cea mai gravă problemă pe care o au românii astăzi, problemă asociată celor mai catastrofale urmări în ceea ce privește existența țării și, deopotrivă, existența noastră ca popor și de aici încolo, adică tocmai în vremurile care vor veni și care abia au început acum să apară de peste păduri, precum o ceață ușoară. Poate vi se pare un raționament cu o nuanță amuzantă, în relația cauză-efect, dar, vă asigur, că așa este, repet, fără a argumenta în acest context, impropriu.

Din punct de vedere al factorului uman, este evident că Biserică nu poate rămâne, în exercitiul funcției sale, necontaminată de profunda degradare a societății românești, în general. Pentru asta, ar trebui să fie un sistem de recrutare cu totul foarte complex. O Biserică vie, în sensul deplin al cuvântului, nu se poate construi cu simonie, cu arbitrar, cu favoruri sexuale, cu jurăminte de fidelitate, cu cadouri din banii de la pangar, cu turismul discret al diversității de la Cernica, mă refer acum doar la Complexul Lebăda, care a reprimat un nume haios, probabil pentru camuflaj și diversiune, și nici cu parteneriate cu statul, a se citi cu lumea...

Din păcate, inclusiv pentru mine, eu nu am setarea cu frica, fiind vorba probabil de o boală autoimună, moștenită, într-un hazard țopăit, de la cel puțin două sămănări. Nu le mai menționez aici pentru că nu doresc să fiu dovada încă vie a celor mai improbabile și, totodată, catastrofale produse de încrucișare genetică. Bineînțeles, în majoritatea alcătuirii mele, rămân român. Pentru români am trăit cel mai mult, pentru armâni - cel mai puțin. Nu am avut până acum nici un fel de dialog sau cel puțin o adresare directă în cadrul acestui scandal cu bulangii din BOR, așa avea, totuși, o rugămintă, un îndemn, de fapt, în sprijinul vostru, tocmai pentru că văd o anumită preocupare de a-mi deveni, cu adevărat, inamici: nu mai încercați să mă speriați, nu mai solicitați verbal sau, mai ales, în scris instituția pentru a face comisii de disciplină în care ei să ia decizii și eu să mă pierd cu firea. Instituția nu are absolut nici o

legătură cu acest demers al meu de a apăra un părinte mărturisitor, care a enunțat într-un produs artistic adevăruri extrem de grave ale societății românești în declin accelerat. Merg și la pușcărie pentru asta, renunț la tot ce vreți pentru adevărul pe care îl știți foarte bine, în aceeași măsură în care îl știți chiar și cei din Biserică, mireni, clerici, inclusiv ierarhi. Ceea ce afirm este un adevăr care ține strict de mărturisirea unei religii instaurate de Hristos, cu precepte limpezi și neinterpretabile sub acest aspect. Nu îl vom putea niciodată coborî pe Dumnezeu în animalitatea noastră carnală. Cum am mai spus, va fi posibil doar dacă ne schimbăm Dumnezeu, oricum înlocuit de foarte mult timp de prefăcătorie, tăcere, lașitate. La starea de astăzi din Biserică au contribuit toate lașitățile poporului român, ale preoților, cu precădere. Ceea ce fac eu acum este o simplă mărturisire a lui Hristos. La nivel declarativ, nu făcusem acest lucru până acum, aduce doar dezavantaje și nici nu îmi stă bine, dar, în ultima vreme, sunt nevoit să o fac. Totul a escaladat foarte mult, s-a implicat deja statul, care, așa cum am spus, va asigura protecția diavolului. Însă, este corect să vă și anunț, nu veți obține nimic prin această infect și mut dialog al tăcerii, menit să mascheze acțiunile din spate. Doar îmi arătați că îmi sunteți împotriva și că nu înțelegeți deloc momentul Judecării. Mai mult, în afara faptului că nu îmi este frică de voi, pesemne tot oameni ai lui Dumnezeu, în această problemă însuși Hristos este viața. Biserică, pe care o avem în vedere, este creația Lui. A fost clădită pe mărturisire și jertfă. Există și pentru voi, și pentru mine, în aceeași măsură. Chiar țineți să ne mântuim reciproc, într-o inversată comuniune? Nici măcar nu ar avea ce căuta în această discuție un diavol în straie de arhieru al lui Hristos, diavol cu existență tragică și care poate cel mult să stea camuflat până când își va duce acțiunea la sfârșit, sprijinit tocmai de dorința de confort a celor care ar putea vorbi, un diavol sprijinit, repet, de lașitate, de minciună, de coabitarea concupiscentă, de banii care pot cumpăra uneori caractere și așa mai departe.

Pasajul aceasta din urmă este strict pentru voi, cei care sunteți diferiți de ei, dar știți și tăceți, ca și când nu ați ști, trădându-L continuu tocmai pe Dumnezeu pe care îl mărturisiți. Cunoscut inclusiv faptul că sunt între voi oameni care îmi vor binele, dar acesta este un bine care seamănă doar cu binele vostru... Poate chiar ați vrea să îmi cer inclusiv iertare pentru această „tulburare”... Și mai am de precizat ceva: nu este vorba de nici un fel de schismă, așa cum orăcăie diversionist o broască răioasă vopsită în arhieru al bălții cu pricina, toată întreprinderea este făcută strict chiar pentru unitatea Bisericii, dar unitate în Hristos, nu în lucrarea diavolului. Adevărul și neadevărul nu pot să stea împreună. Nici măcar în lucrurile lumii, în nici un caz în Biserică. Avem argumente pentru această realitate Biblia, Sfânta Tradiție, Dogmatica, Morala, Sfinții Părinți ai Bisericii, mărturisitorii din temnițe și viețuitorii din mănăstiri, preoți de mir și credincioșii români, de care vă bateți joc cu asupra de măsură! Nu se poate renunța la toate acestea pentru niște porci grohăitori, pentru niște capre cu sau fără bărbuțe, cu sau fără mărgeluțe. Zâmbesc dacă veți crede că vă puteți bate joc de un popor, fie acesta și poporul român, chiar până la sfârșitul lumii! Va fi doar până la sfârșitul lumii voastre, nimic mai mult. Zâmbesc dacă veți crede altceva. Și acest zâmbet îmi va rămâne întipărit chiar și în sicriu. Rămân alături de părintele Ciprian Mega, cu orice risc, inclusiv cu cel al decredibilizării acestuia, încercate de homosexualii cu sutană sau ca operațiune a statului român. Ca și de Biserică, și de acest stat trebuie să avem grijă. Și el este tot al nostru...

Marius Marian ȘOLEA

Oameni, fapte, locuri

Despre întemeierea orașului Rovinari (III)

Nici decretul de organizare a orașului nu ar fi fost atât de prost făcut spre a lăsa loc la numeroase erori (a se vedea ce este scris în Dicționarul Enciclopedic!), inexactități și interpretări.

Revenim la chestiunile legate de frământările cu privire la nașterea viitorului oraș al minerilor. Problema locului - ne spune Dorin Brozbă - a fost decisă de Virgil Trofin. Alegând „vatra de cărbune”, înaltul demnitar comunist a dovedit că are și cunoștințe de istorie. El știa că multe orașe medievale s-au fondat pe lângă minele de cărbuni și a ales Colonia Roșia-Jiu.

Au urmat bătălii la fel de intense pentru alegerea numelui viitorului oraș, fiindcă „nu se știa prea bine ce nume trebuie să i se dea orașului”⁽¹⁾. Aflăm că „s-a vehiculat numele Coloniei Roșia-Jiu, cum își doreau localnicii și vechii șantieristi, apoi numele comunei Fărcășești [de care aparțineau satul și Colonia Roșia-Jiu - n.n.] cum vroiau capii acelei localități și într-un final, a venit propunerea cu numele de Rovinari.”⁽²⁾. Au susținut cu fervoare numele Rovinari Mihail Pasere din Rovinariul istoric, deja aproape strămutat în alte localități (nu și în Roșia-Jiu, sat sau colonie) și Ilie Răuțescu, secretar P.C.R. al Combinatului Minier Rovinari⁽³⁾. Cu privire la funcția deținută de Ilie Răuțescu avem o mare nedumerire.

Dacă locul și numele orașului au fost stabilite înainte de 8 decembrie 1981, el nu va putea să fie secretar de partid al Combinatului Minier Rovinari, întrucât acest Combinat s-a înființat în 8 decembrie 1981. Din păcate, nu am putut afla dacă el a fost secretar de partid și la Combinatul Minier Oltenia!

Este totuși important de reținut că rolul hotărâtor, decisiv, în stabilirea numelui viitorului oraș a revenit organizației de partid din Combinatul Minier (numit *Oltenia* sau *Rovinari*) prin Ilie Răuțescu și unui înalt reprezentant al *mineritului rovinărean*, Mihail Pasere, devenit locuitor al satului Rovinari după strămutarea satului Bălăcești!

În stabilirea numelui ar fi contat următoarele considerații: „se făcea o reparație morală față de sutele de rovinăreni care fuseseră strămutați din locul lor de baștină în alte localități ale județului” (nu și în colonia Roșia-Jiu) și „numele de Rovinari era foarte cunoscut în întreaga țară prin marile unități din minerit”⁽⁴⁾. În același context aflăm că „numele oficial al noii așezări minerești de pe malul Jiului Gorjenesc a devenit... Rovinari!”⁽⁵⁾. Dacă data aceasta este exactă în-

seamnă că Ceaușescu aflase cum se va numi orașul cu ocazia vizitei din iunie-iulie 1981! Și ne întrebăm iarăși de ce a ținut secretă nașterea orașului și, mai ales, de ce cei care aveau obligația să înceapă *construirea* orașului nu au făcut nimic până în 9 decembrie 1981?!

Ne aflăm într-o serioasă dilemă. M. Pasere, implicat în toate demersurile pentru stabilirea locului și a numelui orașului, nu scrie nimic despre acestea. Înainte de a prelua textul decretului din 9 decembrie 1981, el face o prezentare a evoluției comunei Rovinari pe calea urbanizării - îndeosebi în perioada 1930-sfârșitul anilor 1940 - și concluzionează că având „asemenea atuuri - lesne pe atunci de pus în valoare prin efectul legilor dezvoltării rurale - nimic nu ar fi putut sta în calea înființării orașului Rovinari”⁽⁶⁾.

Apoi, într-o formulare foarte alambicată: „Iar dacă într-un alt registru (al celerității industriei) orașul, totuși, a prins viață - mai târziu, ce-i drept! - înspre vest [...] actul în sine nu este decât o concretizare a destinului acestei localități, și nu «rezultatul unei așezări forțate» așa cum caută să își facă loc această nefericită versiune”⁽⁷⁾, autorul încearcă să justifice legitimitatea istorică a acestei așezări minerești.

Deși nostalgic după Rovinariul străvechi, autorul monografiei Rovinariului nou se arată mulțumit că „străvechea așezare a Rovinariului, flancată de satele din jur, a fost și rămâne un veritabil PORTALTOI pentru actualul oraș Rovinari” și citează ca argument art. 1 din Decretul 366 din 9 decembrie 1981: „[...] Orașul Rovinari are în componență localităților Rovinari și Vârț”⁽⁸⁾.

Înțelegem și nostalgia, și mulțumirea, mai ales că autorul monografiei are îndoieli cu privire la realitatea istorică atunci când afirmă că Rovinariul oraș este „o concretizare

a destinului Rovinariului străvechi”, chiar dacă respinge ca nefericită opinia că orașul organizat în decembrie 1981 ar fi „rezultatul unei așezări forțate”.

Suntem de acord că logic și legic Rovinariul străvechi și Poiana străveche puteau (împreună) să fie declarate oraș. Avem în vedere mai ales așezarea semiurbană Poiana-colonie, chiar dacă numărul locuitorilor nu era suficient pentru aceasta. Cât privește rolul de portaltoi al străvechii așezări a Rovinariilor spunem că este doar o figură de stil, o afirmație fără nicio acoperire.

Nu ne-am hazarda să afirmăm că Decretul din decembrie 1981 a fost conceput în același registru lingvistic, deși așa pare!

Revenim la *organizarea* orașului. Este de domeniul evidenței că orașul urma să fie organizat în colonia Roșia-Jiu, un habitat care - afirmam mai sus - putea concura în privința condițiilor de viață cu o favelă braziliană. Cu toate acestea, decretul de organizare nu spune nici un cuvânt despre acest spațiu geografic în care urma să fie centrul orașului.

Decretul stipulează că „se organizează orașul Rovinari, în județul Gorj”. Unde? Probabil știau cei care urma să îl organizeze. Cel care a scris decretul aflase probabil că entitățile miniere din spațiul din stânga Jiului purtau deja în titulatură cuvântul Rovinari. Până și stația C.F.R. din câmpul dintre Rogojel și Roșia se numea Rovinari. Și adunările populare organizate cu prilejul vizitelor lui Ceaușescu se desfășurau - oficial - la Rovinari, deși ele se țineau tot în Roșia-Rogojel. Cuvântul *Rovinari* - repetăm, nu toponimul Rovinari - a fost deplasat odată cu buldozerele și cu excavatoarele

câteva km către vest, trecând din stânga Jiului (albia veche) în dreapta Jiului (albia actuală) și în dreapta drumului național (noul traseu). Până și mulți localnici vorbeau de Rovinari, deși știau din moși-strămoși că locurile fuseseră ale roșienilor, ale timișenilor, ale rogojenilor. În mentalul colectiv se înșurubase perfid cuvântul *Rovinari*.

Toate căutările noastre mai înțânesc o enigmă. Cu o zi înainte (8 decembrie) de publicarea decretului nr. 366 de *organizare* a orașului, s-a desființat Combinatul Minier Oltenia și s-a înființat Combinatul Minier Rovinari, cu sediul în Comuna Fărcășești!!

Sediul Combinatului era - așa cum am arătat mai sus - în extravilanul satelor Roșia-Jiu și Rogojelu, sate componente ale comunei Fărcășești. Nu în orașul care urma să se organizeze a doua zi. Motivul este unul singur - pe locul unde trebuia să se *organizeze* orașul, în Colonia Roșia-Jiu, nu exista nicio construcție/clădire care să satisfacă pretențiile celor care urmau să ocupe sutele de funcții de conducere. Sau poate - Doamne-fereste! - nu se luase *decizia* de organizare a orașului!

Așadar, Colonia Roșia-Jiu devine orașul Rovinari, oraș care urma să fie *organizat* și care înghite două sate: Poiana, inclusiv Colonia (care urmau să dispară în anii următori), și Vârț (un cătun cu câteva sute de gospodării care aparținuseră de comuna Pinoasa).

O așezare umană - cu caracter protourban sau semiurban - poate deveni oraș dacă îndeplinește câteva condiții minime. Orașul este definit astfel: „Formă complexă de așezare umană, având dimensiuni variabile și multiple dotări edilitare, de obicei cu funcție politico-administrativă, industrială, comercială și culturală; construcțiile sunt grupate în ansambluri arhitectonice și organizate în zone cu utilizări bine definite (industriale, comerciale, administrative, de locuințe etc.); exercită o mare influență economică și organizatorică asupra zonei înconjurătoare”.⁽⁹⁾

Colonia improvizată pe locurile La Biserica Veche, Pogoane, Crivini, Tufăriș, Curături, La Ficiorăști (cele mai bune terenuri arabile ale țăranilor din comuna Roșia-Jiu, înainte de colectivizare) nu îndeplinea niciuna din condițiile legale și cutumii pentru

a putea fi declarată oraș. Forma complexă de organizare a acelui spațiu era o utopie sau, cu alte cuvinte, era ridicolă, inexistentă.

Multiplele dotări edilitare erau 15-16 construcții cu destinație de locuințe (blocuri cu două nivele specifice organizării de șantier), 1-2 magazine, 10-15 barăci-locuințe, un dispensar medical.

Funcția politico-administrativă consta în atotputernicia activiștilor de partid, a nomenclaturii minierești, a securității omniprezente. Administrație de stat nu exista, fiindcă nu era nici măcar un sediu pentru primărie. Industria se afla în carierele învecinate și în structurile care asigurau servicii pentru minerit.

Activitatea comercială se limita la 1-2 magazine, nu cu mult diferite de prăvăliile sătești, iar cultura lipsea cu desăvârșire.

Nu exista nicio școală în „centrul civic” al orașului care se organiza. Era o școală cu clasele I-VIII în satul Roșia-Jiu, o școală cu clasele I-IV în satul Vârt și un grup minier cu clasele I-XII în Colonia Poiana. Cât despre „ansambluri arhitectonice” se sparie gândul.

Despre „marea influență economică și organizatorică asupra zonei înconjurătoare” spunem că orașului în organizare i se vor oferi câteva comune în tot atunci înființatul Centru Industrial-Agrar Rovinari, spre a le influența economic și organizatoric...

Dacă ne gândim și la numărul de locuitori pe care trebuia să îl aibă o așezare umană pentru a deveni oraș, suntem total descoperiți... Populația permanentă nu putea depăși 3000-3500 de locuitori (maximum 1000 în Colonie, maximum 1500 în Poiana, maximum 1000 în satul Vârt). Dacă adăugăm 2000-3000 de pe șantierul național al tineretului (restul până la 7000 erau în alte zone miniere!) și 3000-4000 de militari *veniți să lupte pe frontul cărbunelui* ajungem cam la jumătate din numărul necesar pentru declararea unui oraș. Despre puținătatea locuitorilor scrie și D. Brozbă.

De la el aflăm că „mai erau în discuție și localitățile rurale care urmau [...] să fie arondate viitorului oraș, atât pentru numărul de locuitori necesar la îndeplinirea unei asemenea organizări [a orașului - n.n.], cât și pentru asigurarea [...] produselor alimentare de strictă necesitate”⁽¹⁰⁾. Cu referire la locuințele existente în oraș în 1981, același autor consemnează numărul de 240 de apartamente⁽¹¹⁾, iar în 1984 s-a ajuns la 3600 de apartamente⁽¹²⁾. Cele 240 de apartamente se găseau în cele 15-16 blocuri confort trei de care aminteam mai sus.

Aceste cifre ne sunt de mare ajutor pentru a constata că în 1982, 1983 și 1984 s-au construit câte 1120 de apartamente, iar în 1980 și 1981 (adică din momentul în care ar fi început discuțiile despre organizarea orașului și până la emiterea decretului nr. 366 din 9 decembrie 1981) nu a fost construit niciun apartament (cele 15-16 blocuri fuseseră construite la începutul anilor 1970!).

Nu a fost construit niciun imobil

destinat sediului administrativ al noii așezări, nicio școală, nicio grădiniță, nicio piață agro-alimentară; nicio rețea stradală.... Nu s-a construit nimic. Față de aceste realități orice om, care se ocupă de începuturile unui oraș (sau sat), se întreabă *de ce nu s-a construit nimic până în decembrie 1981?*

Despre locul dezolant pe care urma să se organizeze orașul scrie - cu totală bună-credință - și Dorin Brozbă: „Pe atunci [în momentul emiterii decretului de organizare a orașului - n.n.] nou-înființatul oraș era de fapt o fostă colonie muncitorească ce purtase numele de Roșia-Jiu [a nu se confunda cu satul cu același nume - n.n.] înzestrată cu șapte-opt blocuri dărăpănate cu zeci și zeci de barăci insalubre, plină cu drumuri înnoroite pe care bieții localnici erau siliți să le parcurgă încălțați în cizme [minierești, de cauciuc, până sub genunchi - n.n.] și îmbrăcați, de regulă, în salopetele de la locul de muncă”. Tabloul dezolant și cât se poate de edificator că acolo nu se putea declara oraș

continuă: „Nu existau grădinițe sau școli, nu era spital, casă de cultură sau cinematograful, nu era gaz metan (sau piață agro-alimentară, iar aprovizionarea cu bunurile necesare traiului de zi cu zi se făcea, de regulă, prin cele câteva așa-zile alimentare, care în același spațiu, vindeau cuie, țigări, gaz lampant, lumânări, conserve, găleți, țuică bătrână, cămăși, biciclete, pâine sau pantofi...”. Cei mai mulți locuitori veniseră „de prin părțile îndepărtate ale Moldovei” plecați „din locurile natale din cauza sărăciei lor crunte.”⁽¹³⁾ Un tablou mai sumbru nici că se putea. Și îl face un entuziast al orașului!

Am putea formula două răspunsuri contradictorii. Primul - cei care erau obligați să se ocupe de asigurarea zestre edilitare a viitorului oraș l-au sabotat (în înțelegere cu N. Ceaușescu) pe Virgil Trofin.

Acesta este un răspuns naiv, utopic, ireal. Al doilea, cel real - pe Ceaușescu îl interesa cărbunele și nu orașul. Toate chestiunile care țin de organizarea orașului au rămas la stadiul de simple discuții, de deziderate (pentru unii) până după octombrie 1981.

Pentru noi este cât se poate de clar, de sigur că decizia de organizare a orașului a fost luată intempestiv, fără analize temeinice, fără studii de fezabilitate (cum se numesc acum!).

Situației reale din teren - lipsa oricărei condiții pentru înființarea unei așezări urbane - i se adaugă prevederile total inepte ale decretului 366 din 9 decembrie 1981, decret asupra căruia ne-am pronunțat și asupra căruia vom reveni atunci când vom analiza care au fost motivele nașterii premature a Rovinariului oraș.

IV (3)

A treia decizie care ne interesează direct privește înființarea Centrelor Industrial-Agrare Motru și Rovinari. În aceeași zi de 9 decembrie 1981 se emite Decretul Consiliului de Stat nr. 367 „pentru înființarea centrelor industrial-agrar Motru și Rovinari, în Județul Gorj și a direcțiilor administrativ-economice Motru și Rovinari.”⁽¹⁴⁾

Probabil, discuțiile despre cele două decrete și despre obiectul fiecăruia s-au desfășurat concomitent, dar nu puteau purta același număr, fiindcă abordau chestiuni diferite, dar vizau același domeniu - organizarea administrativ-teritorială.

Articolul 1 al decretului stipulea-

Naționale (art. 43, pct. 7).⁽¹⁶⁾ Consiliul de Stat putea emite norme cu putere de lege, în intervalul dintre sesiunile Marii Adunări Naționale, „fără a putea să modifice Constituția” (art. 64, pct. 1).⁽¹⁷⁾

Prin înființarea acestor structuri supraordonate a fost grav știrbită autonomia și puterea primarilor, a Consiliilor Comunale și a birourilor executive ale acestor Consilii din cele 8 comune, în pofida prevederilor articolului 2 care preciza că aceste consilii (ca și cele ale orașelor) „funcționează potrivit legii și răspund pentru întreaga activitate economico-socială ce se desfășoară în unitățile administrativ-teritoriale în care sunt alese.”⁽¹⁸⁾

Sigur, de răspuns trebuia să răspundă, mai ales că din momentul înființării acestor struțo-cămile vor avea zeci de stăpâni. Ce să facă un biet primar de comună în fața unui ditamai prim-secretar de partid al Centrului Industrial Agrar.

Asuprirea și pierderea puterii și a autonomiei este amplificată de două-trei ori prin crearea Direcțiilor administrativ-economice ale celor două Centre Industrial-Agrare.⁽¹⁹⁾

Direcțiile respective controlează întreaga activitate economică, socială, culturală, de învățământ, de sănătate, urbanistică, comercială, de servicii ș.a.m.d. Sunt omnipotente și se subordonează administrativ Consiliului Popular Județean și politic, prim-secretarilor de partid al respectivelor centre industrial-agrar. Organigramele direcțiilor și numărul de posturi, ca și salariile personalului sunt prevăzute în două anexe.

Anexele nu sunt date publicității, ci se trimit/comunică „instituțiilor interesate”, adică direcțiilor. Asupra posturilor și funcțiilor vom reveni când ne vom ocupa de motivele pentru care N. Ceaușescu a creat cele șapte structuri; combinatele miniere, orașul Rovinari, centrele industrial-agrar și direcțiile administrativ-economice.

Gheorghe GORUN

(1) D. Brozbă, op. cit., p. 28

(2) Ibidem.

(3) Ibidem.

(4) Ibidem

(5) Ibidem

(6) M. Pasere, op.cit., p. 241

(7) Ibidem, pp. 241-242

(8) Ibidem, p. 242

(9) *Dicționar Enciclopedic*, vol. V, O - Q, Editura Enciclopedică, București, 2004, p. 83

(10) D. Brozbă, op. cit., p. 20

(11) Ibidem, p. 45.

(12) Ibidem.

(13) Ibidem, p. 47

(14) *Buletinul Oficial al R.S.R.*, nr. 104 din 9 decembrie 1981; D. Brozbă, op. cit., p. 37; M. Pasere, op. cit., pp. 243-246; Gh. Gorun, *Motru '981*, p. 108

(15) Constituția Republicii Socialiste România, Consiliul de Stat, Sectorul Buletinului Oficial și al Publicațiilor Legislative, București, 1979, p. 6

(16) Ibidem, p.11.

(17) Ibidem, p.16.

(18) *Buletinul Oficial al R.S.R.*, nr. 104 din 9 decembrie 1981

(19) Ibidem, art. 3-7

Ovidiu Popescu, în Amintire...

Când m-am gândit la repunerea pe tapet a mai vechiului brand al presei locale - „Gazeta Gorjului” -, am stat de vorbă și cu Ovidiu Popescu, rugându-l să reia în paginile revistei, acum *de cultură*, mai vechea-i rubrică „În căutarea cuvântului pierdut”, pe care o susținuse, cândva, în „Lumea gorjenească”.

M-a amânat cu argumente în care atunci n-am vrut să cred și mi-a cerut un timp... de gândire. A văzut, apoi, de-adevăratelea revista și m-am mai ales de la el cu câteva vorbe, ultimele: „Om bătrân, te ții de prostii. Baftă! Îmi pare rău că nu-s și eu înăuntru”. Urma s-o facă... Timpul n-a mai avut răbdare și, acum, în *Amintire*, îi reasezăm pe albul paginii de gazetă, un text în care transcrie cu eleganță jurnalistică un *Laudatio* binemeritat unei Doamne atât de dragă amândurora... Dumnezeu să-i ierte! De-acolo, de Sus, sper să înțeleagă gestul nostru și ca pe o reverență... (v.v.)

În căutarea cuvântului pierdut

Laudatio Atenae

Rareori m-am oprit în Petroșani... Mereu am fost aici doar în tranzit pe o „centură” mai mult sau mai puțin ciuruită, amuzându-mă la trecerea pe lângă avionul albastru ce ornează un sens giratoriu și gândindu-mă că, dacă ar fi avut și ei o „Brâncușiană” altfel ar fi stat situația decorativ-arhitecturală a urbei. Sincer, nu am fost niciodată un fan al orașului ăsta, cu coșurile în vânt amirosind a cocs, amintindu-mi mereu că vara trebuie să încep goana după aur (cel negru) ca să am iarna cu ce „hrăni” Viadrul dător casei de căldură. (O altă energie de care nu ne putem lipsi până când o să învățăm să ne încălzim trupul de la energia gândului). Intru în oraș și ziua însoțită estompează mirosul de huiă păstrat poate doar în memoria mea olfactivă. Ajung la primărie exact la ora la care am fost chemat (după ce mi-am depășit ultimul record de fost rallyst - defileul în 24 de minute) și intru în sala de festivități, undeva la subsolul clădirii. Pereții, placați cu marmură, o fac un pic austeră și rece. Mă încălzesc fotografiile cu istoria Coloanei, eu le-am printat, am „bibilit” mult la ele și asta mă face să mă îndrept un pic de spate. (Mândria, chiar cât un bob de muștar, rămâne un păcat greu reprimabil oricât te-ai șlefui...). Așteptăm oficialii care apar după o jumătate de oră în dulcele stil neaș, importanți, îmbrăcați cu costume negre, așa cum se cuvine unor personalități care urmează să ia loc la prezidiu. O văd pe doamna Ridzi și mi-amintesc că, pe vremea când era ministru, am „comis” un editorial radio despre „ritzipoancele” din politică.

Sunt convins că nu l-a ascultat sau, cine știe? Mă tentează să-i dau link-ul de pe Trilulilu, deși nu cred că ar amuza-o prea tare, dar mă redresez repede, sunt „under cover”, (am depozitat jurnalismul în pod) și-apoi, am fost invitat de Doamna Sorana așa că nu se face... Amfitrionul, tizul meu, pe nume mare Rizo-pol ne spune cine și de ce suntem acolo și îl invită la cuvânt pe primar, pe domnul Ridzi, consortul doamnei de-acum candidate la deputăție. Scurt și la obiect,

după câteva cuvinte protocolare, primarul o invită pe Doamna Sorana Georgescu-Gorjan pentru a-i decerna placheta de „Cetățean de onoare al municipiului Petroșani”. Îmbujorată ca o șefă de promoție care trebuie să-și țină discursul în careul școlii, Doamna Sorana acceptă titlul cu o majestuoasă modestie... Am în fața ochilor o femeie distinsă, frumoasă, emoționată și, mai ales, copleșită de personalitatea părintelui său, despre care vorbește cu glas încet, ca despre Dumnezeu... Rostit de dânsa, cuvântul „tata” capătă vibrații de arhanghel. În gând mi se conturează imaginea zeiței Atena, protectoarea artelor frumoase, a meșteșugurilor și a literaturii, fiică a lui Zeus de la care a moștenit înțelepciunea și curajul. Și nu numai atât... Din lada de zestre primită de la Ștefan Georgescu-Gorjan - un inginer strălucit care vorbea fluent cinci limbi europene, aplecat spre filosofie, un „căutător” al sublimului în artă (discipol al estetului Tzigara-Samurças) - fiica sa a luat tot ce se putea mai bun: erudiția, rigurozitatea, spiritul lui științific și mintea-i „limpede precum cristalul”. (Așa îl aprecia Sidney Geist într-o scrisoare adresată Soranei Georgescu-Gorjan în februarie, 1989). Iar legătura impresionantă arhive conținând scrisori ale lui Brâncuși, fotografii și schițe, a făcut ce trebuia făcut: s-a îngrijit de publicarea postumă a manuscrisului tatălui său „Am lucrat cu Brâncuși”, a cercetat, a scris cărți, a publicat, a organizat expoziții, a vorbit lumii despre Brâncuși, a luptat în numele lui Brâncuși. O Atenă pentru care facem o reverență cu dragoste și prețuire. Ceremonia e gata, îmi aștept tăcut rândul la a-i oferit flori Doamnei Sorana, oficialii pleacă, doamna Ritzi mă întreabă zâmbind „Ce mai faceți?” și-mi îngheață zâmbetul pe buze. „Mulțumesc, bine. Succes în alegeri!”

Chiar mi-o fi ascultat editorialul?

Ovidiu POPESCU

Gazeta Gorjului

Redactor Șef:
Vasile VASIESCU
vasilevasiescu@yahoo.com

reprezintă un proiect editorial medi@rt.vasiescu

susținut logistic și financiar de S.C. GORJEANUL S.A. - Director General: Bebe-Viorel IONICĂ

Tehnoredactare:

Mihai Valentin DOBRE & Irinel AVRAM

ISSN 1221 - 0129

Tipografia
PRODCOM SRL

CERTDIGITAL
semnează sigur

KIT SEMNĂTURĂ DIGITALĂ

Integrare Multiplatformă

Securitate

Cost redus

Contactează-ne!

office@certdigital.ro

